

Schriftelijke vraag		Gesteld door:	
		VLP	
Datum	3 september 2019		
Onderwerp	Feiten en cijfers arbeidsmigratie Roosendaal		
Portefeuillehouder	Wethouder dr. A.A.B. (Toine) Theunis		
Overige betrokken portefeuillehouder(s)	Burgemeester mr. J.M.L. (Jacques) Niederer Wethouder C.A. (Cees) Lok		

De fractie heeft de volgende vragen:

Uit diverse artikelen van BN/DeStem blijkt dat cijfers en feiten anders worden gepresenteerd dan deze gepresenteerd zouden moeten worden. In het verhaal worden door het college niet de juiste nuances aangebracht, hetgeen wel zou moeten om het verhaal in het juiste perspectief te krijgen. Daarom is het goed als we een aantal feiten en cijfers op een rij zetten.

Hieromtrent hebben wij de volgende vragen aan de portefeuillehouder:

1. Wanneer dient iemand zich verplicht te registreren middels het GBA?
2. Hoe controleert u dit en hoe vaak heeft u dit gecontroleerd in 2016, 2017 en 2018?

Als bij een controle van panden die worden bewoond door één of meerdere arbeidsmigranten blijkt dat personen niet staan ingeschreven, stuurt u een brief en nadere informatie naar het adres met daarbij het verzoek tot inschrijving. Dit blijkt uit zowel informatie verkregen vanuit handhaving en toezicht als uit ambtelijke informatie die de raad de tweede helft 2018 heeft ontvangen naar aanleiding van een informatiesessie over arbeidsmigratie.

3. Hoeveel van deze brieven zijn er daadwerkelijk verstuurd in de jaren 2016, 2017 en 2018 en hoeveel migranten hebben zich daadwerkelijk ook ingeschreven?
4. U spreekt in BN/DeStem van aanmelding van kamerverhuur voor toeristenbelasting. Wat was de totale opbrengst toeristenbelasting in 2016, 2017 en 2018?
5. Wordt er bij een aanmelding toeristenbelasting ook aangegeven welke nationaliteit de toeristen hebben? Zo ja, wat waren de nationaliteiten van alle toeristen die verbleven in Roosendaal in 2018?
6. U stelt dat iedereen die tijdelijk verblijft in de gemeente Roosendaal toeristenbelasting moet betalen. Worden er bij een aanmelding toeristenbelasting ook andere persoonsgegevens doorgegeven, zoals naam en status (toerist of arbeidsmigrant)? Zo ja, voor hoeveel unieke personen is toeristenbelasting afgedragen die als arbeidsmigrant in Roosendaal waren gehuisvest in 2018?

De genoemde aantallen arbeidsmigranten in BN/DeStem van 16 april 2018 zijn aanzienlijk lager dan de genoemde aantallen in het artikel van 16 augustus 2019. Het verschil bedraagt 455 arbeidsmigranten. Niet alle cijfers zijn overigens compleet weergegeven. In geen van de cijfers van Oost-Europese lidstaten zijn arbeidsmigranten uit Kroatië betrokken.

7. Kunt u bovenstaand schema aanvullen voor de voor ons niet bekende cijfers?
 8. Hoeveel plekken zijn daadwerkelijk gerealiseerd voor deze extra 455 arbeidsmigranten in de periode 16-04-2018 en 16-08-2019?
 9. Uit de Jaarrekening van Regio West-Brabant 2016 (bijlage 5b), blijkt dat 66% van de regionale opgave huisvesting tot 2020 is gerealiseerd. Wat is nu precies die regionale opgave per gemeente en hoe scoorde Roosendaal hierin?
 10. We lezen in de notitie 'Halverwege de opgave Huisvesting arbeidsmigranten in West-Brabant' resulteert in verbreding blikveld en verbinding arbeidsmigranten met economie, arbeidsmarkt en onderwijs. Graag ontvangen wij deze notitie.
 11. Roosendaal zou volgens regionale afspraken 1.000 wooneenheden moeten realiseren voor arbeidsmigranten, dit hebben we kunnen lezen in artikelen van BN/DeStem uit 2018 en 2019. Op welke datum zijn deze regionale afspraken gemaakt en waar kunnen we deze lezen en terugvinden? Graag ontvangen wij deze regionale afspraken.
 12. In BN/DeStem van 25 april 2017 spreekt u van een totale opgave van 400 plekken, waarvan er met de realisatie van Zonneland 160 plekken zijn gerealiseerd ('Roosendaal staat regionaal aan de lat voor 400 plekken tot en met 2019'). Kunt u ons de regionale afspraken toesturen waaraan u hier refereert en per welke datum zijn deze regionale afspraken gemaakt?
- In dit artikel lezen we verder dat: 'De bedrijven halen de migranten binnen. Daar hebben wij geen invloed op. Maar de gemeenten hebben wel een zorgplicht voor deze buitenlanders'. Op de vraag of de bedrijven dat ook hebben, wordt u geciteerd: 'Zeker, die worden ook steeds actiever als het om huisvesting gaat. Ze steken er zelf geld in. Als wij maar locaties aanwijzen waar kan worden gebouwd'.
13. Op welke werkgevers doelt u; de uitzendbureaus of de opdrachtgevers (zoals Aldi, Primark en DSV)?
 14. Uitzendbureaus steken volgens u zelf geld in huisvesting. Innen deze uitzendbureaus ook de huur voor deze bewoning? Zijn deze huurprijzen marktconform en zo niet, waaruit blijkt dat?
 15. Niet alle arbeidsmigranten staan ingeschreven in het GBA of betalen toeristenbelasting. Dat blijkt uit een ambtelijke inventarisatie. Ziet u mogelijkheden tot het sluiten van een convenant met dergelijke uitzendbureaus, waarin u ze ruimte geeft voor de ontwikkeling van woningbouw in ruil voor een verplichte inschrijving GBA (ten alle tijden), met voorwaarden omtrent de huisvestingskwaliteit en een duidelijke scheiding van de arbeidsrelatie en ver(huurder)relatie?

Namens de fractie van VLP,

Arwen van Gestel en Wilbert Brouwers,

Wij beantwoorden de vraag als volgt:

1. Iedereen die zich in Nederland wil vestigen voor een periode van langer dan 4 maanden, is verplicht zich te registreren in de BRP (wet BRP art 2.4).
2. Er zijn in 2016, 2017 en 2018 in totaal 30 adressen op overbewoning gecontroleerd (vanaf 2017 via het Landelijke aanpak Adreskwaliteit). Vaak gaat het hier om adressen waarin arbeidsmigranten zijn gehuisvest
3. Deze informatie is momenteel nog niet beschikbaar.
4. De totale opbrengst van de toeristenbelasting in 2016 is € 181.826, in 2017 € 225.096 en in 2018 € 203.474. De opbrengst is het totaal van de overnachtingen op campings, in hotels en voor verblijf van arbeidsmigranten.
5. Voor de toeristenbelasting is de nationaliteit niet relevant en ook niet bekend.
6. De bedoelde gegevens zijn bij ons (en bij de Belastingssamenwerking) niet bekend. Wellicht zijn die gegevens bekend bij de verhuurder.

7. Nationaliteit	1-4-2018	1-8-2019
Polen	1531	1.789
Roemenië	103	179
Bulgarije	203	233
Hongarije	93	144
Moldavië	0	0
Slowakije	25	34
Tsjechië	18	29
Rusland	15	10
Wit-Rusland	1	2
Oekraïne	5	6
Litouwen	111	155
Letland	19	22
Slovenië	1	0
Estland	0	0
Kroatië	10	13
	2135	2.616

8. Aan de Turfvaartsestraat is door uitzendorganisatie Pollux voor 180 personen een logiesgebouw gerealiseerd. Daarnaast wordt momenteel een logiesvoorziening gebouwd aan de Gastelseweg door uitzendbureau Atik met een capaciteit van 224 personen.

9. De opgave komt uit het onderzoek "Quickscan arbeidsmigranten West-Brabant". Roosendaal had hierin een opgave om 420 plaatsen te legaliseren en 420 plaatsen te vervangen (nieuw). Met de voorzieningen genoemd onder vraag 8 heeft Roosendaal die opgave bereikt.

10. De notitie treft u als bijlage aan.

11. Het rapport van destijds is te vinden als bijlage bij de Raadsmededeling 29O-2013 (mei 2013). Deze bijlage is bijgevoegd.

12. Zie antwoord op vraag 11.

13. Hiermee wordt bedoeld op uitzendorganisaties en bedrijven die via de uitzendorganisaties personeel inhuren.

14. Deze vraag kunt u beter stellen aan de uitzendorganisaties zelf.

15. De gemeente kan uiteraard afspraken maken met uitzendbureaus. Dit kan dan niet gaan op de wijze zoals u dat schetst. Inschrijving in BRP is een verplichting zoals u ziet bij antwoord 1. Uitzendorganisaties/bedrijven hebben uiteraard altijd de mogelijkheid een aanvraag voor een omgevingsvergunning in te dienen voor huisvesting van arbeidsmigranten.

De twee grotere logiesverblijven in Roosendaal zijn/worden gerealiseerd met een SNF-huiskeurmerk. Als een uitzendorganisatie huisvesting verzorgt voor haar eigen personeel is er geen sprake van een scheiding tussen arbeidsrelatie en ver(huurder)relatie. Dit geldt alleen als de huisvesting door een onafhankelijke partij wordt gerealiseerd.

Met vriendelijke groet,

Namens het college van burgemeester en wethouders,

Wethouder T. Theunis

HALVERWEGE DE OPGAVE

HUISVESTING ARBEIDSMIGRANTEN

IN DE REGIO WEST-BRABANT

*Een ronde langs alle regiogemeenten door Johan de Beer, bestuurlijk trekker
Huisvesting Arbeidsmigranten regio West-Brabant*

Huisvesting arbeidsmigranten Regio West-Brabant – ‘Goed, veilig en humaan’

Een ronde langs alle regiogemeenten door Johan de Beer, bestuurlijk trekker Huisvesting Arbeidsmigranten regio West-Brabant

Inleiding

Eind 2012 ondertekende de Regio West-Brabant de ‘Nationale Verklaring van partijen betrokken bij de (tijdelijke) huisvesting van EU-arbeidsmigranten’ (Nationale Verklaring). Om meer inzicht te krijgen in de aantallen werkzame- en woonachtige EU-arbeidsmigranten in de regio is daarop een onderzoek gestart.

Maart 2013 verscheen het rapport ‘Huisvesting Arbeidsmigranten Regio West-Brabant; Goed, Veilig en Humaan’. Dit rapport kwam tot stand in samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de provincie Noord-Brabant. Eind juni overhandigde bestuurlijk trekker Johan de Beer, het regionale rapport aan mevrouw Inge Vossenaar, directeur Woon- en Leefomgeving ministerie BZK en gedeputeerde Yves de Boer.

De constatering dat er naar schatting tussen de 17.000 en 21.000 economische gebonden arbeidsmigranten wonen in de regio, maakt ook meteen de opgave voor de regio duidelijk.

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gaat uit van een 50 - 25 - 25 verdeling voor de huisvesting. Dit betekent dat 50 % van de huisvesting voor arbeidsmigranten voldoet aan de regelgeving. Verder is 25 % van de arbeidsmigranten niet legaal gehuisvest en moet 25% van de benodigde huisvesting vernieuwd of toegevoegd worden.

Deze verdeling is ook toegepast bij de huisvestingsopgave in de regio. Dat resulteerde in een opgave van 9500 ‘bedden’ in de regio. Nieuwe- en gelegaliseerde huisvesting.

In het onderzoeksrapport van 2013 is een onderverdeling gemaakt per gemeente. Tijdens het portefeuillehoudersoverleg Ruimtelijke ontwikkeling en Wonen is afgesproken dat de regiogemeente gezamenlijk deze opgave over meerdere jaren verdeeld, gerealiseerd hebben.

Aanleiding

De regiogemeenten hebben de tijd genomen om deze forse opgave tot 2020 te realiseren. Dit betekent dat nu, halverwege de looptijd, een eerste balans opgemaakt kan worden. Het opmaken van deze balans en de vragen van de minister over de voortgang, waren eind 2015 aanleiding voor de bestuurlijk trekker enkele gemeenten te bezoeken.

Doel van deze ronde langs de regiogemeenten

Halverwege de looptijd maken we de balans op van de regionale opgave voor goede, veilige en humane huisvesting voor arbeidsmigranten. Daarbij gaan we uit van de drie onderdelen: huisvesting, handhaving en registratie.

In eerste instantie zijn drie gemeenten bezocht om te horen hoe ze omgaan met deze opgave. Bezocht werden een grote gemeente aan de oostkant van de regio, een grote gemeente aan de westkant van de regio en een van de kleinere gemeenten. Daarbij is onder andere gevraagd naar de belemmeringen die ervaren worden, wat mogelijke oplossingen zijn. Ook is de vraag: 'Waar loopt u tegenaan?' gesteld. En daarnaast is gesproken over de aantallen arbeidsmigranten woonachtig of werkzaam in de gemeente.

Alle antwoorden en dilemma's van deze drie representatieve gemeenten nam de bestuurlijk trekker mee naar het overleg met minister Blok en de andere ondertekenaars van de Nationale Verklaring.

Deze eerste gesprekken vonden plaats met een wederzijds zeer positief gevoel bij de gesprekspartners. Een reden voor de bestuurlijk trekker om ook de andere 15 regiogemeenten te bezoeken. Tijdens de bezoeken is samen met de bezochte gemeente, de balans opgemaakt. Daarbij is ook gesproken over de meerwaarde voor de gemeente om deel te nemen aan de tweede tranche integrale handhaving. Dit in de context van de drie onderdelen, de driehoek huisvesting, handhaving en registratie, die samen de aanpak vormen bij de huisvesting van arbeidsmigranten.

De ronde is eind augustus 2016 voltooid. Alle gesprekken zijn in een open, ontspannen sfeer verlopen. Niet altijd zijn alle facetten aan de orde geweest in alle gemeenten vanwege de couleur locale. Daarom zijn de uitkomsten in algemene bewoordingen omschreven.

Koplopers, middenmoot en achterblijvers

Monitoring van de voortgang van de regionale opgave is vanaf 2013 gestart. Uitgangspunt was de opgave per gemeente zoals benoemd in het rapport Huisvesting Arbeidsmigranten Regio West-Brabant; Goed, Veilig en Humaan'. Deze regionale opgave bedraagt 9500 nieuwe plekken. In het rapport is een verdeling per gemeente opgenomen. En een verdeling tussen nieuw toe te voegen en te legaliseren 'huisvestingsplekken'. Daarbij is aangegeven dat het een *gezamenlijke opgave* is. Soms kan de een gemeente iets meer realiseren, waardoor een andere niet de hele opgave van de eigen gemeente hoeft te realiseren.

Koplopers

De regio-opgave is op dit moment (oktober 2016) voor 65 % gerealiseerd. Daarbij zijn er vijf gemeenten waar de opgave geheel gerealiseerd is tot anderhalf, twee keer het afgesproken aantal. Dit zijn de koplopers. Tips van de koplopers: Maak iemand van de ZLTO of MKB ambassadeur van arbeidsmigranten in de gemeente. Inventariseer (als het mogelijk is) zelf waar arbeidsmigranten wonen en update dat met regelmaat; maak hierbij een koppeling met handhaving. Maak beheersafspraken op grote locaties. Oplossingen en manier van aanpak is maatwerk.

Middenmoot

Halverwege de looptijd zijn er vijf gemeenten die rond de 50 % van de opgave hebben gerealiseerd. Zij volgen in lijn van de regionale opgave. Ze zijn de middenmoot. De regio als totaal heeft 65 % gerealiseerd. De

Middenmoot gemeenten realiseerden tot nu toe tussen de 41 en 99 % van hun gemeentelijke opgave. Daarmee ligt de uitvoering van de opgave op schema. Er is echter nog een grote opgave te realiseren.

Achterblijvers

De meeste gemeenten (negen gemeenten) horen tot de achterblijvers.

Daaronder zijn drie gemeenten die nog *geen enkele* toevoeging hebben gedaan ten behoeve van de huisvesting van arbeidsmigranten. De negen gemeenten die achterblijvers zijn, geven met de onderstaande redenen aan waarom ze minder dan 40 % van de opgave gerealiseerd hebben:

- Het is nog onbekend hoeveel arbeidsmigranten niet goed gehuisvest zijn. Een 10-jarenplan voor handhaving korte geleden gestart.
- De focus ligt op het huisvesten van statushouders en vluchtelingen;
- Een pilot voor huisvesting in reguliere woningen is afgerond. Er is geen gebruik gemaakt van het aanbod;
- De gemeente reageert alleen als er klachten komen van de inwoners;
- Men herkent problematiek niet;
- De afdeling Handhaving is onderbezet en de keuze voor handhaving ligt op andere vlakken dan huisvesting arbeidsmigranten;
- Men pakt de kansen als die zich voordoen;
- Soms blijkt een verschil in regelgeving met de regelgeving van de buurgemeenten een struikelblok;
- Men richt zich meer op doelgroepenbeleid;
- Er is geen gerichte actie voor het huisvesten van arbeidsmigranten door de gemeente;
- Men wacht op initiatiefnemers.

Onder de achterblijvers zijn ook enkele grotere gemeenten, waar de huisvesting van arbeidsmigranten vaak onderdeel uit maakt van de te huisvesten 'urgent woningzoekenden'.

Wat zijn de overeenkomsten / verschillen tussen de regiogemeenten:

1. *Beleid*: Het overgrote deel van de gemeenten heeft beleid geformuleerd voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Soms in beleid gericht op de arbeidsmigranten, soms als paragraaf in de woonvisie. In een enkele gemeente met oplossingen vanuit de problematiek van de stad. Het specifieke beleid wordt in enkele gemeenten met regelmaat getoetst en aangepast.
2. *Bestemmingsplannen*: Het gebruik van een paraplubestemmingsplan om huisvesting te realiseren, is wisselend: vijf gemeenten maken gebruik van een paraplubestemmingsplan. zes gemeenten doen dat niet, bij de overige acht is dit niet aan de orde geweest tijdens het gesprek.
3. *Buitengebied*: In bijna alle gemeenten worden mogelijkheden geboden om arbeidsmigranten te huisvesten in het buitengebied. Vaak op aanvraag (vergunning), via de Crisis- en Herstelwet of in aangewezen accommodaties of units die soms tijdelijk zijn. Maar ook soms alleen tijdelijk bewoond mogen worden. En meestal op het eigen terrein van de inlenende agrariër. Deze manier van huisvesten breidt nog steeds uit.
4. *Deelname project handhaving huisvesting in het regionale project*: In 2015 hebben tien gemeenten deelgenomen; in 2016 zijn dat er acht of negen (Breda, Baarle-Nassau, Zundert, Rucphen, Etten-Leur, Roosendaal, Drimmelen en Halderberge; mogelijk ook Geertruidenberg). De drie gemeenten in het Land van Heusden en Altena organiseren zelf de eigen gezamenlijke handhaving. Naast deze drie zijn er zes gemeenten die niet gaan meedoen in het project 2016-2017. Dat zijn Bergen op Zoom, Oosterhout, Moerdijk, Woensdrecht, Tholen en Steenbergen.
5. *Registratie*: De grote vraag is: Hoe krijg je zicht op de aantallen arbeidsmigranten die woonachtig zijn in de gemeente? Naast het eerste verblijfsadres (REVA), gebruiken gemeenten de Basis Registratie Personen

(BRP). Maar ook de nachtregisters, zodat in ieder geval de aantallen bekend zijn. Dit gebeurt meestal in combinatie met het heffen van een niet-ingezetene belasting / toeristenbelasting. De meeste gemeenten zoeken nog naar de betere manier van registreren. Halderberge gaat daarin het verst door een eigen registratiesysteem te gebruiken dat elders in het land is ontwikkeld.

6. *Waar worden arbeidsmigranten gehuisvest:*

Diversiteit is de kracht van de regio: de gemeentelijke couleur locale is belangrijk voor de manier waarop arbeidsmigranten gehuisvest worden. In de regio worden de onderstaande mogelijkheden gebruikt:

- a. Logies in units, kamergewijze verhuur, job lodges, de inlener koopt zelf woningen, nieuwbouw of portocabins,
- b. Regulier – deels in reguliere woningen, maar ook kamergewijze verhuur, transformatie kantoren tot woningen voor de onderkant van de woningmarkt. Dan is dat wel veelal een combinatie van alle (urgente) groepen aan de onderkant van de woningmarkt. De zogenoemde Magic Mix.

7. *Maximaal aantal personen in een reguliere woning:* de opgave varieert van maximaal zes tot vier personen. Waarbij die laatste soms wel 'een langdurige, affectieve relatie' moeten hebben. Meestal gaat het om maximaal vijf personen per woning. Deze vraag is door negen gemeenten beantwoord.

8. *Doorkijk naar de aantallen na 2020:*

Op dit moment wordt het tekort op de arbeidsmarkt dat ontstaat door de dalende beroepsbevolking (vergrijzing) opgevangen door de groei van arbeidsparticipatie van vrouwen en ouderen. Na 2020 biedt deze stijgende arbeidsparticipatie niet genoeg soulaas meer om het tekort aan arbeidskrachten op te vangen. Daarom zal het tekort voor een deel moeten worden opgevuld door arbeidskrachten van buiten Nederland. Dit betekent dat tot 2040 uitgegaan moet worden van een verdubbeling van het aantal in de regio werkzame arbeidsmigranten ten opzichte van het huidige aantal.

Bron: rapport 'Huisvesting Arbeidsmigranten Regio West-Brabant – Goed, Veilig en Humaan', maart 2013

Aandachtspunten

We zijn nu halverwege de looptijd tot 2020. De quick wins zijn benut. Vanaf nu is een extra inspanning nodig om het doel in 2020 te halen. Daarbij zijn drie speerpunten nodig: registratie, huisvesting en handhaving. We gaan op zoek naar wat de achterblijvende gemeenten nodig hebben om (extra) stappen te nemen in het realiseren van hun opgave.

Waarom is de extra inspanning nodig

De ontwikkeling van de beroepsbevolking (de uitstroom door het bereiken van de pensioenleeftijd wordt de komende jaren groter) en de demografische ontwikkeling (er zijn steeds minder jongeren, dus minder arbeidskrachten op de langere termijn) versterken elkaar. Na 2020 wordt het tekort aan arbeidskrachten groter. Dit tekort kan mogelijk opgevangen worden door arbeidsmigranten, op verschillende niveaus. Dan is een extra inspanning voor goede, veilige en humane huisvesting nodig.

Extra investering in huisvesting

Dat betekent dat de regiogemeenten niet alleen nu, maar ook na 2020 hierin zouden moeten investeren. Zodat de regio West-Brabant een interessante regio blijft voor bedrijven en interessant blijft voor een bedrijf om zich te vestigen. Er is dan immers voldoende (gekwalificeerd) personeel beschikbaar.

Door de groep arbeidsmigranten toe te voegen aan de groep 'urgent woningzoekenden', kan duurzame huisvesting gerealiseerd worden voor hen, huisvesting die ook voor de andere doelgroepen van de urgent woningzoekenden benut kan worden. Denk hierbij onder andere aan studenten, statushouders, mensen in een echtscheidingstraject. Kortom mensen die voor kortere tijd een woning nodig hebben die voor een beperkt budget gehuurd kan worden. Maar wel een woning die aan alle eisen voldoet.

Handhaving

Handhaving blijft nodig. Hoewel met regelmaat redelijk goede tot goede huisvesting wordt aangetroffen bij handhaving waar slechts kleine tekortkomingen worden geconstateerd, blijken arbeidsmigranten in sommige gevallen toch slecht of zelfs gevaarlijk gehuisvest te zijn. Of er blijkt tijdens de handhavingacties dat de sociale-, arbeids- en belastingwetten niet worden nageleefd. Door onder andere via handhaving de problematiek beter te kunnen benoemen, wordt dit tastbaarder en hanteerbaar. Daarmee wordt het ook mogelijk gerichte maatregelen te nemen.

Registratie

Het blijft belangrijk om te zoeken naar een goede manier om met registratie de kort- en middellang verblijvende arbeidsmigranten in de regio goed in beeld te krijgen. Zodat gemeenten maatregelen op maat te kunnen nemen. Bij een goede registratie wordt ook duidelijk of er genoeg goede plekken gerealiseerd en beschikbaar zijn. Met een digitale registratie voor de niet-ingezetene belasting is snel de meest actuele bezetting beschikbaar. Dat is ook erg praktisch voor de handhavers. Op langere termijn kunnen vergelijkingen gemaakt worden, zodat beter in beeld komt wanneer de meeste arbeidsmigranten tijdelijk wonen in een gemeente. In de gemeente Halderberge wordt nu met digitale registratie gewerkt. Deze digitale manier van registreren is wellicht ook door anderen te gebruiken.

Tot slot

Half jaarlijks wordt de voortgang van de regionale opgave gemonitord. Om de voortgang van de realisatie te bevorderen, daagt de bestuurlijk trekker de achterblijvers nu uit om met een actieplan te komen, waarin staat hoe ze weer aansluiting gaan vinden bij de middenmoot en de koplopers.

De beeldvorming over arbeidsmigranten is de laatste jaren sterk verbeterd. Door te werken aan de driehoek huisvesting, handhaving en registratie is er een kanteling geweest en nog gaande.

Want de bedrijven in de regio hebben arbeidsmigranten hard nodig. Nu en in de toekomst.

Naast goede registratie, huisvesting en handhaving is het ook nodig om de arbeidsmigranten te faciliteren zodat ze mee kunnen doen in de stad of het dorp waar ze wonen. Een introductietraject om te komen tot het ondertekenen van de participatieverklaring in combinatie met het leren van de Nederlandse taal is dan ook een eerste stap. Met de voorzichtige trend van arbeidsmigranten die zich op de reguliere woningmarkt begeven, wordt het faciliteren van de participatie een nieuw aandachtspunt.

Datum: 23 mei 2013 **Nr.:**
Van: het college van burgemeester en wethouders
Aan: de raad van de gemeente Roosendaal
Kopie aan: Wethouder Adriaansen, Wethouder Jongmans, E. Franken, A. Arnold, G. van Romunde en C. de Jong
Onderwerp: Arbeidsmigranten in Roosendaal / West-Brabant

Inleiding

In de raadsvergadering van 12 december 2012 is een motie van de fracties PeP, PvdA en SP aangenomen waarin het college is verzocht om, parallel aan het onderzoek in West-Brabant, voor mei 2013 de notitie "Arbeidsmigranten in Roosendaal 2008" te actualiseren. Hierbij is verzocht het geactualiseerde SIW onderzoek te betrekken en een integrale aanpak te presenteren om arbeidsmigratie in goede banen te leiden in het kader van arbeidsmarkt, huisvesting, leefbaarheid en integratie.

Doel

Met deze raadsmededeling geven wij u antwoord op de motie en informeren wij u over de meest recente ontwikkelingen met betrekking tot arbeidsmigranten.

Informatie

In de in 2008 vastgestelde beleidsnotitie arbeidsmigranten is ingegaan op:

- het vaststellen van een paraplubestemmingsplan;
- grootschalige huisvesting van arbeidsmigranten;
- huisvesting in het buitengebied;
- welzijnsaspecten van arbeidsmigranten;
- informatie vanuit het bedrijfsleven;
- regionaal convenant.

Met het vaststellen van de beleidsnotitie hebben we richtinggevende uitspraken gedaan over de huisvesting van arbeidsmigranten uit de zogenaamde MOE-landen (Midden- en Oost-Europese landen) in onze gemeente. Kernpunt van de notitie is dat arbeidsmigranten noodzakelijk zijn voor de economie, dat zij als EU-onderdanen welkom zijn, dat hun huisvesting goed moet worden geregeld en dat klachten over overlast serieus moeten worden genomen.

Bijgevoegde notitie arbeidsmigranten gaat in op de actuele ontwikkelingen en in gang gezette acties. In de notitie "arbeidsmigranten in Roosendaal" is een aantal actuele ontwikkelingen geschetst waarbij onderscheid wordt gemaakt in landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen. De aandacht ligt hierbij voornamelijk op de thema's huisvesting, ZWO (zorg, welzijn en onderwijs) en arbeidsmarkt.

Geconcludeerd is, dat er nu geen aanleiding is om het vastgestelde beleid uit 2008 te herzien en nieuw instrumentarium te ontwikkelen. De afspraken en maatregelen uit 2008 kunnen gecontinueerd worden en hebben voornamelijk een preventieve werking. We hebben het hier in eerste instantie over het stimuleren van GBA-inschrijvingen en het handhaven volgens de eerder ingezette lijn. Voor wat betreft de huisvestingsopgave wordt aangesloten bij de regionale aanpak.

Op grond van de Nationale verklaring, getekend op 2 oktober 2012, heeft de regio met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) harde afspraken gemaakt om kwantitatief en kwalitatief voldoende huisvesting te realiseren op plekken waar dat kan en mag. Om de afspraken met het Ministerie na te komen is gebleken dat er meer inzicht nodig is over de huidige en toekomstige behoefte aan huisvesting voor arbeidsmigranten.

De bijgevoegde "Quickscan Arbeidsmigranten Regio West-Brabant", opgesteld door bureau Gerrichhauzen en Partners in opdracht van het ministerie van BZK, de provincie Noord-Brabant en Regio West Brabant, gaat in op de omvang en ontwikkeling van de groep arbeidsmigranten in de Regio West-Brabant en op hun huisvestingssituatie. Geconcludeerd is dat er in de regio een groot aantal arbeidsmigranten werkt en woont. In de periode tot 2020 is de huisvestingsopgave voor de arbeidsmigranten vooral kwalitatief; het vervangen van slechte door goede huisvesting. Daarna zal de kwantitatieve huisvestingsopgave een grotere rol gaan spelen. In de notitie "arbeidsmigranten in Roosendaal" en de "Quickscan Arbeidsmigranten Regio West-Brabant" wordt hierop uitgebreid ingegaan.

De aanbevelingen en conclusies in de rapportage vormen een goede basis om in de periode 2013 tot en met 2019 tot een gezamenlijke regionale huisvestingsopgave van arbeidsmigranten te komen. Voor de zomer worden op een regionale conferentie aan een vertegenwoordiger van het ministerie de uitkomsten van het onderzoek en een plan van aanpak voor de regionale huisvestingsopgave gepresenteerd.

Vervolg

U wordt voorgesteld de notitie "arbeidsmigranten in Roosendaal", met de bijlagen, voor kennisgeving aan te nemen. Over de verdere voortgang van in gang gezette en nog uit te voeren acties zullen wij u informeren op het moment dat daartoe aanleiding bestaat.

Op 11 juni of 12 juni a.s. wordt u in de gelegenheid gesteld een door de Regio West Brabant (RWB) georganiseerde bijeenkomst bij te wonen, waarin de "Quickscan Arbeidsmigranten Regio West-Brabant" zal worden toegelicht en ingegaan worden op de regionale huisvestingsopgave (zie bijlage).

Afsluiting

Wij vertrouwen erop, u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Burgemeester en wethouders van Roosendaal,
Namens dezen,

Drs. Steven Adriaansen
Wethouder Wonen

Kees Jongmans
Wethouder Welzijn

Quick-scan Arbeidsmigranten Regio West-Brabant

***Omvang en ontwikkeling aantal arbeidsmigranten
Huisvesting van arbeidsmigranten***

Provincie Noord-Brabant

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Gerrichhauzen en Partners, maart 2013

Quick-scan Arbeidsmigranten Regio West-Brabant

**In opdracht van
Regio West-Brabant
Provincie Noord-Brabant
Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties**

Gerrichhauzen en Partners
maart 2013

Inhoudsopgave

Titel	Pagina
Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	5
1. Arbeidsmigranten in West-Brabant	11
2. Omvang en ontwikkeling aantal arbeidsmigranten	13
3. Huisvesting van arbeidsmigranten	19
4. Conclusies en aanbevelingen	23
Bijlage 1: Omvang en ontwikkeling aantal arbeidsmigranten	31
1. Arbeidsmigranten volgens CBS	33
2. Arbeidsmigranten volgens enquête bedrijven+uitzendbureaus	39
3. Verwachte ontwikkeling van de vraag naar arbeidsmigranten	46
Bijlage 2: Doorrekening aantal arbeidsmigranten werkzaam en woonachtig per gemeente	51
Bijlage 3: Huisvesting van arbeidsmigranten	57
1. Huidige huisvesting	59
2. Gewenste huisvesting	63
3. Gemeentelijk huisvestingsbeleid	70
Bijlage 4: Verantwoording opzet enquête	75
Bijlage 5: Analyses gemeentelijk beleid	79
1. Gemeentelijke visies op huisvesting arbeidsmigranten	81
2. Afspraken gemeente-corporaties over huisvesting van arbeidsmigranten	85
3. Beleidsregels ruimtelijke ordening	87
4. Handhavingsbeleid	91

Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

Deze Quick-scan Arbeidsmigranten in West Brabant gaat in op de omvang en ontwikkeling van de groep arbeidsmigranten in de Regio West-Brabant en op hun huisvestingssituatie. Onderdeel van de quick-scan was een enquête onder bedrijven en uitzendbureaus in de regio.

Huidige omvang van de groep arbeidsmigranten

Op basis van de gegevens uit de enquête onder bedrijven en uitzendbureaus ramen we dat er op dit moment 12.000-16.000 arbeidsmigranten in de regio werken. Combinatie van de gegevens uit de enquête met de cijfers van CBS levert een raming op van 21.000-25.000 arbeidsmigranten die in de regio wonen. Een samenvattende overzicht van beide ramingen uitgesplitst naar gemeente is te vinden in de tabel. De getallen uit de tabel van het aantal arbeidsmigranten werkzaam en woonachtig in een gemeente mogen niet opgeteld worden: een groot deel van de arbeidsmigranten die in de regio werken, wonen ook in de regio en zijn dus terug te vinden in zowel de groep 'werkzaam' als in de groep 'woonachtig'. Vergelijking van het aantal arbeidsmigranten werkzaam in de regio en het aantal woonachtig in de regio laat zien dat in West-Brabant circa 9.000 arbeidsmigranten meer wonen dan er werken. Naar schatting zijn hiervan 5.000 niet werkzaam (familie, studenten e.d.) en werken zo'n 4.000 bij bedrijven buiten de regio. Als we deze laatste groep buiten beschouwing laten, zijn zo'n 17.000-21.000 arbeidsmigranten in economisch opzicht aan de regio gebonden.

Samenvattend overzicht per gemeente van werkzame en woonachtige arbeidsmigranten
(bron: berekening GenP)

	Totaal	Aalburg	Alphen-Chaam	Baarle-Nassau	Bergen op Zoom	Breda	Drimmelen	Etten-Leur	Geertruidenberg	Halderberge
Werkzaam in de gemeente										
Raming obv gegevens bedrijven	12.000	130	320	120	570	1.690	670	880	420	490
Raming obv gegevens uitzendbureaus	16.000	190	300	110	1.060	3.640	680	1.080	580	600
Woonachtig in de gemeente										
Raming excl. bedrijven buiten regio	21.000	240	360	190	1.480	5.220	800	1.430	600	750
Raming incl. bedrijven buiten regio	25.000	290	410	240	1.880	5.920	900	1.580	700	850

	Moerdijk	Oosterhout	Roosendaal	Rucphen	Steenbergen	Tholen	Werkendam	Woensdrecht	Woudrichem	Zundert
Werkzaam in de gemeente										
Raming obv gegevens bedrijven	1.070	750	930	460	530 ¹	560	500	300	260	930
Raming obv gegevens uitzendbureaus	1.390	1.050	1.580	440	590 ¹	770	630	330	300	790
Woonachtig in de gemeente										
Raming excl. bedrijven buiten regio	1.500	1.340	2.130	540	730	860	660	410	340	1.550
Raming incl. bedrijven buiten regio	1.650	1.490	2.630	640	830	960	760	460	390	2.550

¹ De gemeente Steenbergen heeft zelf onderzoek gedaan naar het aantal arbeidsmigranten. Op basis van gesprekken met bedrijven komt de gemeente tot circa 1.000 in de gemeente werkzame arbeidsmigranten. Een verklaring voor dit hogere aantal kan zijn dat de land- en tuinbouwbedrijven in Steenbergen groter zijn dan gemiddeld of meer dan gemiddeld met arbeidsmigranten werken.

Toekomstige omvang: ontwikkeling van het aantal arbeidsmigranten

Het aantal arbeidsmigranten dat werkzaam in de regio is, stijgt tot 2020 met 1.000-1.500 personen. Deze groei wordt voor een klein deel veroorzaakt door de groei van de werkgelegenheid bij bestaande bedrijven (circa 120-160 arbeidsmigranten) en voor een groot deel door nieuwe grootschalige projecten, zoals het AFC Nieuw Prinsenland in Dinteloord en het Logistieke Park Moerdijk. In periode 2020 tot 2040 ontstaan grote tekorten op de regionale arbeidsmarkt als gevolg van de daling van de beroepsbevolking. Arbeidsmigranten moeten in belangrijke mate deze tekorten opvangen. Dit leidt naar verwachting in 2040 tot een verdubbeling van het aantal arbeidsmigranten werkzaam in de regio tot 24.000-32.000 personen.

Huidige huisvesting

De huidige huisvestings situatie van arbeidsmigranten en de rol van de werkgever daarbij verschilt per branche:

- In de land- en tuinbouw speelt de werkgever een actieve rol in het verzorgen van de huisvesting en voelt zich ook primair hiervoor verantwoordelijk. In gemeenten met veel land- en tuinbouwbedrijven kunnen gemeenten direct met de werkgevers aan tafel over de huisvestingsopgave.
- Bij uitzendbureaus is het beeld diffuser en kan het sterk variëren. Sommige uitzendbureaus voelen zich verantwoordelijk en maken graag afspraken, anderen hebben dat veel minder. Gemeenten zullen hier met name op zoek moeten naar uitzendbureaus die zijn aangesloten bij de koepelorganisaties of landelijke keurmerken hanteren.
- Bij de overige bedrijfsbranches is speelt de arbeidsmigrant zelf een grotere rol en verdient het aanbeveling voor gemeenten om zich via informatiesteunpunten direct tot deze groep te richten (zie ook aanbeveling 3).

Huisvestingsbehoefte

Arbeidsmigranten vallen wat betreft hun huisvestingsbehoefte uiteen in drie groepen:

- kort verblijf (eenmalig, beperkte tijd): voor deze groep (30-40% van de arbeidsmigranten) zijn short-stay faciliteiten zoals een kamer in een complex, een kamer in een huis of huisvesting op het terrein van de werkgever geschikt. Werkgevers spelen een belangrijke rol bij deze faciliteiten.
- permanent tijdelijk verblijf (langer dan zes maanden of jaarlijks terugkerend): deze groep (20-30%) vraagt mid-stay-woonconcepten met voldoende kwaliteit en privacy zoals een eigen slaapkamer, maar ook met meer flexibiliteit dan permanente bewoning.
- permanent verblijf: deze groep (25-30%) zoekt reguliere huisvesting. Het is van belang deze arbeidsmigranten te helpen hun weg te vinden binnen het reguliere huisvestingssysteem en duidelijk te maken aan welke voorwaarden voldaan moet worden.

Gemeentelijke beleid rond huisvesting

Bij gemeenten ontbreekt het nog vaak aan kennis, informatie en ervaring rond de huisvesting van arbeidsmigranten, waardoor het geformuleerde beleid voorzichtig en weinig concreet is. De huisvestingsvormen en -locaties die zijn toegestaan volgens beleidsregels en bestemmingsplannen, verschillen sterk per gemeente. De kennis en ervaring van gemeenten rond het huisvesten van arbeidsmigranten is nog beperkt. Ook kent het onderwerp nieuwe spelers zoals werkgevers en uitzendbureaus waarmee weinig ervaring bestaat vanuit het woonbeleid. Het formuleren van beleid en dit omzetten in concrete acties en initiatieven vergt daarom veel van gemeenten. Samenwerking in de regio levert een belangrijke bijdrage aan het verder uitwerken van beleid en activiteiten.

Eindconclusies

1 *Opgave tot 2020: huisvesting legaliseren en verbeteren*

Er wonen op dit moment 21.000-25.000 arbeidsmigranten in de regio waarvan er naar schatting zo'n 17.000-21.000 economisch aan de regio gebonden zijn. Op basis van landelijke cijfers van het Ministerie van BZK kunnen we deze groep qua huisvesting als volgt indelen:

- 50% (ofwel 8.500-10.500 mensen) woont op dit moment in goede legale huisvesting. Voor deze groep is dus er dus geen huisvestingsopgave;
- 25% (ofwel 4.250-6.250 mensen) woont in een situatie die aanvaardbaar is maar niet aan alle regels voldoet (bijvoorbeeld omdat op de locatie wonen niet is toegestaan volgens bestemmingsplan of omdat niet alle vergunningen aanwezig zijn). De huisvestingsituatie van deze groep kan gelegaliseerd worden door aanpassing van het bestemmingsplan, vergunningverlening e.d.
- 25% (ofwel 4.250-6.250 mensen) woont in een onacceptabele en niet te legaliseren situatie. De inspanning van alle partijen moet er op gericht zijn kwalitatief goede vervangende huisvesting voor deze groep te vinden.

De opgave voor de regio en de gemeenten tot 2020 is het opsporen van de illegale huisvestingsituaties, het legaliseren van het acceptabele deel hiervan en het meewerken aan vervangende huisvesting voor het niet-acceptabele deel. Door de realisatie van bovenlokale werkgelegenheid (AFC Nieuw Prinsenland en Logistieke Park Moerdijk) groeit het aantal arbeidsmigranten in de periode tot 2020 naar schatting met 1.000-1.500 personen. Dit zorgt voor een beperkte kwantitatieve opgave.

2 *Opgave na 2020: uitbreiden van de huisvesting*

Tot 2020 is de groei van het aantal arbeidsmigranten beperkt. Als gevolg van de toenemende tekorten op de arbeidsmarkt, zoals die blijken uit de regionale arbeidsmarktstudie, groeit in de periode 2020-2040 de behoefte aan arbeidsmigranten sterk, hetgeen naar schatting leidt tot een verdubbeling van het aantal in de regio werkzame arbeidsmigranten. De opgave voor gemeenten in deze periode is om samen met andere partijen te komen tot een forse uitbreiding van de huisvesting van arbeidsmigranten. Doordat de behoefte aan arbeidsmigranten structureel is, zal ook de huisvestingsbehoefte meer structureel zijn. Arbeidsmigranten zullen zich vaker vestigen in de regio en voor een groter deel dan tot nu toe behoefte hebben aan reguliere huisvesting.

3 *De regionale opgave verdeeld: opgave per gemeente:*

De hiervoor geschetste regionale opgave moet verdeeld worden over de gemeenten. Hiervoor zijn in essentie twee benaderingswijze mogelijk:

- op basis van het aantal personen woonachtig in de gemeente: iedere gemeente heeft de opgave zorg te dragen voor voldoende goede huisvesting voor het aantal arbeidsmigranten dat volgens de tabel woonachtig is in de gemeente.
- op basis van aantal personen werkachtig in de gemeente: iedere gemeente heeft de opgave zorg te dragen voor voldoende goede huisvesting voor het aantal arbeidsmigranten dat volgens tabel 5 werkzaam is in de gemeente. Bij werkgelegenheidsprojecten met bovenlokaal belang (zoals AFC Nieuw Prinsenland en Logistieke Park Moerdijk) kunnen nadere afspraken worden gemaakt over de huisvesting van arbeidsmigranten in meer gemeenten.

4 *Huisvestingsvorm: short-stay faciliteren, mid-stay organiseren*

Voor het realiseren van short-stay-voorzieningen zijn de werkgevers (waaronder de uitzendbureaus) de aangewezen partij. Gemeenten spelen een belangrijke rol bij het mogelijk maken hiervan: meewerken aan het mogelijk maken van deze huisvestingsvormen via aanpassing van bestemmingsplannen en vergunningverlening. De groep arbeidsmigranten die een langere periode in Nederland verblijft heeft behoefte aan permanente vormen van tijdelijke huisvesting. De regio en de gemeenten moeten zich bij hun actieve inzet voor de huisvesting van arbeidsmi-

granten vooral focussen op het opzetten van dergelijke mid-stay voorzieningen, structurele vormen van tijdelijke huisvesting. Bij deze projecten kunnen vanzelfsprekend corporaties, andere huisvesters en werkgevers een belangrijke rol spelen.

5 *Arbeidsmigranten zijn van essentieel belang voor de regio*

Uit de quick-scan blijkt dat arbeidsmigranten nu al onontbeerlijk zijn voor een vitale regionale economie en dat hun belang alleen maar toeneemt gezien de te verwachten tekorten op de arbeidsmarkt. Actieve inzet van de regio en de gemeenten voor huisvesting, ondersteuning bij inburgering, informatieverstrekking, scholing en dergelijke is daarom niet iets tijdelijk maar een structurele en essentiële taak. Arbeidsmigranten maken deel uit van de samenleving in West-Brabant en voegen er veel aan toe.

Aanbevelingen

Op basis van de conclusies komen we tot zes aanbevelingen:

1 *Huisvestingsopgave gemeenten: economisch gebonden arbeidsmigranten*

Wij pleiten er voor de huisvestingsopgave van arbeidsmigranten per gemeente te laten volgen uit de economische binding van arbeidsmigranten aan de gemeente. Iedere gemeente biedt huisvesting voor de arbeidsmigranten die economisch gebonden zijn aan de gemeente. Voor de regio als geheel betekent dit dat de huisvestingsopgave zo'n 17.000-21.000 arbeidsmigranten omvat. De huisvestingsopgave per gemeente is weergegeven in de tabel op pagina 9. Hierbij is een gemiddelde genomen van de hoogste en laagste raming. Tevens is in de tabel een schatting opgenomen van het aantal arbeidsmigranten waarvan de huidige huisvesting aan de eisen voldoet na legalisering en van het aantal arbeidsmigranten waarbij legalisering niet mogelijk is en waarvoor dus vervangende huisvesting moet worden gevonden. De tabel gaat uit van de huidige situatie. Over de groei van het aantal arbeidsmigranten tot 2020 als gevolg van de bovenlokale werkgelegenheid zoals AFC Nieuw Prinsenland en het Logistieke Park Moerdijk worden op subregionaal niveau nadere afspraken tussen de gemeenten gemaakt. De regio gaat met Rijk, provincie en omliggende regio's in gesprek over het huisvesten van de groep van circa 4.000 arbeidsmigranten die wonen in de regio maar er buiten werken.

2 *Betrekken van partijen: een gedifferentieerde benadering van werkgevers en verhuurders*

Op de benadering van werkgevers is al bij de conclusies ingegaan. Gemeenten gaan corporaties uitnodigen (en uitdagen) een grotere rol te spelen bij het huisvesten van arbeidsmigranten. Als corporaties niet kunnen of willen, gaan gemeenten op zoek naar commerciële verhuurders die huisvesting willen opzetten. Een goede samenwerking tussen gemeenten, werkgevers en huisvesters is van belang ook om belemmeringen weg te nemen die een voortvarende aanpak in de weg staan.

3 *Betrekken van partijen: ondersteuning van arbeidsmigranten bij het vinden van hun weg*

Het is van belang om de informatievoorziening aan arbeidsmigranten over de (on)mogelijkheden rond huisvesting te verbeteren. Hierbij moet aandacht worden besteed aan de eisen die gelden voor goede huisvesting, zodat arbeidsmigranten zelf illegale woonsituaties kunnen melden op een centraal punt. Gemeenten kunnen arbeidsmigranten helpen bij het vinden van hun weg langs de vele obstakels om huisvesting te vinden. Informatiesteunpunten, op plaatsen waar de doelgroep aanwezig is, zijn hierbij een belangrijk middel. Uit oogpunt van efficiency en omdat de problematiek gemeentegrensoverstijgend is, is een regionale opzet van de informatiesteunpunten gewenst.

4 *Beleidsregels ruimtelijke ordening en handhaving: meer regionale afstemming*

De beleidsregels op het gebied van ruimtelijke ordening van de gemeenten lopen sterk uiteen. Voor het handhaven van de regels geldt een soortgelijk verhaal. Er is winst te behalen in het gezamenlijk ontwikkelen van beleidsregels (zoals in het Land van Heusden en Altena) of in het

Samenvattend overzicht opgave per gemeente op basis van economische binding
(bron: berekening GenP)

	Totaal	Aalburg	Alphen-Chaam	Baarle-Nassau	Bergen op Zoom	Breda	Drimmelen	Etten-Leur	Geertruidenberg	Halderberge
Werkzaam in gemeenten (gemiddelde van ramingen)	14.000	160	310	120	820	2.670	680	980	500	550
Bij: Niet-werkzaam, wel economisch gebonden ¹	5.000	50	130	50	240	700	280	370	180	200
Opgave: tot. economisch gebonden	19.000	210	440	170	1.060	3.370	960	1.350	680	750
Kwalitatieve opgave tot 2020										
Huisvesting te legaliseren	4.750	50	110	40	270	840	240	340	170	190
Huisvesting te vervangen	4.750	50	110	40	270	840	240	340	170	190

	Moerdijk	Oosterhout	Roosendaal	Rucphen	Steenbergen	Tholen	Werkendam	Woensdrecht	Woudrichem	Zundert
Werkzaam in gemeenten (gemiddelde van ramingen)	1.230	900	1.260	450	560	670	570	320	280	860
Bij: Niet-werkzaam, wel economisch gebonden ¹	450	310	390	190	220	230	210	130	110	390
Opgave: tot. economisch gebonden	1.680	1.210	1.650	640	780	900	780	450	390	1.250
Kwalitatieve opgave tot 2020										
Huisvesting te legaliseren	420	300	410	160	200	230	200	110	100	310
Huisvesting te vervangen	420	300	410	160	200	230	200	110	100	310

¹ Verdeling van 'niet-werkzaam maar wel economisch gebonden' is naar verhouding van het aantal arbeidsmigranten werkzaam per gemeente.

oppakken van handhaving op (sub)regionaal niveau in gecombineerde teams/clusters. Wij pleiten er daarom voor de mogelijkheden te bespreken voor het harmoniseren van beleidsregels en handhavingsbeleid. Daarbij moet er wel voor gewaakt worden dat hier teveel tijd in wordt gestoken waardoor het de voortgang van het realiseren van oplossingen belemmert.

5 *Regio en gemeenten: een afsprakenkader voor de huisvesting van arbeidsmigranten*

Het formuleren van beleid en dit omzetten in concrete acties en initiatieven vergt veel van gemeenten. Samenwerking in de regio levert een belangrijke bijdrage aan het verder uitwerken van beleid en activiteiten. Een goed hulpmiddel bij de samenwerking in de regio is een afsprakenkader met afspraken over onder meer verantwoordelijkheidsverdeling, opgave per gemeente, huisvestingswijze, beleidsregels ruimtelijke ordening en uitwisseling van kennis en ervaring.

6 *Tot slot: aan de slag met de opgave en meer!*

In deze rapportage is veel aandacht besteed aan zo goed mogelijk in beeld proberen te brengen van het aantal arbeidsmigranten dat in de regio werkt en woont. Als er iets duidelijk is geworden dan is het dat de regio een groot aantal arbeidsmigranten werkt en woont. In de periode tot 2020 is de opgave vooral kwalitatief: het vervangen van slechte huisvesting (bijvoorbeeld huisvesting die niet voldoet aan de regels, gesitueerd is op ongewenste locaties of die weinig privacy biedt) door goede huisvesting (die wel aan de normen en wensen voldoet). Maar

alleen het realiseren van huisvesting is niet voldoende. Nodig is flankerend beleid bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs, integratie, veiligheid, handhaving e.d. Er is nog veel te doen. Aan de slag dus!

1. Arbeidsmigranten in West-Brabant

In deze Quick-scan Arbeidsmigranten in West Brabant gaan we in op de omvang en ontwikkeling van de groep arbeidsmigranten in de Regio West-Brabant en op de huisvestingssituatie van deze groep. De Regio West-Brabant omvat de gemeenten Aalburg, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tholen, Werkendam, Woensdrecht, Woudrichem en Zundert.

De gemeenten binnen de Regio West-Brabant kennen sinds een aantal jaren een toename van arbeidsmigratie uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa. Deze arbeidsmigranten vervullen vooral werkzaamheden in de sectoren land- en tuinbouw, industrie, bouw, transport en zakelijke dienstverlening. De Regio West-Brabant en de 19 gemeenten daarbinnen willen er in samenwerking met Rijk, provincie, marktpartijen, corporaties en andere organisaties voor zorgen dat arbeidsmigranten op een adequate manier worden opgevangen en begeleid bij werk, huisvesting, taal en inburgering, integratie en participatie, scholing en gezondheidszorg.

De regio en de gemeenten zijn hier al geruime tijd actief mee bezig. Zo is het thema Arbeidsmigranten één van de opgaven van de *Strategische Agenda West-Brabant*. De regio heeft op 3 oktober 2012 de *Nationale verklaring van partijen betrokken bij de (tijdelijke) huisvesting van EU-arbeidsmigranten* ondertekend samen met onder meer het Rijk, VNG, enkele andere regio's, Aedes, de koepels van uitzendorganisaties en een aantal werkgevers- en werknemersorganisaties. Doelstelling van de verklaring is dat er kwantitatief en kwalitatief voldoende huisvesting voor arbeidsmigranten wordt gerealiseerd. Op grond van de Nationale verklaring heeft de regio met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) harde afspraken gemaakt om kwantitatief en kwalitatief voldoende huisvesting te realiseren op plekken waar dat kan en mag. Het Ministerie van BZK ondersteunt de regio hierbij met kennis vanuit het Expertisecentrum Flexwonen voor Arbeidsmigranten. Daarnaast ondersteunt BZK samen met de Platform 31/SEV twee experimenten in de regio gericht op tijdelijke woonvoorzieningen voor arbeidsmigranten, één in de gemeente Zundert en één in de gemeente Drimmelen.

Om de afspraken met het Ministerie na te komen is meer inzicht nodig in de huidige en toekomstige behoefte aan huisvesting voor arbeidsmigranten. Met het oog hierop heeft Gerrichhauzen en Partners een quick-scan uitgevoerd, waarin geprobeerd is antwoord te geven op deze vragen. De vraagstelling die aan deze quick-scan ten grondslag lag was om inzicht te verschaffen in de behoefte aan tijdelijk en permanente huisvesting voor arbeidsmigranten in de gemeenten en in de ontwikkeling van deze behoefte in relatie tot de demografische ontwikkeling en de toekomstige vraag naar werkgelegenheid. Inhoudelijk beperkt de quick-scan zich tot een analyse van de huisvestings- en werkgelegenheidsituatie. De komst van arbeidsmigranten heeft nog vele andere maatschappelijke effecten op het gebied van leefbaarheid, inburgering en scholing. Deze vraagstukken komen niet aan de orde in de quick-scan.

Onder arbeidsmigranten wordt in deze quick-scan verstaan eerste generatie allochtonen van 15-64 jaar afkomstig uit Estland, Letland, Li-

Hoe is de quick-scan opgesteld?

De quick-scan is opgesteld door Gerrichhauzen en Partners onder begeleiding van een begeleidingsgroep bestaande uit ambtelijke vertegenwoordigers van zes regiogemeenten, Regio West-Brabant, Provincie Noord-Brabant en Ministerie van BZK. Belangrijk onderdeel van de quick-scan is een enquête onder bedrijven en uitzendbureaus in de regio uitgevoerd in samenwerking met USP Marketing Consultancy (zie bijlage 3 voor een verantwoording van de enquête-opzet). De resultaten van de quick-scan zijn tevens besproken met de bestuurlijke opdrachtgevers vanuit de regio (portefeuillehouders van de gemeenten Drimmelen, Steenbergen en Zundert) en voor commentaar voorgelegd aan drie ambassadeurs (vanuit de bestuurders, werkgevers en corporaties).

touwen, Bulgarije, Hongarije, Polen, Roemenië, Slovenië, Tsjechië, Slowakije, Griekenland. Italië, Portugal of Spanje en die woonachtig zijn in Nederland.

Leeswijzer

Deze quick-scan bestaat uit twee hoofdonderdelen, namelijk:

- het aantal arbeidsmigranten in de regio en de verwachte ontwikkeling hiervan;
- de huisvesting van arbeidsmigranten in de regio.

Hierachter presenteren we de conclusies van deze twee onderdelen van de quick-scan. Hoofdstuk 2 gaat over het aantal arbeidsmigranten dat in de regio woont en werkt, hoofdstuk 3 over de woonsituatie van de arbeidsmigranten. In hoofdstuk 4 trekken we conclusies en doen we een aantal aanbevelingen.

De feitelijke rapportages over beide onderdelen van de quick-scan zijn te vinden in de bijlage 1 en 2. In bijlage 1 brengen we het huidige aantal arbeidsmigranten in West-Brabant en de ontwikkeling van dit aantal in beeld. Voor de bestaande situatie maken we gebruik van diverse bronnen zoals gegevens van CBS en de uitgevoerde enquête. Voor de ontwikkeling van het aantal arbeidsmigranten kijken we naar de verwachte ontwikkeling van de arbeidsmarkt in West-Brabant. In bijlage 2 maken we op basis van de gegevens van bijlage 1 een doorrekening per gemeente van het aantal arbeidsmigranten dat werkt en woont in een gemeente. In bijlage 3 gaan we in op de huidige huisvestingsituatie aan de hand van de resultaten van de bedrijven-enquête. We beschrijven het gemeentelijk beleid rond de huisvesting van arbeidsmigranten en de gewenste huisvestingsituatie volgens de arbeidsmigranten zelf en volgens de bedrijven. In bijlage 4 is een verantwoording van de uitgevoerde enquête te vinden en in bijlage 5 een nadere uitwerking van de analyse van het gemeentelijk beleid rond arbeidsmigranten.

2 Omvang en ontwikkeling aantal arbeidsmigranten

Als onderdeel van de quick-scan hebben we de omvang van de groep arbeidsmigranten in West-Brabant en de ontwikkeling daarvan op verschillende manieren in beeld gebracht (zie bijlage 1). De gegevensbronnen geven niet een exact beeld van de omvang van de groep arbeidsmigranten, maar door combinatie ervan kunnen we wel een benadering maken van het aantal arbeidsmigranten in de regio. In dit hoofdstuk proberen we een totaalbeeld te schetsen.

Huidig aantal arbeidsmigranten werkzaam in de regio West-Brabant

Als basis voor het benaderen van het aantal arbeidsmigranten dat in de regio werkt, gebruiken we de enquête onder bedrijven en uitzendbureaus:

- bedrijven: in bijlage 1 (zie tabel 1.5) hebben we berekend dat bij bedrijven in de regio circa 5.800 arbeidsmigranten werken, waarvan naar schatting 2.950 via uitzendbureaus. Er resteren dus 2.850 arbeidsmigranten die bij bedrijven in de regio in dienst zijn;
- uitzendbureaus: in bijlage 1 hebben we in tabel 1.7 berekend dat er in de regio circa 10.000 arbeidsmigranten werken bij uitzendbureaus die in de regio gevestigd zijn. Van dit aantal werkt 36% (ofwel 3.600) in de vestigingsgemeente van het uitzendbureau en 16% (1.600) elders in de regio. Totaal werken dus zo'n 5.200 arbeidsmigranten via uitzendbureaus in de regio West-Brabant¹.

We kunnen de aantallen van bedrijven en van uitzendbureaus optellen om te komen tot het totaal aantal arbeidsmigranten werkzaam in de regio. Daarbij doet zich een probleem voor: volgens de berekening op basis van de bedrijvenenquête werken er 2.950 arbeidsmigranten in de regio via uitzendbureaus. Volgens de berekening op basis van de enquête onder uitzendbureaus zijn dit er 5.200. We nemen deze twee getallen als bandbreedte voor de raming van het aantal arbeidsmigranten dat via uitzendbureaus in de regio werkt. Opgeteld bij het aantal arbeidsmigranten in dienst bij bedrijven levert dit de bandbreedte op voor het aantal arbeidsmigranten dat in loondienst in de regio werkt. Dit zijn dus 5.800 (=2.850+2.950) tot 8.050 (2.850+5.200) arbeidsmigranten (in tabel 1 is de berekening weergegeven).

Om te verifiëren of deze cijfers plausibel zijn, kunnen wij deze berekende bandbreedte vergelijken met gegevens van CBS over geregistreeerde arbeidsmigranten. Om te bepalen hoeveel arbeidsmigranten werken in de regio, gaan we uit van de gegevens over de polisadministratie UWV (tabel 1.2 en 1.3 in bijlage 1). Deze tabellen gaan uit van verschillende indelingen, namelijk een indeling naar woongemeente en een indeling naar werkgemeente. Combinatie van de gegevens levert op gemeenteniveau een minder betrouwbaar beeld op. Op het niveau van de regio zullen de verschillen zich uitmiddelen waardoor het beeld betrouwbaarder wordt. Het totaal aantal arbeidsmigranten werkzaam in de regio kan dan gevonden worden door het optellen van het aantal arbeidsmigranten in de regio ingeschreven in het GBA én in de polisadministratie UWV (2.980 volgens tabel 1.2) en het aantal arbeidsmigranten in de regio ingeschreven in de polisadministratie UWV maar niet in het GBA (4.200 volgens tabel 1.3). In het totaal werken er op basis van deze CBS-cijfers dan 7.300 arbeidsmigranten in de regio. Dit aantal past goed binnen de hierboven aangegeven bandbreedte. De bandbreedte lijkt dus plausibel.

Zowel in de CBS-gegevens als in de bedrijvenenquête blijft een grote groep arbeidsmigranten buiten beeld. Zzp'ers, personen in huishoudelijke dienst en arbeidsmigranten die zwart werken, zijn niet in dit aantal meegenomen. Een onderzoek naar de verhouding tussen geregistreeerde en niet-geregistreeerde arbeidsmigranten van Prof. dr. Van der Heijden van de Universiteit van Utrecht schat dat deze groep niet geregistreeerde arbeidsmigranten even groot is als de groep geregistreeerd/in loondienst (zie noot 7, pagina 38). Als we deze redenering toepassen op de

¹ Bij dit aantal geen rekening is gehouden met arbeidsmigranten die door uitzendbureaus buiten de regio worden gedetacheerd binnen de regio.

berekende bandbreedte werken er in de regio West-Brabant (afgerond) 12.000-16.000 arbeidsmigranten (zie tabel 1).

Tabel 1: Berekening aantal arbeidsmigranten werkzaam in de regio
(bron: berekening GenP)

		Raming 2: obv gegevens bedrijven		Raming 2: obv gegevens uitzendbureaus	
Werkzaam bij bedrijven (tabel 1.5)	5.800				
waarvan via uitzendbureaus (A)	-/- 2.950				
Resterend: in dienst bij bedrijven (B)	2.850	2.850	=B	2.850	=B
Werkzaam bij uitzendbureaus (tabel 1.7)	10.014				
waarvan werkzaam binnen de regio (C)	5.207	2.950	=A	5.200	=C
Totaal werkzaam binnen de regio (geregistreerd) (D)		5.800	=B+A	8.050	=B+C
Niet geregistreerd (E)		5.800	E=D	8.050	E=D
Totaal (afgerond)		12.000	=D+E	16.000	=D+E

Op vergelijkbare wijze als in tabel 1 voor de regio is gebeurd, kunnen we het aantal arbeidsmigranten per gemeente doorrekenen. De doorrekening gaat uit van het feitelijk aantal bedrijven per branche in de gemeente en het gemiddeld aantal arbeidsmigranten per bedrijf in de betreffende branche². De uitgebreide doorrekening per gemeente is te vinden in bijlage 2; een samenvatting is opgenomen in tabel 2. Het verschil tussen raming 1 en raming 2 is de bandbreedte van het aantal arbeidsmigranten dat werkt in een gemeente³.

Huidig aantal arbeidsmigranten woonachtig in de regio West-Brabant

Door combinatie van de gegevens van CBS en de enquêteresultaten kunnen we ook iets zeggen over het aantal arbeidsmigranten dat woonachtig is in de regio. We gebruiken hiervoor de gegevens uit de bedrijvenenquête over de woonplaats van arbeidsmigranten (zie tabel 1.10 en 1.11 in bijlage 1) en over het aantal in het GBA ingeschreven arbeidsmigranten (zie tabel 1.1 en 1.2. in bijlage 1)

- bedrijven: hiervoor hebben we gezien dat er 2.950 arbeidsmigranten in dienst zijn van bedrijven in de regio. Volgens tabel 1.10 van bijlage 1 woont 47% van deze arbeidsmigranten in de vestigingsgemeente van het bedrijf en nog eens 29% in een andere gemeente in de regio. In het totaal woont dus 76% in de regio ofwel 2.250 arbeidsmigranten.
- uitzendbureaus: bij de uitzendbureaus die in de regio zijn gevestigd, zijn 10.014 arbeidsmigranten in dienst. Volgens tabel 1.11 van bijlage 1 woont 31% van deze arbeidsmigranten in de vestigingsgemeente van het uitzendbureau en nog eens 25% in een andere gemeente in de regio. In het totaal woont dus 56% in de regio ofwel 5.610 arbeidsmigranten.
- niet-werkzame arbeidsmigranten: we hebben bij de twee vorige punten gekeken naar het aantal arbeidsmigranten dat werkt en woont in de regio. Hierbij moeten in ieder geval nog worden opgeteld het aantal arbeidsmigranten dat niet-werkzaam is (bijvoorbeeld familie van arbeidsmigranten, studenten e.d.). Hiervoor gebruiken we het verschil tussen tabel 1.1 (arbeidsmigranten geregistreerd in het GBA) en 1.2 (arbeidsmigranten geregistreerd in het

² De benadering op basis van gemiddelden is nodig omdat het aantal respondenten in de enquête (aantal bedrijven met arbeidsmigranten) per gemeente uiteen loopt van 1 in Halderberge en Baarle-Nassau tot 15 in Breda (totaal 130 bedrijven in de regio). Een berekening maken op basis van de respons per gemeente levert een onvoldoende betrouwbaar resultaat op. Berekening op basis van het gemiddelde per branche geeft een vertekening als de bedrijven in een branche in een gemeente groter zijn dan gemiddeld in de regio of meer dan gemiddeld met arbeidsmigranten werken.

³ Raming 1 in de tabel is gebaseerd op de opgave van bedrijven van het aantal arbeidsmigranten dat via uitzendbureaus werkt, raming 2 van de opgave door de uitzendbureaus zelf. In gemeenten waar veel arbeidsmigranten bij bedrijven werken en weinig via uitzendbureaus, kan raming 1 hoger uit komen dan raming 2, ook al is raming 2 voor de gehele regio hoger dan raming 1.

Tabel 2: Doorrekening per gemeente van aantal werkzame arbeidsmigranten
(bron: berekening GenP)

	Totaal	Aalburg	Alphen-Chaam	Baarle-Nassau	Bergen op Zoom	Breda	Drimmelen	Etten-Leur	Geertruidenberg	Halderberge
Raming 1 obv geg. bedrijven (A+B):										
Totaal geregistreerd	5.800	67	161	62	284	845	337	439	211	247
Niet geregistreerd	5.800	67	161	62	284	845	337	439	211	247
Totaal werkzaam (afgerond)	12.000	130	320	120	570	1.690	670	880	420	490
Raming 2 obv geg. uitzendbureaus (B+C1+C2)										
Totaal geregistreerd	8.050	95	152	55	528	1.818	338	539	292	298
Niet geregistreerd	8.050	95	152	55	528	1.818	338	539	292	298
Totaal werkzaam (afgerond)	16.000	190	300	110	1.060	3.640	680	1.080	580	600

	Moerdijk	Oosterhout	Roosendaal	Rucphen	Steenbergen	Tholen	Werkendam	Woensdrecht	Woudrichem	Zundert
Raming 1 obv geg. bedrijven (A+B):										
Totaal geregistreerd	536	375	464	230	265	279	251	152	132	466
Niet geregistreerd	536	375	464	230	265	279	251	152	132	466
Totaal werkzaam (afgerond)	1.070	750	930	460	530¹	560	500	300	260	930
Raming 2 obv geg. uitzendbureaus (B+C1+C2)										
Totaal geregistreerd	693	526	789	220	297	387	315	167	152	393
Niet geregistreerd	693	526	789	220	297	387	315	167	152	393
Totaal werkzaam (afgerond)	1.390	1.050	1.580	440	590¹	770	630	330	300	790

¹ De gemeente Steenbergen heeft zelf onderzoek gedaan naar het aantal arbeidsmigranten. Op basis van gesprekken met bedrijven komt de gemeente tot circa 1.000 in de gemeente werkzame arbeidsmigranten. Een verklaring voor dit hogere aantal kan zijn dat de land- en tuinbouwbedrijven in Steenbergen groter zijn dan gemiddeld of meer dan gemiddeld met arbeidsmigranten werken.

GBA én de polisadministratie UWV) uit bijlage 1. Het verschil van 2.800 arbeidsmigranten tussen tabel 1.1 (5.780 arbeidsmigranten in de regio) en tabel 1.2 (2.980) is het aantal niet-werkzame arbeidsmigranten dat woont in de regio.

Ook bij deze berekening blijft een grote groep niet-geregistreerde arbeidsmigranten buiten beeld. We gaan er weer vanuit dat de niet-geregistreerde groep even groot is als de geregistreerde groep, waardoor het aantal arbeidsmigranten woonachtig in de regio verdubbeld. We komen dan tot een totaal van 21.000 arbeidsmigranten die woonachtig zijn in de regio. We hebben dan nog geen rekening gehouden met arbeidsmigranten die wonen in de regio maar werken bij bedrijven en uitzendbureaus buiten de regio. Om hiervan een schatting te maken, vergelijken we het aantal in de regio woonachtige arbeidsmigranten (21.000) met het geraamde aantal in de regio werkzame arbeidsmigranten (12.000-16.000). Uitgaande van de lage raming zijn er 9.000 arbeidsmigranten die in de regio wonen, maar niet werken. Een deel hiervan is niet-werkzaam (zie het derde bolletje hierboven). Er van uitgaande dat deze groep 2.800 ge

Tabel 3: Berekening aantal arbeidsmigranten woonachtig in de regio
(bron: berekening GenP)

		Raming	
In dienst bij bedrijven (tabel 1)	2.850		
waarvan woonachtig in vestigingsgemeente 47% (tabel 1.10) (A)	1.340	1.340	=A
waarvan woonachtig elders in de regio 29% (tabel 1.10) (B)	830	830	=B
Werkzaam bij uitzendbureaus (tabel 1)	10.000		
waarvan woonachtig binnen de regio (C)	5.600	5.600	=C
Arbeidsmigranten geregistreerd in het GBA (tabel 1.1)	5.780		
Arbeidsmigranten geregistreerd in GBA en UWV (tabel 1.2)	-/- 2.980		
Arbeidsmigranten niet in loondienst (D)	2.800	2.800	=D
Totaal woonachtig binnen de regio (geregistreerd) (E)		10.570	=A+B+C+D
Niet geregistreerd (F)		10.500	F=E
Werkzaam bij bedrijven buiten de regio maar woonachtig binnen de regio (schatting) (G)		4.000	
Totaal (afgerond)			
• Raming 1 exclusief bedrijven buiten regio		21.000	=E+F
• Raming 2 inclusief bedrijven buiten regio		25.000	=E+F+G

registreerde arbeidsmigranten omvat en een ongeveer even grote groep niet-geregistreerden, zijn dit circa 5.000 mensen. Dat levert een schatting op van circa 4.000 arbeidsmigranten die binnen de regio woont maar werkzaam is bij bedrijven buiten de regio. De bandbreedte van het aantal arbeidsmigranten die woonachtig zijn in de regio is dan 21.000-25.000 arbeidsmigranten (zie tabel 3).

We kunnen weer op een vergelijkbare manier als voor de regio voor iedere gemeente een schatting maken van het aantal in de gemeente woonachtige arbeidsmigranten. De uitgebreide doorrekening per gemeente is te vinden in bijlage 2; een samenvatting is opgenomen in tabel 4. Het verschil tussen raming 1 en raming 2 geeft de bandbreedte van het aantal arbeidsmigranten dat in de gemeente woonachtig is.

Let op dat de getallen uit tabel 1 en 3 niet opgeteld mogen worden: het betreft voor een groot deel dezelfde mensen. Een groot deel van de arbeidsmigranten die in de regio werken volgens tabel 1, wonen ook in de regio en zijn dus terug te vinden in tabel 3. Hetzelfde geldt voor de aantallen per gemeente in tabellen 2 en 4. Vergelijking van de raming van het aantal in de regio werkzame arbeidsmigranten (12.000-16.000) met het aantal in de regio woonachtige arbeidsmigranten (21.000-25.000) laat zien dat er 9.000 arbeidsmigranten meer in de regio wonen dan er werken. Zoals eerder aangegeven zijn circa 5.000 hiervan niet-werkzaam (bijvoorbeeld familie, studenten e.d.) en wonen er zo'n 4.000 arbeidsmigranten binnen de regio die in dienst zijn bij bedrijven buiten de regio. Dit sluit aan bij de in ander onderzoek geconstateerde 'mainport'functie die bijvoorbeeld Zundert heeft voor arbeidsmigranten die naar Nederland komen⁴. Die functie betekent dat er veel arbeidsmigranten in Zundert wonen die buiten de regio werken, bijvoorbeeld in Rotterdam of in België.

Ontwikkeling van de vraag naar arbeidsmigranten

Arbeidsmigranten spelen een essentiële rol spelen in de regionale economie doordat als gevolg van de vergrijzing en de daardoor dalende beroepsbevolking de tekorten op de arbeidsmarkt in West-Brabant fors toenemen (zie ook bijlage 1). De studie *Arbeidsmarkt West-Brabant 2010-*

⁴ Zie bijvoorbeeld Arbeidsmigranten uit Polen, Bulgarije en Roemenië in West-Brabant, Nicis/Erasmus Universiteit, november 2010

Tabel 4: Doorrekening per gemeente van aantal woonachtige arbeidsmigranten
(bron: berekening GenP)

	Totaal	Aalburg	Alphen-Chaam	Baarle-Nassau	Bergen op Zoom	Breda	Drimmelen	Etten-Leur	Geertruidenberg	Halderberge
Raming 1: excl. bedrijven buiten regio										
Totaal geregistreerd	10.570	121	179	96	741	2.611	399	717	301	377
Niet geregistreerd	10.570	121	179	96	741	2.611	399	717	301	377
Totaal woonachtig (afgerond)	21.000	240	360	190	1.480	5.220	800	1.430	600	750
Raming 2: incl. bedrijven buiten regio										
Werkzaam bij bedrijven buiten regio ¹ (A)	4.000	50	50	50	400	700	100	150	100	100
Totaal woonachtig (afgerond)	25.000	290	410	240	1.880	5.920	900	1.580	700	850

	Moerdijk	Oosterhout	Roosendaal	Rucphen	Steenbergen	Tholen	Werkendam	Woensdrecht	Woudrichem	Zundert
Raming 1: excl. bedrijven buiten regio										
Totaal geregistreerd	748	671	1.066	272	364	428	332	206	170	775
Niet geregistreerd	748	671	1.066	272	364	428	332	206	170	775
Totaal woonachtig (afgerond)	1.500	1.340	2.130	540	730	860	660	410	340	1.550
Raming 2: incl. bedrijven buiten regio										
Werkzaam bij bedrijven buiten regio ¹ (A)	150	150	500	100	100	100	100	50	50	1.000
Totaal woonachtig (afgerond)	1.650	1.490	2.630	640	830	960	760	460	390	2.550

¹ Het totaal en de verdeling over de gemeenten is een schatting.

2040 van het regionaal platform Arbeid West-Brabant en de Regio West-Brabant voorspelt dat het vraagtekort op de arbeidsmarkt in de regio oploopt van circa 14.000 arbeidsplaatsen in 2020 naar circa 29.000 in 2030 en 36.000 in 2040. Om dit tekort op te vangen moet de arbeidsparticipatie omhoog, moeten arbeidskrachten uit buurregio's worden aangetrokken en zal nadrukkelijk een beroep worden gedaan op arbeidsmigranten. Hoe groot de bijdrage van ieder element is, is moeilijk te voorspellen. In de periode tot 2020 kan de nog steeds toenemende arbeidsparticipatie van vrouwen en ouderen een belangrijk deel van het tekort opvangen. Na 2020 stabiliseert naar verwachting de arbeidsparticipatie van vrouwen en ouderen en moeten beide andere elementen een grotere bijdrage aan het opvangen van de tekorten leveren.

Als we dit proberen te kwantificeren ontstaat globaal het volgende beeld:

- periode 2010-2020: het vraagtekort op de arbeidsmarkt door vergrijzing en daling van de beroepsbevolking wordt opgevangen door de groei van de arbeidsparticipatie van vrouwen en ouderen. Hieruit ontstaat dus geen extra vraag naar arbeidsmigranten. Uit de enquête blijkt dat bedrijven en uitzendbureaus een lichte groei voorzien van het aantal arbeidsmigranten werkzaam in de regio als gevolg van de groei van de werkgelegenheid bij hun bedrijven en het onvoldoende beschikbaar zijn van ander personeel. Deze groei schatten we op 1% van het totaal aantal in de regio werkzame arbeidsmigranten (dus 120-160 arbeidsmigranten). Daarnaast zorgen grootschalige projecten zoals het AFC Nieuw Prinseland in Dinteloord in de gemeente Steenbergen en het Logistieke Park Moerdijk voor een forse extra vraag naar arbeidsmigranten. Deze extra vraag door grootschalige projecten

ramen we op 1.000-1.200 arbeidsmigranten (waarvan alleen al 660-990 voor het AFC). De verwachte toename van de vraag naar arbeidsmigranten is afgerond 1.000-1.500 personen. Het aantal arbeidsmigranten in de regio neemt daarmee toe tot 13.000-17.500 personen in 2020.

- periode 2020-2040: de tekorten op de arbeidsmarkt worden nijpend. De stijgende arbeidsparticipatie is niet voldoende voor het opvangen hiervan. De arbeidsmarktstudie van de regio verwacht zelfs bij een forse stijging van de arbeidsparticipatie een tekort van 17.200 werkzame personen in 2040. Omdat in alle regio's van Nederland soortgelijke processen spelen, zal het aantrekken van arbeidskrachten uit andere regio's onvoldoende soelaas bieden. Het tekort zal voor een groot deel moeten worden opgevuld door arbeidskrachten van buiten Nederland. We gaan daarom voor 2040 uit van een verdubbeling van het aantal in de regio werkzame arbeidsmigranten ten opzichte van het huidige aantal⁵. Het aantal arbeidsmigranten werkzaam in de regio in 2040 is dan 24.000-32.000 personen.

⁵ De meest uitvoerige prognose van het aantal arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa is gemaakt door het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut in opdracht van het toenmalige Ministerie van VROM-WWI (Toekomstverkenning allochtonen uit Midden- en Oost-Europa (MOE-landen), maart 2010). In deze studie zijn ramingen gemaakt voor het aantal arbeidsmigranten gebaseerd op scenario's van het Centraal Planbureau voor de economische ontwikkeling en voorstellingen voor de bevolkingsgroei van allochtone groepen. Deze studie komt voor de periode 2012-2040 tot een nog veel grotere stijging van het aantal arbeidsmigranten. De lage raming gaat er vanuit dat het aantal arbeidsmigranten in 2040 2,5 keer zo hoog is als in 2012, de hoge raming is 4 keer zo hoog als in 2012. Omdat in de regio West-Brabant al veel arbeidsmigranten werken is een lagere stijging dan volgens deze ramingen aannemelijk.

3 Huisvesting van arbeidsmigranten

In dit hoofdstuk gaan we in op de woonsituatie van arbeidsmigranten in de regio. We combineren daarbij gegevens verzameld via de enquête onder bedrijven en uitzendbureaus met de wensen van arbeidsmigranten. Omdat de huisvesting van arbeidsmigranten wordt beïnvloed door het gemeentelijk beleid op dit punt, geven we ook een analyse van dit beleid. Dit hoofdstuk is gebaseerd op de gegevens uit bijlage 3 van deze rapportage.

Huidige en gewenste huisvesting volgens bedrijven en uitzendbureaus

In de enquête zijn bedrijven en uitzendbureaus gevraagd naar de huidige en gewenste huisvesting van arbeidsmigranten. Uit een analyse van de antwoorden blijkt dat bedrijven en uitzendbureaus uiteenvallen in drie verschillende groepen met elk hun eigen benadering, namelijk land- en tuinbouw, overige branches en uitzendbureaus.

Land- en tuinbouw

In de land- en tuinbouw wonen arbeidsmigranten op dit moment in een kamer in een huis (29%), in een vakantiehuisje of caravan op een recreatiepark (24%) of op soortgelijke wijze bij de werkgever (18%). Deze huisvesting is in bijna de helft van de gevallen geregeld door de werkgever en in nog eens bijna 40% van de gevallen door het uitzendbureau. De werknemer zelf speelt nauwelijks een rol in het regelen van de huisvesting. Gevraagd naar de gewenste huisvestings situatie geven bedrijven aan dat zij vaker dan nu arbeidsmigranten willen onderbrengen op hun eigen terrein. Ruim de helft van de bedrijven zou graag willen dat gemeenten en provincie dit mogelijk maken. Land- en tuinbouwbedrijven zijn van alle branches het meest actief bij het huisvesten van arbeidsmigranten. Zij achten zich als werkgever primair verantwoordelijk voor de huisvesting en zijn het minst geneigd deze huisvesting uit te besteden aan anderen.

Overige bedrijfsbranches

In de industrie, bouw, transport en zakelijke dienstverlening wonen arbeidsmigranten veel vaker dan in de land- en tuinbouw zelfstandig in een huis. In de drie laatst genoemde branches woont zelfs een ruime meerderheid zo. Huisvesting op een vakantiepark of bij de werkgever komt niet tot nauwelijks voor. De mate waarin arbeidsmigranten in deze branches zelfstandig wonen hangt waarschijnlijk samen met de sterkere rol die de arbeidsmigranten zelf spelen bij het regelen van de huisvesting. In een kwart tot ruim een derde van de gevallen heeft de werknemer zelf de huisvesting geregeld. De rol van de werkgever bij het regelen van de huisvesting is in deze branches veel minder groot dan bij de land- en tuinbouw. Een (ruime) meerderheid van de werkgevers in deze branches voelt zich dan ook niet primair verantwoordelijk voor de huisvesting van arbeidsmigranten en meent dat de arbeidsmigrant zelf een actievere rol moet spelen bij het regelen van de huisvesting. Een belangrijk deel van de bedrijven zou de huisvesting dan ook graag uitbesteden aan anderen.

Uitzendbureaus

Uitzendbureaus nemen een tussenpositie in ten opzichte van beide bovengenoemde groepen. Arbeidsmigranten werkzaam bij uitzendbureaus wonen in ongeveer gelijke mate in een kamer in een huis en zelfstandig in een huis. Huisvesting in een vakantiehuisje of caravan op een recreatiepark komt vaker voor dan bij de overige bedrijfsbranches. Het uitzendbureau heeft in ruim 40% van de gevallen de huisvesting voor de arbeidsmigrant geregeld, maar opvallend genoeg regelt ook ruim 40% van de arbeidsmigranten werkzaam bij uitzendbureaus de huisvesting zelf. Het percentage uitzendbureaus dat de huisvesting primair de verantwoordelijkheid van de werkgever is ongeveer even hoog als het percentage dat dit niet vindt. Ook het percentage uitzendbureaus dat de huisvesting graag zou willen uitbesteden is ongeveer even hoog als het percentage dat dit niet wil. Uitzendbureaus vinden dat de arbeidsmigrant zelf een actievere rol moet spelen bij het regelen van de huisvesting

Het onderscheid tussen de verschillende benaderingen vertaalt zich ook naar de huisvestingssituatie per gemeente. In gemeenten met veel land- en tuinbouwbedrijven is de huisvestingssituatie anders dan in meer stedelijke gemeenten. Uit de indicatieve verdeling van de huisvestingsvormen per gemeente in tabel 2.2. blijkt bijvoorbeeld dat huisvesting als zelfstandig huishouden vooral voorkomt in Bergen op Zoom, Breda en Roosendaal. In Halderberge, Oosterhout, Steenbergen en Etten-Leur wonen arbeidsmigranten het vaakst in een kamer in een huis. Arbeidsmigranten werkzaam in Alphen-Chaam, Drimmelen, Zundert en Woensdrecht wonen meer dan gemiddeld op een recreatiepark.

De verschillende benaderingen zijn ook van belang voor de wijze waarop gemeenten bedrijven het beste kunnen benaderen voor (het bijdragen aan) het goed huisvesten van arbeidsmigranten. In hoofdstuk 4 komen we hier op terug.

Huisvestingsbehoefte arbeidsmigranten

Arbeidsmigranten vormen wat betreft hun huisvestingsbehoefte geen homogene groep. Er zijn verschillende groepen met een verschillende behoefte aan huisvesting. In zijn essentie kunnen we drie groepen arbeidsmigranten onderscheiden.

De eerste groep zijn de kort verblijvers. Deze verblijven korte tijd in Nederland (tot zes maanden). Op basis van de enquête onder bedrijven en uitzendbureaus omvat deze groep in West-Brabant zo'n 30-40% van de arbeidsmigranten. Deze groep stelt geen hoge eisen aan de huisvesting en woont het liefst zo goedkoop mogelijk. Voor deze groep zijn short-stay faciliteiten zoals een kamer in een complex, een kamer in een huis of huisvesting op het terrein van de werkgever geschikt.

De tweede groep is die van het permanent tijdelijke verblijf. Deze groep verblijft tussen de 6 maanden en 3 jaar. Volgens de enquête omvat deze groep zo'n 20-30% van de arbeidsmigranten. Onder deze groep valt ook 'permanente pendel', arbeidsmigranten die tijdelijk in Nederland werken, maar jaarlijks terugkeren. De migranten werken 6-11 maanden per jaar in Nederland en brengen de zomer- of wintermaanden in het land van herkomst door. Permanente pendel heeft gevolgen voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Goede woonomstandigheden worden een belangrijke terugkeervoorwaarde. Deze arbeidsmigranten stellen goede huisvesting op prijs en willen hiervoor ook betalen. Voor deze groep zijn mid-stay-woonconcepten van belang die voldoende kwaliteit en privacy bieden, maar ook meer flexibiliteit dan permanente bewoning.

De laatste groep arbeidsmigranten is de groep die kiest voor een permanent verblijf (langer dan 3-5 jaar). Bedrijven en uitzendbureaus schatten in de enquête dat zo'n 25-30% van de arbeidsmigranten zich in Nederland wil vestigen. Deze groep zoekt reguliere huisvesting eventueel samen met partner/gezin. Gezien de inkomenspositie van arbeidsmigranten is deze groep voornamelijk aangewezen op de sociale woningvoorraad (huur en koop). Voor deze groep gelden dezelfde regels als voor reguliere woningzoekenden, maar het is wel van belang deze arbeidsmigranten te helpen hun weg binnen het systeem te vinden en duidelijk te zijn over de voorwaarden waaraan voldaan moet worden.

Uit onderzoek naar de woonwensen van arbeidsmigranten blijkt dat ook bij short-stay- en mid-stay-faciliteiten arbeidsmigranten een grotere mate van privacy op prijs stellen dan thans veelal het geval is. Zo wijst onderzoek in Limburg uit dat slechts 5% van de arbeidsmigranten een slaapkamer met anderen wil delen en dat zo'n 30% van de arbeidsmigranten graag beschikt over een eigen toilet en douche. Ook onderzoek in Zundert laat een grote voorkeur voor meer privacy zien. Als de keuze is 'meer betalen of inleveren op kwaliteit' zijn arbeidsmigranten in eerste instantie bereid om meer te betalen en willen ze pas in laatste instantie inleveren op privacy.

Gemeentelijk beleid huisvesting arbeidsmigranten

De huisvestingsopgave voor arbeidsmigranten wordt niet alleen bepaald door de wensen van arbeidsmigranten en bedrijven, maar ook door het gemeentelijk beleid. Welke huisvestingsvormen voor arbeidsmigranten zijn toegestaan en waar mogen deze worden gerealiseerd?

De toegestane huisvestingsvormen en huisvestingslocaties zijn in alle gemeenten vastgelegd in beleidsregels en (paraplu)bestemmingsplannen. Een analyse van de beleidsregels (zie bijlage 3 en bijlage 5) laat zien dat de beleidsregels van gemeenten in West-Brabant op veel aspecten grote verschillen vertonen. Verschillen doen zich bijvoorbeeld voor bij verblijfsduur, maximum aantal personen, maximum aantal woonunits op locaties buiten de bebouwde kom, maximum aantal woningen binnen de bebouwde kom en minimum oppervlakte per persoon. Uit de beleidsregels valt niet op te maken waar deze verschillen uit voort komen. De grote verschillen kunnen een belemmering vormen voor de totstandkoming van initiatieven.

Veel gemeenten treden op dit moment in beperkte mate actief op tegen ongewenste of onrechtmatige huisvesting van arbeidsmigranten, vermoedelijk onder meer door gebrek aan menskracht, gebrek aan kennis en ervaring en gebrek aan goede alternatieve huisvestingslocaties.

De huisvesting van arbeidsmigranten is pas de laatste paar jaar een actueel thema in het woonbeleid. Bij gemeenten ontbreekt het nog vaak aan kennis, informatie en ervaring, waardoor het geformuleerde beleid voorzichtig en weinig concreet is. Gemeenten geven aan op lokaal niveau het regionale beleid en de regionale afspraken te willen uitwerken, maar deze regionale afspraken ontbreken nog. In de prestatieafspraken met corporaties zijn de afspraken veelal gericht op nader onderzoek of nadere verkenning van de mogelijkheden.

Initiatieven voor huisvesting arbeidsmigranten

De gemeenten is ook gevraagd aan te geven of er lopende initiatieven zijn rond het huisvesten van arbeidsmigranten. Uit het overzicht blijkt dat in negen gemeenten lopende initiatieven zijn rond de huisvesting van arbeidsmigranten:

- Bergen op Zoom: de gemeente is bezig met het opzetten van job-lodges. Een job-lodge is een kleinschalige woonvorm specifiek geschikt voor de tijdelijke huisvesting van circa 20 arbeidsmigranten. De eerste job-lodge is gerealiseerd en er zijn initiatieven voor zes andere locaties.
- Drimmelen: de gemeente is een van de deelnemers aan de Platform31/SEV-pilot voor de tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten. In Drimmelen wordt gewerkt aan een woonconcept op één locatie die de komende jaren niet ontwikkeld gaat worden. Hier kunnen tijdelijke woonunits voor in het totaal 40 personen geplaatst worden om in huisvesting van arbeidsmigranten te voorzien. Dit gebeurt in samenwerking met gemeente, corporatie en enkele ondernemers (tuinders).
- Halderberge onderzoekt momenteel de mogelijkheden voor de huisvesting van circa 220 arbeidsmigranten op de locatie De Olmen.
- Steenberghe: In 2013 wordt in Steenberghe het complex Stella Maris afgerond. Dit project omvat de verbouw van een voormalig klooster tot grootschalige huisvesting voor circa 400 arbeidsmigranten.
- Zundert: Zundert is eveneens een deelnemer aan de Platform31/SEV-pilot voor de tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten. In Zundert wordt de haalbaarheid onderzocht van kleinschalige huisvesting in de woonkernen van Zundert. Het haalbaarheidsonderzoek is in het eerste kwartaal van 2013 afgerond
- Uitzendbureau GoodMorning heeft plannen voor een complex met huisvesting voor circa 400 arbeidsmigranten in Etten-Leur dat een regionale functie krijgt.
- Woningcorporatie Thuisvester heeft met de gemeenten Geertruidenberg, Oosterhout, Rucphen en Zundert afgesproken jaarlijks maximaal 5 woningen per gemeente geschikt te

maken voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Per woning worden maximaal vier arbeidsmigranten gehuisvest.

Zeven gemeenten (Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Moerdijk, Roosendaal, Werkendam, Woensdrecht, Woudrichem) geven aan dat er op dit moment geen initiatieven zijn rond huisvesting van arbeidsmigranten. Van de overige drie gemeenten (Aalburg, Breda en Tholen) is niet duidelijk of er lopende initiatieven zijn rond de huisvesting van arbeidsmigranten.

4 Conclusies en aanbevelingen

Deze Quick-scan Arbeidsmigranten in West Brabant gaat in op de omvang en ontwikkeling van de groep arbeidsmigranten in de Regio West-Brabant en op hun huisvestingssituatie. Onderdeel van de quick-scan was een enquête onder bedrijven en uitzendbureaus in de regio.

Huidige omvang van de groep arbeidsmigranten

Op basis van de gegevens uit de enquête onder bedrijven en uitzendbureaus ramen we dat er op dit moment 12.000-16.000 arbeidsmigranten in de regio werken. Combinatie van de gegevens uit de enquête met de cijfers van CBS levert een raming op van 21.000-25.000 arbeidsmigranten die in de regio wonen. Een samenvattende overzicht van beide ramingen uitgesplitst naar gemeente is te vinden in tabel 5. De getallen uit tabel van het aantal arbeidsmigranten werkzaam en woonachtig in een gemeente mogen niet opgeteld worden: het betreft deels dezelfde mensen. Een groot deel van de arbeidsmigranten die in de regio werken, wonen ook in de regio en zijn dus terug te vinden in zowel de groep 'werkzaam' als in de groep 'woonachtig'. Vergelijking van het aantal arbeidsmigranten werkzaam in de regio en het aantal woonachtig in de regio laat zien dat in West-Brabant circa 9.000 arbeidsmigranten meer wonen dan er werken. Naar schatting zijn hiervan 5.000 niet werkzaam (familie, studenten e.d.) en werken zo'n 4.000 bij bedrijven buiten de regio. Als we deze laatste groep buiten beschouwing laten, zijn zo'n 17.000-21.000 arbeidsmigranten in economisch opzicht aan de regio gebonden.

Tabel 5: Samenvattend overzicht per gemeente van werkzame en woonachtige arbeidsmigranten
(bron: berekening GenP)

	Totaal	Aalburg	Alphen-Chaam	Baarle-Nassau	Bergen op Zoom	Breda	Drimmelen	Etten-Leur	Geertruidenberg	Halderberge
Werkzaam in de gemeente										
Raming obv gegevens bedrijven	12.000	130	320	120	570	1.690	670	880	420	490
Raming obv gegevens uitzendbureaus	16.000	190	300	110	1.060	3.640	680	1.080	580	600
Woonachtig in de gemeente										
Raming excl. bedrijven buiten regio	21.000	240	360	190	1.480	5.220	800	1.430	600	750
Raming incl. bedrijven buiten regio	25.000	290	410	240	1.880	5.920	900	1.580	700	850

	Moerdijk	Oosterhout	Roosendaal	Rucphen	Steenbergen	Tholen	Werkendam	Woensdrecht	Woudrichem	Zundert
Werkzaam in de gemeente										
Raming obv gegevens bedrijven	1.070	750	930	460	530	560	500	300	260	930
Raming obv gegevens uitzendbureaus	1.390	1.050	1.580	440	590	770	630	330	300	790
Woonachtig in de gemeente										
Raming excl. bedrijven buiten regio	1.500	1.340	2.130	540	730	860	660	410	340	1.550
Raming incl. bedrijven buiten regio	1.650	1.490	2.630	640	830	960	760	460	390	2.550

Toekomstige omvang: ontwikkeling van het aantal arbeidsmigranten

Het aantal arbeidsmigranten dat werkzaam in de regio is, stijgt tot 2020 met 1.000-1.500 personen. Deze groei wordt voor een klein deel veroorzaakt door de groei van de werkgelegenheid

bij bestaande bedrijven (circa 120-160 arbeidsmigranten) en voor een groot deel door nieuwe grootschalige projecten die de inzet vragen van veel arbeidsmigranten zoals het AFC Nieuw Prinsenland en het Logistieke Park Moerdijk. In de periode 2020 tot 2040 ontstaan grote tekorten op de regionale arbeidsmarkt als gevolg van de daling van de beroepsbevolking. Arbeidsmigranten moeten in belangrijke mate deze tekorten opvangen. Dit leidt naar verwachting in 2040 tot een verdubbeling van het aantal arbeidsmigranten werkzaam in de regio tot 24.000-32.000 personen.

Huidige huisvesting

De huisvestingssituatie van arbeidsmigranten verschilt sterk per branche. In de land- en tuinbouw speelt de werkgever een actieve rol in het verzorgen van de huisvesting en voelt zich ook primair hiervoor verantwoordelijk. In de industrie, bouw, transport en zakelijke dienstverlening is de rol van de werkgever minder groot, vaak is de huisvesting geregeld door de arbeidsmigrant zelf. De werkgever voelt zich in deze branches niet de eerst verantwoordelijke voor de huisvesting en zou de huisvesting graag uitbesteden. Uitzendbureaus nemen in bijna alle opzichten een tussenpositie in tussen beide uitersten. Voor gemeenten heeft deze driedeling gevolgen voor de aanpak van de huisvestingsproblematiek van arbeidsmigranten. In gemeenten met veel land- en tuinbouwbedrijven kunnen gemeenten direct met de werkgevers aan tafel over de huisvestingsopgave. Werkgevers voelen zich verantwoordelijk en vinden goede huisvesting in hun eigen belang omdat het hen een concurrentievoordeel oplevert. In gemeenten waar uitzendbureaus een belangrijke positie hebben, is het beeld diffuser en kan het sterk variëren. Sommige uitzendbureaus voelen zich verantwoordelijk en maken graag afspraken, anderen hebben dat veel minder. Bij de overige bedrijfsbranches is de rol van de arbeidsmigrant veel sterker en verdient het aanbeveling voor gemeenten om zich via informatiesteunpunten direct tot deze groep te richten.

Huisvestingsbehoefte

Arbeidsmigranten vallen wat betreft hun huisvestingsbehoefte uiteen in drie groepen:

- short-stay: zo'n 30-40% van de arbeidsmigranten in West-Brabant verblijft hier eenmalig slechts een beperkte tijd en stelt geen hoge eisen aan hun huisvesting. Voor deze groep zijn short-stay faciliteiten zoals een kamer in een complex, een kamer in een huis of huisvesting op het terrein van de werkgever geschikt. Werkgevers spelen een belangrijke rol bij deze faciliteiten.
- mid-stay: zo'n 20-30% van de arbeidsmigranten in West-Brabant verblijft hier langer dan zes maanden of keert ieder jaar terug om hier bepaalde tijd te werken. Voor deze groep zijn mid-stay-woonconcepten van belang die voldoende kwaliteit en privacy bieden, maar ook meer flexibiliteit dan permanente bewoning.
- permanent verblijf: bedrijven en uitzendbureaus schatten dat zo'n 25-30% van de arbeidsmigranten zich in Nederland wil vestigen. Deze groep zoekt reguliere huisvesting. Voor hen gelden dezelfde regels als voor reguliere woningzoekenden, maar het is wel van belang deze arbeidsmigranten te helpen hun weg binnen het systeem te vinden en duidelijk te maken aan welke voorwaarden voldaan moet worden.

Gemeentelijke beleid rond huisvesting

Bij gemeenten ontbreekt het nog vaak aan kennis, informatie en ervaring rond de huisvesting van arbeidsmigranten, waardoor het geformuleerde beleid voorzichtig en weinig concreet is. De huisvestingsvormen en -locaties die zijn toegestaan volgens beleidsregels en bestemmingsplannen, verschillen sterk per gemeente. De kennis en ervaring van gemeenten rond het huisvesten van arbeidsmigranten is nog beperkt. Ook kent het onderwerp nieuwe spelers zoals werkgevers en uitzendbureaus waarmee weinig ervaring bestaat vanuit het woonbeleid. Het formuleren van beleid en dit omzetten in concrete acties en initiatieven vergt daarom veel van gemeenten. Samenwerking in de regio levert een belangrijke bijdrage aan het verder uitwerken van beleid en activiteiten. De regio is daarbij verantwoordelijk voor het vaststellen en bewaken

van de afspraken die op regionaal niveau zijn gemaakt. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het uitwerken van de afspraken op lokaal niveau, het beleid rond het huisvesten van arbeidsmigranten, het (al of niet) verlenen van medewerking aan huisvestingsinitiatieven en het initiëren van aanvullende huisvestingsprojecten.

Eindconclusies: huidige en toekomstige huisvestingsopgave

Op basis van het voorgaande komen we tot vijf eindconclusies:

1 Opgave tot 2020: huisvesting legaliseren en verbeteren

Er wonen op dit moment 21.000-25.000 arbeidsmigranten in de regio waarvan er naar schatting zo'n 17.000-21.000 economisch aan de regio gebonden zijn. Op basis van landelijke cijfers van het Ministerie van BZK kunnen we deze groep qua huisvesting als volgt indelen:

- 50% (ofwel 8.500-10.500 mensen) woont op dit moment in goede legale huisvesting. Voor deze groep is dus er dus geen huisvestingsopgave;
- 25% (ofwel 4.250-6.250 mensen) woont in een situatie die aanvaardbaar is maar niet aan alle regels voldoet (bijvoorbeeld omdat op de locatie wonen niet is toegestaan volgens bestemmingsplan of omdat niet alle vergunningen aanwezig zijn). De huisvestingsituatie van deze groep kan gelegaliseerd worden door aanpassing van het bestemmingsplan, vergunningverlening e.d. Dit vergt van gemeenten een forse inspanning op het gebied van ruimtelijke ordeningsprocedures en vergunning.
- 25% (ofwel 4.250-6.250 mensen) woont in een onacceptabele en niet te legaliseren situatie. De inspanning van alle partijen moet er op gericht zijn kwalitatief goede vervangende huisvesting voor deze groep te vinden. Gemeenten hebben een centrale rol bij het opsporen van deze ongewenste situaties en het stimuleren van en het meewerken aan de realisatie van vervangende huisvesting bijvoorbeeld via de bed-voor-bedregeling van het Ministerie van BZK en de VNG.

De opgave voor de regio en de gemeenten tot 2020 is het opsporen van de illegale huisvestingsituaties, het legaliseren van het acceptabele deel hiervan en het meewerken aan vervangende huisvesting voor het niet-acceptabele deel. Er is in de periode tot 2020 een beperkte kwantitatieve opgave: door de realisatie van bovenlokale werkgelegenheid (AFC Nieuw Prinsenland en Logistieke Park Moerdijk) groeit het aantal arbeidsmigranten in de regio naar schatting met 1.000-1.500 personen.

2 Opgave na 2020: uitbreiden van de huisvesting

Tot 2020 is de groei van het aantal arbeidsmigranten beperkt. In de periode 2020-2040 groeit de behoefte aan arbeidsmigranten sterk als gevolg van de toenemende tekorten op de arbeidsmarkt. De opgave voor gemeenten in deze periode is om samen met andere partijen te komen tot een forse uitbreiding (naar schatting een verdubbeling) van de huisvesting van arbeidsmigranten. Gezien de structurele behoefte aan arbeidsmigranten zal een groter deel van de arbeidsmigranten langer in Nederland verblijven of zich hier vestigen. Vanuit oogpunt van bevolkingssamenstelling is dit gunstig doordat door de vestiging van deze jonge actieve groep een betere balans in de bevolkingssamenstelling ontstaat. Vanuit huisvestingsoogpunt betekent dit een meer structurele huisvestingsbehoefte die voor een groter deel dan tot nu toe zal moeten worden gerealiseerd via reguliere huisvesting.

3 De regionale opgave verdeeld: opgave per gemeente:

De hiervoor geschetste regionale opgave moet verdeeld worden over de gemeenten. Hiervoor zijn in essentie twee benaderingswijze mogelijk:

- op basis van het aantal personen woonachtig in de gemeente: iedere gemeente heeft de opgave zorg te dragen voor voldoende goede huisvesting voor het aantal arbeidsmigranten dat volgens tabel 5 woonachtig is in de gemeente. Gemeenten waar door omstandigheden nu een grotere groep arbeidsmigranten woont, hebben bij deze benaderingswijze een grotere opgave dan andere gemeenten.

- op basis van aantal personen werkachtig in de gemeente: iedere gemeente heeft de opgave zorg te dragen voor voldoende goede huisvesting voor het aantal arbeidsmigranten dat volgens tabel 5 werkzaam is in de gemeente. Deze benadering gaat meer uit van het belang van arbeidsmigranten voor de lokale economie. Bij werkgelegenheidsprojecten met bovenlokaal belang (zoals AFC Nieuw Prinsenland en Logistieke Park Moerdijk) kunnen nadere afspraken worden gemaakt over de huisvesting van arbeidsmigranten in meer gemeenten.

Het is van belang om in de regio overeenstemming te bereiken over de wijze waarop de regionale opgave wordt verdeeld over de gemeenten.

4 *Huisvestingsvorm: short-stay faciliteren, mid-stay organiseren*

Voor het realiseren van short-stay-voorzieningen zijn de werkgevers (waaronder de uitzendbureaus) de aangewezen partij. Gemeenten spelen een belangrijke rol bij het mogelijk maken hiervan: meewerken aan het mogelijk maken van deze huisvestingsvormen via aanpassing van bestemmingsplannen en vergunningverlening. Naast de kort-verblijvende arbeidsmigranten en de vestigers is er een grote groep arbeidsmigranten die een langere periode in Nederland verblijft, variërend van zes maanden tot 3 jaar, en goede tijdelijke huisvesting zoekt. Er ontstaat behoefte aan permanente vormen van tijdelijke huisvesting⁶. In deze behoefte wordt op dit moment slechts in beperkte mate voorzien. Daarom is het van belang dat de regio en de gemeenten zich bij hun actieve inzet voor de huisvesting van arbeidsmigranten vooral focussen op het opzetten van dergelijke mid-stay voorzieningen, structurele vormen van tijdelijke huisvesting. Bij deze projecten kunnen vanzelfsprekend corporaties, andere huisvesters en werkgevers een belangrijke rol spelen.

5 *Arbeidsmigranten zijn van essentieel belang voor de regio*

Uit de quick-scan blijkt dat arbeidsmigranten nu al onontbeerlijk zijn voor een vitale regionale economie en dat hun belang alleen maar toeneemt gezien de te verwachten tekorten op de arbeidsmarkt. Actieve inzet van de regio en de gemeenten voor huisvesting, ondersteuning bij inburgering, informatieverstrekking, scholing en dergelijke is daarom niet iets tijdelijk maar een structurele en essentiële taak. Arbeidsmigranten maken deel uit van de samenleving in West-Brabant en voegen er veel aan toe.

Aanbevelingen

Op basis van de conclusies komen we tot zes aanbevelingen:

1 *Huisvestingsopgave gemeenten: economisch gebonden arbeidsmigranten*

Wij pleiten er voor de huisvestingsopgave van arbeidsmigranten per gemeente te laten volgen uit de economische binding van arbeidsmigranten aan de gemeente. Dat is een bestuurlijk helder uitgangspunt dat ook aan de lokale bevolking is uit te leggen: deze arbeidsmigranten zijn van belang voor de lokale economie zowel doordat bedrijven in de gemeente arbeidsmigranten nodig hebben als doordat arbeidsmigranten bijdragen aan het instandhouden van (winkel)voorzieningen in de gemeente. Voor de regio als geheel betekent dit dat de huisvestingsopgave zo'n 17.000-21.000 arbeidsmigranten omvat. De huisvestingsopgave per gemeente is weergegeven in tabel 6. Hierbij is een gemiddelde genomen van de hoogste en laagste raming. Tevens is in de tabel een schatting opgenomen van het aantal arbeidsmigranten waarvan de huidige huisvesting aan de eisen voldoet na legalisering en van het aantal arbeidsmigranten waarbij legalisering niet mogelijk is en waarvoor dus vervangende huisvesting moet worden gevonden. Tabel 6 gaat uit van de huidige situatie. Over de groei van het aantal arbeidsmigran-

⁶ Merk op dat de behoefte aan vormen van tijdelijke huisvesting zich breder voordoet. Maatschappelijke ontwikkelingen en de moderne economie leiden er toe er een steeds grotere en diversere groep huishoudens komt die behoefte heeft aan tijdelijke huisvesting, variërend van ouderen die tijdelijk overbrugging nodig hebben tussen ziekenhuis en thuis, tot urgent woningzoekenden als gevolg van echtscheiding of mensen die overbrugging zoeken na verkoop van hun huis.

ten tot 2020 als gevolg van de bovenlokale werkgelegenheid zoals AFC Nieuw Prinsenland en het Logisitieke Park Moerdijk worden op subregionaal niveau nadere afspraken tussen de gemeenten gemaakt. De groep van circa 4.000 arbeidsmigranten die in de regio wonen maar er buiten werken is een aandachtspunt voor alle betrokken partijen: de regio gaat met Rijk, provincie en omliggende regio's in gesprek over het huisvesten van deze groep.

Tabel 6: Samenvattend overzicht opgave per gemeente op basis van economische binding
(bron: berekening GenP)

	Totaal	Aalburg	Alphen-Chaam	Baarle-Nassau	Bergen op Zoom	Breda	Drimmelen	Etten-Leur	Geertruidenberg	Halderberge
Werkzaam in gemeenten (gemiddelde van ramingen)	14.000	160	310	120	820	2.670	680	980	500	550
Bij: Niet-werkzaam, wel economisch gebonden ¹	5.000	50	130	50	240	700	280	370	180	200
Opgave: tot. economisch gebonden	19.000	210	440	170	1.060	3.370	960	1.350	680	750
Kwalitatieve opgave tot 2020										
Huisvesting te legaliseren	4.750	50	110	40	270	840	240	340	170	190
Huisvesting te vervangen	4.750	50	110	40	270	840	240	340	170	190

	Moerdijk	Oosterhout	Roosendaal	Rucphen	Steenbergen	Tholen	Werkendam	Woensdrecht	Woudrichem	Zundert
Werkzaam in gemeenten (gemiddelde van ramingen)	1.230	900	1.260	450	560	670	570	320	280	860
Bij: Niet-werkzaam, wel economisch gebonden ¹	450	310	390	190	220	230	210	130	110	390
Opgave: tot. economisch gebonden	1.680	1.210	1.650	640	780	900	780	450	390	1.250
Kwalitatieve opgave tot 2020										
Huisvesting te legaliseren	420	300	410	160	200	230	200	110	100	310
Huisvesting te vervangen	420	300	410	160	200	230	200	110	100	310

¹ Verdeling van 'niet-werkzaam maar wel economisch gebonden' is naar verhouding van het aantal arbeidsmigranten werkzaam per gemeente.

2 *Betrekken van partijen: een gedifferentieerde benadering van werkgevers en verhuurders*
Ingewikkeld aan huisvesting van arbeidsmigranten is dat er een groot aantal betrokken partijen is. Dit vraagt om een gedifferentieerde benadering:

- werkgevers: zoals bij de conclusies al aangegeven kunnen gemeenten rechtstreeks afspraken maken met werkgevers in de land- en tuinbouw over huisvesting van arbeidsmigranten. Bij uitzendbureaus moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen goedwillende en malafide uitzendbureaus. Het convenant met de koepels van uitzendorganisaties biedt hiervoor goede aanknopingspunten.
- verhuurders: huisvesting van arbeidsmigranten is een klassieke volkshuisvestingsopgave. Henri Poels, een van de grondleggers van de Nederlandse volkshuisvesting, zette aan het begin van de vorige eeuw al 'gezellenhuizen' op voor de vele arbeidsmigranten die naar de Limburgse mijnen kwamen, om gezonde toestanden op het gebied van slaapplekken en logementen te bevorderen. In dit licht is het spijtig dat corporaties in de regio slechts een

beperkte rol spelen bij de huisvesting van arbeidsmigranten. Ook uit de enquête blijkt een grote behoefte aan een sterkere rol van corporaties of andere verhuurders. Gemeenten moeten corporaties uitnodigen (en uitdagen) hier verandering in aan te brengen. Als corporaties niet kunnen of willen, moeten gemeenten op zoek naar commerciële verhuurders die huisvesting willen opzetten.

Een goede samenwerking tussen gemeenten, werkgevers en huisvesters is van belang ook om belemmeringen weg te nemen die een voortvarende aanpak in de weg staan.

3 *Betrekken van partijen: ondersteuning van arbeidsmigranten bij het vinden van hun weg*

Een van de opvallende uitkomsten van de enquête is dat veel arbeidsmigranten op dit moment al hun eigen huisvesting regelen. Het is van belang om de informatievoorziening aan arbeidsmigranten over de (on)mogelijkheden rond huisvesting te verbeteren. Hierbij moet aandacht worden besteed aan de eisen die gelden voor goede huisvesting, zodat arbeidsmigranten zelf illegale woonsituaties kunnen melden op een centraal punt. Gemeenten kunnen arbeidsmigranten helpen bij het vinden van hun weg langs de vele obstakels om huisvesting te vinden. Informatiesteunpunten, op plaatsen waar de doelgroep aanwezig is, zijn hierbij een belangrijk middel. Uit oogpunt van efficiency en omdat de problematiek gemeentegrensoverstijgend is, is een regionale opzet van de informatiesteunpunten gewenst.

4 *Beleidsregels ruimtelijke ordening en handhaving: meer regionale afstemming*

De beleidsregels op het gebied van ruimtelijke ordening van de gemeenten lopen uiteen. Dit belemmert enerzijds initiatieven omdat een initiatiefnemer in iedere gemeente opnieuw de regels moet uitzoeken. Anderzijds maakt het het mogelijk voor initiatiefnemers om te gaan 'shoppen' en gemeenten tegen elkaar uit te spelen. Wij pleiten er daarom voor de mogelijkheden te bespreken voor het harmoniseren van beleidsregels. Het gaat er hierbij niet om dat de regels in alle gemeenten gelijk moeten zijn, daarvoor zijn de verschillen tussen de (stedelijke en landelijke) gemeenten in de regio te groot. Maar er is winst te behalen in het gezamenlijk ontwikkelen van beleidsregels (zoals in het Land van Heusden en Altena) of het afstemmen met buurgemeenten. Voor het handhaven van de regels geldt een soortgelijk verhaal. De handhavinginszette per gemeente verschilt. Waar in de ene gemeente niet handhavend wordt opgetreden, gebeurt dat in de andere wel. Als gemeenten de opgave voor de huisvesting van arbeidsmigranten gezamenlijk willen aanpakken, is het verstandig nader te overleggen over hoe om te gaan met de handhaving van ongewenste huisvestingsituaties. Een mogelijkheid is ook handhaving op (sub)regionaal niveau op te pakken in gecombineerde teams/clusters. Bij het afstemmen van beleidsregels en handhaving geldt dat er voor gewaakt moet worden dat hier te veel tijd in wordt gestoken waardoor het de voortgang van het realiseren van oplossingen belemmert.

5 *Regio en gemeenten: een afsprakenkader voor de huisvesting van arbeidsmigranten*

Als hulpmiddel bij de samenwerking in de regio bewijst een afsprakenkader goede diensten. Dit afsprakenkader kan afspraken bevatten over de volgende onderwerpen:

- Verdeling verantwoordelijkheden tussen lokaal en regionaal niveau: afspraken over de verdeling van de verantwoordelijkheid tussen regio en gemeenten.
- Beleidsuitgangspunten: afspraken over de algemene beleidsuitgangspunten die de regio hanteert bij de huisvesting van arbeidsmigranten.
- Huisvestingsopgave per gemeente: afspraken over de spreiding van arbeidsmigranten over de gemeenten.
- Regionale beleidsregels op het gebied van ruimtelijke ordening voor de huisvesting: afspraken over het harmoniseren van beleidsregels op het gebied van ruimtelijke ordening.
- Handhaving bij strijdigheid met wettelijke eisen, toegestane huisvestingsvormen of opgestelde beleidsregels: afspraken over hoe gemeenten optreden als huisvesting van arbeidsmigranten niet voldoet aan de eisen en normen.

- Uitwisseling kennis en ervaring: afspraken over de wijze waarop op regionaal niveau kennis en ervaring wordt uitgewisseld en bekendheid wordt gegeven aan best practices.
- Bijeenbrengen vraag en aanbod/informatieverstrekking: afspraken over het opzetten van een regionaal of lokaal informatiesteunpunt voor arbeidsmigranten, waar ook vraag en aanbod in de huisvesting bij elkaar worden gebracht.

6 *Tot slot: aan de slag met de opgave en meer!*

In deze rapportage is veel aandacht besteed aan zo goed mogelijk in beeld proberen te brengen van het aantal arbeidsmigranten dat in de regio werkt en woont. Als er iets duidelijk is geworden dan is het dat de regio een groot aantal arbeidsmigranten werkt en woont. In de periode tot 2020 is de opgave vooral kwalitatief: het vervangen van slechte huisvesting (bijvoorbeeld huisvesting die niet voldoet aan de regels, gesitueerd is op ongewenste locaties of die weinig privacy biedt) door goede huisvesting (die wel aan de normen en wensen voldoet). Zo is er grote behoefte aan permanente vormen van tijdelijke huisvesting. Maar alleen het realiseren van huisvesting is niet voldoende. Nodig is flankerend beleid bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs, integratie, veiligheid, handhaving e.d. Er is nog veel te doen. Aan de slag dus!

***Bijlage 1:
Omvang en ontwikkeling aantal arbeidsmigranten***

1. Arbeidsmigranten volgens CBS

Registratie van arbeidsmigranten

Om een beeld te krijgen van het aantal arbeidsmigranten dat in een gemeente of regio woont of werkt, kan allereerst gekeken worden naar bestanden waarin arbeidsmigranten worden geregistreerd.

Bestanden waarin arbeidsmigranten zijn geregistreerd zijn:

- Gemeentelijke Basisadministratie (GBA): arbeidsmigranten die gedurende een half jaar meer dan vier maanden in Nederland verblijven, moeten zich inschrijven in het GBA. Een beperking bij het gebruik van het GBA is dat in de praktijk het aantal arbeidsmigranten dat zich daadwerkelijk inschrijft per gemeente slechts enkele procenten tot enkele tientallen procenten bedraagt van het totaal aantal arbeidsmigranten.
- Polisadministratie UWV: In het kader van de Wet op de Loonbelasting moeten werkgevers sociale premies en loonbelasting afdragen namens hun werknemers. In principe staat daarmee iedereen die werkt voor een Nederlandse werkgever (een uitzendbureau is wettelijk gezien ook een werkgever) geregistreerd in de polisadministratie van het UWV. Dit geldt dus ook voor arbeidsmigranten. De polisadministratie bevat gegevens van lonen, arbeidscontracten en uitkeringen en is gebaseerd op data uit de loonaangiften.

Naast deze geregistreerde arbeidsmigranten zijn er arbeidsmigranten die niet voorkomen in deze registraties. Zo zijn zzp-ers, personen die huishoudelijk werk verrichten, arbeidsmigranten die zwart werken of studenten niet opgenomen in de polisadministratie van het UWV. Als deze personen zich niet ingeschreven hebben in het GBA (en zoals aangegeven blijkt in de praktijk dat veel arbeidsmigranten zich niet inschrijven in het GBA) vallen ze dus buiten de registraties.

CBS-cijfers geregistreerde arbeidsmigranten

Het Expertisecentrum Flexwonen heeft in opdracht van het Ministerie van BZK, aan CBS gevraagd om de regionale spreiding van arbeidsmigranten uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa in kaart te brengen in een aantal gebieden waaronder de Regio West-Brabant. In de rapportage *Regionale spreiding van eerstegeneratieallochtonen en arbeidsmigranten uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa* (Carlijn Verkleij, Luc Verschuren en Luuk Schreven, CBS-Centrum voor Beleidsstatistiek, november 2012) zijn deze gegevens gepresenteerd in de vorm van een drietal tabellen. Hieronder presenteren we de voor West-Brabant relevante gegevens uit deze publicatie en lichten die nader toe. Vervolgens gaan we in op de interpretatie van de gegevens.

In tabel 1.1 is weergegeven het aantal eerstegeneratieallochtonen in de leeftijdsgroep 15-64 jaar afkomstig uit landen uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa ingeschreven in het GBA naar woongemeente per 31 december 2010. Let bij deze tabel op de volgende punten:

- De cijfers in de tabel hebben betrekking op eerstegeneratieallochtonen. Het begrip eerstegeneratieallochtoon verwijst naar het geboorteland en niet naar nationaliteit: de persoon zelf en tenminste één van zijn ouders zijn in het buitenland geboren. Iemand die in het buitenland is geboren, maar al lang in Nederland woont en ondertussen tot Nederlander is genaturaliseerd, geldt als eerstegeneratieallochtoon en is opgenomen in tabel 1. Het aantal eerstegeneratieallochtonen in Nederland uit een bepaald land is daarom in het algemeen groter dan het aantal mensen met de nationaliteit van dat land;
- Het gaat om personen in de leeftijdscategorie 15-64 jaar die zijn ingeschreven in het GBA. Van arbeidsmigranten die met hun gezin naar Nederland gekomen zijn en zich hebben ingeschreven in het GBA, zijn de kinderen jonger dan 15 jaar niet meegenomen in tabel 1.1.
- Het gaat om personen die op de peildatum 31 december 2010 in het GBA stonden ingeschreven. De peildatum is geen piekmoment voor arbeidsmigranten. Arbeidsmigranten die voor seizoenarbeid naar Nederland komen en zich inschrijven in het GBA doen dat vooral in

de zomerperiode (zie ook hoofdstuk 3). Het aantal ingeschrevenen in het GBA ligt dus hoger op andere momenten van het jaar.

Tabel 1.2 gaat uit van dezelfde basis als tabel 1.1, maar nu is gekeken naar mensen die behalve bij het GBA ook zijn ingeschreven in de polisadministratie van Belastingdienst/UWV. CBS definieert deze groep als arbeidsmigrant. Let bij deze tabel op de volgende punten:

- Arbeidsmigranten die werknemer zijn met een formeel arbeidscontract, staan in de polisadministratie. Zzp-ers, personen die huishoudelijk werk verrichten of arbeidsmigranten die zwart werken zijn niet opgenomen in de tabel.
- Ook bij deze tabel geldt de opmerking dat gezien de peildatum 31 december 2010 het aantal arbeidsmigranten op nadere momenten in het jaar hoger zal liggen.

Tabel 1.1: Eerstegeneratieallochtonen (15-64 jaar), ingeschreven in GBA, naar herkomstgroepering en woongemeente

(Bron: CBS, peildatum 31 december 2010)

Woongemeente ¹	Herkomstgroepering ²												
	Totaal	Midden- en Oost-Europa ³							Zuid-Europa ³				
		Totaal	Bulgarije	Hongarije	Polen	Roemenië	Vm Tsjecho-Slowakije ⁴	Overig MOE ⁵	Totaal	Griekenland	Italië	Portugal	Spanje
Aalburg	65	60	-	10	35	20	-	-	0	-	0	0	-
Alphen-Chaam	55	55	0	5	45	0	0	-	5	-	-	5	0
Baarle-Nassau	65	55	-	-	45	10	5	-	10	0	0	5	0
Bergen op Zoom	565	405	50	25	280	30	10	10	160	35	30	45	50
Breda	1.690	1.285	120	150	785	130	65	35	410	65	115	70	155
Drimmelen	130	120	5	5	95	5	10	0	10	0	5	0	5
Etten-Leur	430	370	5	15	255	75	15	5	60	10	15	15	25
Geertruidenberg	70	45	-	0	35	5	5	0	20	-	10	10	5
Halderberge	180	140	10	5	95	25	5	5	35	10	5	10	10
Moerdijk	180	150	5	5	95	15	15	10	30	5	10	10	5
Oosterhout	380	300	45	10	210	25	10	0	80	20	15	15	25
Roosendaal	725	570	60	20	415	25	25	25	155	50	15	40	55
Rucphen	115	105	0	0	85	10	5	0	10	-	0	5	5
Steenbergen	170	150	10	10	115	5	5	0	20	5	5	5	10
Tholen	135	110	5	5	75	10	15	0	25	0	5	15	10
Werkendam	55	45	0	5	25	10	0	0	10	0	5	0	5
Woensdrecht	105	90	5	0	70	10	0	5	20	5	5	5	5
Woudrichem	40	35	0	0	25	5	-	0	5	0	0	0	5
Zundert	630	610	10	5	405	180	5	5	20	5	0	10	5
West-Brabant	5.780	4.695	340	275	3.185	580	195	115	1.085	210	240	260	375
Nederland	153.310	103.615	13.540	7.560	58.845	11.165	7.835	4.670	49.695	7.595	15.340	11.905	14.855

¹ Woongemeente volgens het GBA.

² Herkomstgroepering wijst op het geboorteland van de persoon of zijn ouders. Een allochtoon is iemand van wie minstens één van de ouders in het buitenland geboren is. Een allochtoon die in het buitenland geboren is, behoort tot de eerstegeneratieallochtonen.

³ De getallen in de tabel zijn afgerond op vijftallen: – wil zeggen nihil, 0 wil zeggen dat het aantal afgerond is op 0 (dus in dit geval 2 of lager is).

⁴ Hieronder vallen ook eerstegeneratieallochtonen met als herkomstgroepering Tsjechië of Slowakije

⁵ Deze categorie omvat Estland, Letland, Litouwen en Slovenië. Dit aantal wordt onderschat omdat een deel van de eerstegeneratieallochtonen als herkomstgroepering voormalig Joegoslavië of voormalig Sovjet-Unie heeft.

Tabel 1.2: Eerstegeneratieallochtonen (15-64 jaar), ingeschreven in GBA en polisadministratie UWV, naar herkomstgroepering en woongemeente
(Bron: CBS, peildatum 31 december 2010)

Woongemeente ¹	Herkomstgroepering ²												
	Totaal	Midden- en Oost-Europa ³							Zuid-Europa ³				
		Totaal	Bulgarije	Hongarije	Polen	Roemenië	Vm Tsjecho-	Overig MOE ⁵	Totaal	Grieken-land	Italië	Portugal	Spanje
Aalburg	35	35	-	5	25	5	-	-	0	-	0	0	-
Alphen-Chaam	30	30	0	0	25	-	0	-	0	-	-	0	-
Baarle-Nassau	25	25	-	-	25	0	0	-	0	-	-	-	0
Bergen op Zoom	320	225	5	15	170	20	5	5	95	15	20	35	25
Breda	765	525	10	85	325	50	35	20	245	40	65	55	80
Drimmelen	70	60	-	0	50	0	5	0	10	0	0	-	5
Etten-Leur	240	200	0	5	155	25	10	0	40	5	10	10	15
Geertruidenberg	50	35	-	0	25	5	5	0	15	-	10	5	5
Halderberge	95	70	5	5	45	10	5	0	20	0	5	5	10
Moerdijk	105	85	-	0	60	5	10	5	20	5	5	10	5
Oosterhout	215	165	5	5	135	10	5	0	50	15	5	10	15
Roosendaal	405	330	10	15	265	10	15	15	80	20	10	25	25
Rucphen	65	60	-	-	45	10	5	0	5	-	0	5	0
Steenbergen	100	90	5	5	75	0	5	0	10	0	5	0	5
Tholen	80	70	0	5	45	5	10	-	15	-	0	10	5
Werkendam	30	25	0	5	20	0	0	-	5	-	0	0	0
Woensdrecht	65	55	0	0	45	5	0	0	10	0	5	5	5
Woudrichem	20	20	0	-	15	-	-	0	0	-	-	-	0
Zundert	260	250	-	5	180	60	0	5	10	0	0	5	5
West-Brabant	2.980	2.350	50	160	1.730	230	115	60	635	100	140	180	210
Nederland	78.345	51.645	2.330	4.165	34.565	4.435	3.815	2.340	26.700	3.450	8.140	7.365	7.740

¹ Woongemeente volgens het GBA.

² Herkomstgroepering wijst op het geboorteland van de persoon of zijn ouders. Een allochtoon is iemand van wie minstens één van de ouders in het buitenland geboren is. Een allochtoon die in het buitenland geboren is, behoort tot de eerstegeneratieallochtonen.

³ De getallen in de tabel zijn afgerond op vijftallen: - wil zeggen nihil, 0 wil zeggen dat het aantal afgerond is op 0 (dus in dit geval 2 of lager is).

⁴ Hieronder vallen ook eerstegeneratieallochtonen met als herkomstgroepering Tsjechië of Slowakije

⁵ Deze categorie omvat Estland, Letland, Litouwen en Slovenië. Dit aantal wordt onderschat omdat een deel van de eerstegeneratieallochtonen als herkomstgroepering voormalig Joegoslavië of voormalig Sovjet-Unie heeft.

Tabel 1.1 en 1.2 gaan uit van arbeidsmigranten die zijn ingeschreven bij het GBA. Veel arbeidsmigranten, ook als ze langer dan vier maanden in Nederland zijn, schrijven zich niet in in het GBA. Daarom heeft CBS in tabel 1.3 een overzicht gegeven van mensen die niet staan ingeschreven in het GBA, maar wel bij de polisadministratie van Belastingdienst/UWV. Echter omdat in de polisadministratie minder gegevens geregistreerd staan dan in het GBA wijkt tabel 1.3 op enkele cruciale punten af van tabellen 1.1 en 1.2:

- In plaats van naar herkomstgroepering (zoals tabel 1.1 en 1.2) gaat tabel 1.3 uit van nationaliteit. Zoals al eerder aangegeven is het aantal mensen met als herkomstgroepering een bepaald land groter dan het aantal mensen met een nationaliteit van hetzelfde land.

- In de meeste gevallen staat in de polisadministratie enkel een adres van de werkgever genoteerd. Van slechts 1% van deze personen staat ook het woonadres genoteerd. Van de arbeidsmigranten die wel in de polisadministratie geregistreerd staan, maar niet in de GBA, is daarmee alleen de werkgemeente bekend is en niet de woonplaats. 'Werkgemeente' is de vestigingsgemeente van het bedrijf of de instelling waar iemand werkt. Als een bedrijf meer vestigingen heeft, worden de werknemers verdeeld naar rato van de personeelsomvang per vestiging.

Tabel 1.3: Arbeidsmigranten (15-64 jaar), ingeschreven in polisadministratie UWV maar niet in GBA, naar nationaliteit en werkgemeente
(Bron: CBS, peildatum 31 december 2010)

Werkgemeente ¹	Nationaliteit ²												
	Totaal	Midden- en Oost-Europa ³							Zuid-Europa ³				
		Totaal	Bulgarije	Hongarije	Polen	Roemenië	Vm Tsjecho-	Overig MOE ⁴	Totaal	Grieken-	Italië	Portugal	Spanje
Aalburg	0	0	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Alphen-Chaam	0	0	-	-	0	-	-	-	0	-	-	0	-
Baarle-Nassau	0	0	-	-	0	-	-	-	0	-	-	0	0
Bergen op Zoom	100	100	0	-	100	-	-	0	0	-	0	-	0
Breda	400	400	-	100	300	0	0	0	0	0	0	0	0
Drimmelen	100	0	0	-	0	-	0	-	0	-	-	0	-
Etten-Leur	1.100	900	-	0	800	0	0	0	200	-	0	200	-
Geertruidenberg	0	0	-	-	0	-	0	-	0	-	-	0	-
Halderberge	100	100	-	0	0	-	0	0	-	-	-	-	-
Moerdijk	900	900	-	100	700	0	0	100	0	0	0	0	0
Oosterhout	200	100	-	0	100	-	-	0	0	-	0	0	0
Roosendaal	900	900	-	0	800	-	0	0	0	0	0	0	-
Rucphen	0	0	-	-	0	0	-	-	0	-	0	-	-
Steenbergen	200	200	-	-	200	-	-	0	0	0	-	0	-
Tholen	0	0	-	0	0	-	0	-	0	-	-	0	-
Werkendam	0	0	-	-	0	0	0	-	-	-	-	-	-
Woensdrecht	0	0	-	0	0	-	0	-	0	-	-	0	-
Woudrichem	0	0	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Zundert	100	100	-	-	100	0	-	0	-	-	-	-	-
West-Brabant	4.200	3.900	0	200	3.400	100	100	200	300	0	0	200	0
Nederland	63.400	59.300	100	2400	51.100	500	2.600	2.600	4.100	500	1.000	1.900	600

¹ Werkgemeente is de gemeente waar de werkgever is gevestigd. Bij bedrijven met meer vestigingen wordt een schatting gemaakt.

² Let op: in tegenstelling tot tabel 1 en 2 wordt in deze tabel de herkomst van arbeidsmigranten bepaald op basis van nationaliteit (staatsburgerschap). Bij iemand met meer nationaliteiten gelden prioriteitsregels. Iemand met (ook) de Nederlandse nationaliteit geldt altijd als Nederlander.

³ De getallen in de tabel zijn afgerond op honderdtallen: - wil zeggen nihil, 0 wil zeggen dat het aantal afgerond is op 0 (dus in dit geval 50 of lager is).

³ Hieronder vallen ook arbeidsmigranten met als nationaliteit Tsjechië of Slowakije

⁴ Deze categorie omvat Estland, Letland, Litouwen en Slovenië. Dit aantal wordt onderschat omdat een deel van de arbeidsmigranten als nationaliteit voormalig Joegoslavië of voormalig Sovjet-Unie heeft.

Let bij tabel 1.3 op de volgende punten:

- Dat de verdeling naar werkgemeente gebaseerd is op de vestigingsgemeente van het bedrijf heeft grote implicaties. Het gevolg is (CBS geeft dit ook zelf aan) dat er relatief veel arbeidsmigranten worden toebedeeld aan gemeenten met een (hoofd)vestiging van een internationaal georiënteerde arbeidsbemiddelaar. We komen hier verderop op terug.
- CBS heeft de getallen afgerond op honderdtallen. Meer detailniveau zou leiden tot schijn-nauwkeurigheid.

Nadere interpretatie van CBS-gegevens

Om een goed beeld te krijgen van de omvang van de groep arbeidsmigranten in een regio of gemeente moeten drie groepen worden opgeteld:

Arbeidsmigranten ingeschreven in het GBA;

Arbeidsmigranten ingeschreven in de polisadministratie van de Belastingdienst/UWV, maar niet in het GBA;

Arbeidsmigranten niet ingeschreven in de polisadministratie en niet in het GBA.

Van omvang van de eerste groep hebben we een redelijk beeld via tabel 1.1 en 1.2. Aandachtspunt is dat niet bekend is wanneer deze arbeidsmigranten in het GBA zijn geregistreerd. Een deel van deze groep arbeidsmigranten verblijft mogelijk al jaren in Nederland of is wellicht tot Nederlander genaturaliseerd. Zo geeft de *Toolkit Inschatting aantal arbeidsmigranten op gemeentelijk niveau* van BZK en VNG aan dat in Rotterdam ruim een kwart van de arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa al vòòr 2007 in het GBA is geregistreerd. 'In hoeverre is het reëel te veronderstellen dat voor deze groep nu nog een huisvestingsopgave ligt', zo stelt de Toolkit. Een tweede aandachtspunt is de vraag of we bij het bepalen van de huisvestingsopgave uit moeten gaan van tabel 1.1 of van tabel 1.2. In tabel 1.1 gaat het om alle personen ingeschreven in het GBA ongeacht of ze werkzaam zijn in loondienst of niet. In tabel 1.2 om personen die werkzaam zijn in loondienst. Het verschil tussen beide tabellen is de groep die niet-werkzaam is, student is, werkzaam is in een huishouden of als zzp-er. Het verschil tussen beide groepen is fors: het totaal aantal eerstegeneratieallochtonen in de regio West-Brabant tussen 15 en 64 jaar ingeschreven in het GBA bedraagt 5.780 personen (tabel 1.1), de subgroep hiervan die ook is ingeschreven in de polisadministratie van Belastingdienst/UWV bedraagt 2.980 personen (tabel 1.2), een verschil van 2.800 personen.

De omvang van de tweede groep is in beeld gebracht in tabel 1.3. Bij de interpretatie van de gegevens uit tabel 1.3 in combinatie met de gegevens uit tabel 1.1 en 1.2 doet zich echter een probleem voor. Tabel 1.1 en 1.2 gaan uit van woongemeente en tabel 1.3 van werkgemeente. Op landelijk niveau kunnen de arbeidsmigranten die in Nederland wonen (volgens het GBA), worden opgeteld bij de mensen die in Nederland werken (volgens de polisadministratie) maar niet zijn ingeschreven in het GBA. Dit levert een redelijk betrouwbaar totaalbeeld van het aantal arbeidsmigranten: arbeidsmigranten die in Nederland werken zullen ook in Nederland wonen. Het optellen van de gegevens op het niveau van gemeenten levert een minder betrouwbaar resultaat door het verschil tussen woon- en werkgemeenten en de wijze waarop werkgemeente is geoperationaliseerd. De regio West-Brabant biedt een goed voorbeeld ter illustratie hiervan aan de hand van de gegevens van Etten-Leur en Zundert. In Etten-Leur zijn 240 arbeidsmigranten ingeschreven in het GBA en in de polisadministratie UWV (tabel 1.2) en daarnaast 1.100 arbeidsmigranten ingeschreven in de polisadministratie en niet in het GBA (tabel 1.3). In het totaal zouden er 1.340 arbeidsmigranten in Etten-Leur wonen en werken. Een belangrijke werkgever van arbeidsmigranten in de regio West-Brabant is arbeidsbemiddelaar *GoodMorning*, gevestigd in Etten-Leur. Dit bedrijf heeft (naar eigen zeggen) meer dan 1.500 arbeidsmigranten in dienst. Omdat CBS de vestigingsplaats van het bedrijf als werkgemeente ziet, werken de uitzendkrachten van GoodMorning volgens CBS in Etten-Leur (en in een tweede vestiging in De Lier, Westland). Feitelijk zal dit niet het geval zijn: veel arbeidsmigranten worden door GoodMorning in andere plaatsen dan Etten-Leur gedetacheerd. Daarnaast weet de

regio uit eigen ervaring dat een (belangrijk) deel van de arbeidsmigranten van GoodMorning gehuisvest is in de gemeente Zundert. Als we de gegevens van tabel 1.2 en 1.3 voor Zundert optellen, komen we op totaal 360 arbeidsmigranten, terwijl er in werkelijkheid meer arbeidsmigranten in Zundert wonen. Het is dus lastig uit de gegevens uit de cijfers van tabel 1.2 en 1.3 een reëel beeld van de spreiding van arbeidsmigranten over de regio af te leiden.

Voor de derde groep, de arbeidsmigranten die niet in het GBA of de polisadministratie van Belastingdienst/UWV zijn ingeschreven, is het helemaal lastig een redelijke inschatting te maken. De CBS-cijfers bieden hiervoor geen uitkomst omdat deze alleen uitgaan van geregistreerde personen. In de *Toolkit Inschatting aantal arbeidsmigranten op gemeentelijk niveau* van het ministerie van BZK en de VNG (november 2012) wordt verwezen naar een onderzoek van Prof. Dr. Van der Heijden van de Universiteit van Utrecht⁷. In dit onderzoek is een schatting gemaakt van het aantal niet-geregistreerde arbeidsmigranten door een vergelijking te maken met het Herkenningsdienstsysteem (HKS) van de politie. Dit HKS is de enige bron waarin zowel geregistreerde als niet-geregistreerde arbeidsmigranten voorkomen. Bij het onderzoek van Van der Heijden is gekeken welke personen in het HKS zijn opgenomen en welk deel hiervan is geregistreerd in het GBA of de polisadministratie UWV. De aanname is dat de verhouding binnen de HKS-geregistreerden tussen personen ingeschreven in het GBA of de polisadministratie van het UWV en personen die niet zijn ingeschreven, gelijk is aan de verhouding binnen de totale groep arbeidsmigranten. Bij wijze van voorbeeld: als er onder 30 HKS-geregistreerden 20 in het GBA of de polisadministratie UWV zijn ingeschreven en 10 niet, is verondersteld dat deze verhouding ook geldt voor de totale groep arbeidsmigranten. De omvang van de groep arbeidsmigranten is dan 1,5 keer zo hoog als het aantal dat ingeschreven is in GBA of de polisadministratie UWV. Op grond hiervan komt Van der Heijden tot de schatting dat de verhouding tussen geregistreerden in GBA of polisadministratie UWV en niet-geregistreerden in 2008 47:53 bedroeg (ofwel van alle arbeidsmigranten is 47% geregistreerd en 53% niet geregistreerd). De onderzoeker geeft echter zelf al aan dat de schatting erg leunt op enkele aannames en het ontbreken van fouten in de registraties. Geringe afwijkingen in de aannames kunnen leiden tot grote afwijkingen in de schatting.

Conclusies geregistreerde en niet-geregistreerde arbeidsmigranten

Om een goed beeld te krijgen van de omvang van de groep arbeidsmigranten in een regio of gemeente moeten drie groepen worden opgeteld:

- 1 Arbeidsmigranten ingeschreven in het GBA;
- 2 Arbeidsmigranten ingeschreven in de polisadministratie van de Belastingdienst/UWV, maar niet in het GBA;
- 3 Arbeidsmigranten niet ingeschreven in de polisadministratie en niet in het GBA.

Het optellen van de eerste en tweede groep is lastig doordat bij groep 1 de woongemeente is geregistreerd en bij groep 2 de werkgemeente (dat wil zegen de gemeente waar het bedrijf gevestigd is). Van groep 3 is het moeilijk een schatting te maken. Op basis van landelijke cijfers lijkt deze groep niet-geregistreerden even groot als de groep wel geregistreerden (groep 1 en 2 samen).

⁷ P.G.M. van der Heijden e.a., 'Aantallen geregistreerde en niet-geregistreerde burgers uit MOE-landen die in Nederland verblijven', 18 augustus 2011, Universiteit Utrecht.

2. Arbeidsmigranten volgens enquête bedrijven+uitzendbureaus

Om een beeld te krijgen van de arbeidsmigranten die werken in de regio is een enquête gehouden onder bedrijven in vijf branches en uitzendbureaus (zie ook bijlage 4 voor de verantwoording van de onderzoeksopzet). In dit hoofdstuk komen de resultaten van deze enquête aan de orde voorzover deze betrekking hebben op de aantallen arbeidsmigranten die werkzaam of woonachtig zijn in de regio, de duur van hun werkzaamheden in Nederland en de herkomst van de arbeidsmigranten.

Arbeidsmigranten werkzaam in de regio

De bedrijvenenquête is gehouden onder 2.744 bedrijven in de branches land- en tuinbouw, industrie, bouw, transport, zakelijke dienstverlening en zorg. Volgens de enquête werkt 23% van deze bedrijven met arbeidsmigranten (zie tabel 1.4). Het beeld verschilt sterk per branche, van 0% van de bedrijven in de zorg tot 60% van de bedrijven in de land- en tuinbouw. Het gemiddelde aantal arbeidsmigranten bij bedrijven waar arbeidsmigranten werken, is 9,4. Ook hier verschilt het gemiddelde per branche van 4,7 in de bouwsector tot 14,1 in de land- en tuinbouw.

Tabel 1.4: Kerngegevens bedrijven met arbeidsmigranten
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Transport	Zakelijke dienstverlening	Zorg
Aantal bedrijven in West-Brabant	2.744	296	886	693	444	185	240
Respons (N)	544	90	149	110	85	50	60
Geen arbeidsmigranten werkzaam	77%	40%	76%	88%	80%	73%	100%
Wel arbeidsmigranten werkzaam	23%	60%	24%	12%	20%	27%	0%
Gemiddeld aantal arbeidsmigranten 2012 p. bedrijf m. arbeidsmigranten	9,4	14,1	7,5	4,7	8,3	11,5	0,0

Met behulp de gegevens in tabel 1.4 kunnen we uitrekenen hoeveel bedrijven in de genoemde branches in de regio arbeidsmigranten in dienst hebben en op basis van het gemiddelde aantal arbeidsmigranten per bedrijf hoeveel arbeidsmigranten er bij deze bedrijven werken. Deze berekening is weergegeven in tabel 1.5. In het totaal werken op basis van deze doorrekening circa 5.800 arbeidsmigranten in de regio. Een belangrijk deel van de arbeidsmigranten bij de bedrijven werkt via uitzendbureaus zo blijkt uit de enquête: hoewel het aandeel licht verschilt per branche, geldt dit voor circa de helft van de arbeidsmigranten bij de bedrijven. Als we het aantal arbeidsmigranten hiervoor corrigeren (de via uitzendbureaus werkzame arbeidsmigranten komen hierna apart aan de orde), zijn er bij bedrijven in de regio circa 2.850 arbeidsmigranten in dienst.

Tabel 1.5: Berekening aantal arbeidsmigranten werkzaam bij bedrijven in West-Brabant
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Transport	Zakelijke dienstverlening
Tot. aantal bedrijven met arbeidsmigranten	618	179	213	86	87	50
Tot. aantal arbeidsmigranten 2012 obv gemiddelde	5.802	2.511	1.592	405	721	573
% arbeidsmigranten via uitzendbureau	51%	46%	51%	55%	56%	56%
Aantal arbeidsmigranten in dienst bij bedrijf (niet via uitzendbureau)	2.845	1.356	780	181	315	252

Naast een enquête onder bedrijven in de branches land- en tuinbouw, industrie, bouw, transport, zakelijke dienstverlening en zorg is een aparte enquête onder uitzendbureaus gehouden. De resultaten zijn weergegeven in tabel 1.6.

Tabel 1.6: Kernegegevens uitzendbureaus met arbeidsmigranten
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal
Aantal uitzendbureaus in West-Brabant	499
Respons (N)	125
Geen arbeidsmigranten werkzaam	71%
Wel arbeidsmigranten werkzaam	29%
Gemiddeld aantal arbeidsmigranten 2012 per bedrijf met arbeidsmigranten (Range ligt tussen 1 en 500)	69,2

Op een soortgelijke manier als bij de bedrijven kunnen we ook hier uitrekenen hoeveel arbeidsmigranten bij uitzendbureaus in de regio in dienst zijn. Een kanttekening hierbij is dat het aantal arbeidsmigranten per uitzendbureau sterk uiteen loopt (bij de respondenten tussen 1 en 500), waardoor een berekening op basis van het gemiddelde een minder betrouwbaar beeld geeft. Het berekende totaal aantal van 10.000 arbeidsmigranten werkzaam bij uitzendbureaus in de regio, moet daarom vooral als indicatief gezien worden. De gegevens laten zien dat uitzendbureaus de voornaamste werkgever zijn van arbeidsmigranten in de regio. Niet alle arbeidsmigranten werkzaam bij uitzendbureaus in de regio, werken daadwerkelijk in West-Brabant; uitzendbureaus detacheren arbeidsmigranten ook buiten de regio. In de enquête zijn uitzendbureaus gevraagd aan te geven welk deel van de arbeidsmigranten bij bedrijven in de regio werkt. De uitzendbureaus geven aan dat 52% van de bij hun werkzame arbeidsmigranten in de regio werkt. In tabel 1.7 is op grond hiervan berekend hoeveel arbeidsmigranten daadwerkelijk in de regio werken. In tabel 1.8 is een nadere uitsplitsing gegeven van de plaatsen waar arbeidsmigranten werken. In de meeste gevallen is het aantal respondenten per gemeente erg laag, waardoor het beeld per gemeente minder betrouwbaar is.

Tabel 1.7: Berekening aantal arbeidsmigranten werkzaam bij uitzendbureau in West-Brabant
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal
Totaal aantal uitzendbureaus met arbeidsmigranten	145
Totaal aantal arbeidsmigranten 2012 obv gemiddelde	10.014
Aandeel arbeidsmigranten werkzaam in de regio	52%
Totaal aantal arbeidsmigranten werkzaam in de regio 2012	5.207

Tabel 1.8: Werklocaties van arbeidsmigranten werkzaam bij uitzendbureaus in West-Brabant
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

Vestigingsgemeente uitzendbureau →											
	Totaal	Bergen op Zoom	Breda	Etten-Leur	Geertruidenberg	Moerdijk	Oosterhout	Roosendaal	Tholen	Woensdrecht	Zundert
In vestigingsgemeente uitzendbureau	36%	33%	37%	10%	60%	0%	43%	48%	0%	10%	40%
In andere gemeente in West-Brabant	16%	0%	19%	90%	0%	0%	15%	34%	0%	0%	0%
Elders in Noord-Brabant	12%	33%	14%	0%	7%	0%	13%	0%	0%	50%	10%
Elders in Nederland buiten Noord-Brab.	36%	33%	31%	0%	30%	100%	28%	18%	100%	20%	50%
in België	1%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	0%	0%	20%	0%
Aantal respondenten (N)	29	3	8	1	3	2	3	5	1	1	2

Arbeidsmigranten woonachtig in de regio

In het voorgaande ging het over arbeidsmigranten werkzaam in de regio. In de enquête is zowel aan de bedrijven als aan de uitzendbureaus gevraagd of zij konden aangeven waar deze arbeidsmigranten wonen. De resultaten voor de arbeidsmigranten werkzaam bij bedrijven is weergegeven in tabel 1.9 en 1.10, voor arbeidsmigranten werkzaam bij uitzendbureaus in tabel 1.11.

Tabel 1.9: Woonplaats van arbeidsmigranten werkzaam bij bedrijven in West-Brabant naar branche
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Transport	Zakelijke dienstverlening
In vestigingsgemeente bedrijf	47%	66%	40%	55%	23%	16%
In andere gemeente in West-Brabant	29%	22%	35%	26%	43%	21%
Elders in Noord-Brabant	10%	6%	10%	8%	30%	2%
Elders in Nederland buiten Noord-Brabant	13%	3%	13%	11%	5%	61%
In België	2%	3%	3%	0%	0%	0%
Aantal respondenten (N)	113	52	28	11	10	10

Tabel 1.10: Woonplaats van arbeidsmigranten werkzaam bij bedrijven in West-Brabant naar gemeente
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

Vestigingsgemeente bedrijf →	Totaal	Aalburg	Alphen-Chaam	Baarle-Nassau	Bergen op Zoom	Breda	Drimmelen	Etten-Leur	Geertruidenberg	Halderberge
In vestigingsgemeente bedrijf	47%	0%	0%	80%	59%	30%	40%	54%	15%	25%
In andere gemeente in West-Brabant	29%	63%	100%	20%	23%	36%	25%	41%	56%	75%
Elders in Noord-Brabant	10%	7%	0%	0%	3%	28%	0%	0%	0%	0%
Elders in Nederland buiten Noord-Brab.	13%	30%	0%	0%	3%	6%	35%	6%	29%	0%
in België	2%	0%	0%	0%	12%	0%	0%	0%	0%	0%

Vestigingsgemeente bedrijf →	Moerdijk	Oosterhout	Roosendaal	Rucphen	Steenbergen	Tholen	Werkendam	Woensdrecht	Woudrichem	Zundert
In vestigingsgemeente bedrijf	9%	48%	31%	57%	72%	45%	4%	100%	50%	88%
In andere gemeente in West-Brabant	56%	18%	47%	17%	16%	43%	0%	0%	50%	1%
Elders in Noord-Brabant	28%	14%	3%	20%	12%	0%	21%	0%	0%	1%
Elders in Nederland buiten Noord-Brab.	7%	19%	19%	6%	0%	13%	75%	0%	0%	0%
in België	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	10%

Uit tabel 1.9 en 1.10 blijkt dat over de hele regio gezien bijna 50% van de arbeidsmigranten werkzaam bij bedrijven in de regio woont in de vestigingsplaats van het bedrijf en nog eens bijna 30% in een andere gemeente in de regio. In het totaal woont ruim 75% van de arbeidsmigranten binnen de regio West-Brabant. Uit tabel 1.9 blijkt dat er verschillen per branche zijn: in de land- en tuinbouw woont 88% van de arbeidsmigranten in de regio (66% in de vestigingsgemeente van het bedrijf), bij zakelijke dienstverlening is dit 37% (16% in de vestigingsgemeente van het bedrijf). Door het lage aantal respondenten per gemeente is de uitsplitsing per gemeente in tabel 1.10 indicatief. Opvallend zijn de grote verschillen tussen gemeenten.

Tabel 1.11: Woonplaats van arbeidsmigranten werkzaam bij uitzendbureaus naar gemeente
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

Vestigingsgemeente uitzendbureau →	Totaal	Bergen op Zoom	Breda	Etten-Leur	Geertruidenberg	Moerdijk	Oosterhout	Roosendaal	Tholen	Woensdrecht	Zundert
In vestigingsgemeente uitzendbureau	31%	7%	33%	25%	3%	0%	57%	54%	0%	20%	40%
In andere gemeente in West-Brabant	25%	3%	34%	25%	50%	40%	20%	20%	0%	30%	0%
Elders in Noord-Brabant	11%	30%	8%	50%	0%	3%	0%	1%	0%	50%	10%
Elders in Nederland buiten Noord-Brab.	34%	60%	25%	0%	48%	57%	23%	24%	100%	0%	50%
in België	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Aantal respondenten (N)	32	3	8	2	2	3	3	7	1	1	2

Bij uitzendbureaus (tabel 1.11) is het aandeel arbeidsmigranten dat in de regio woont logischerwijs minder hoog dan bij de bedrijven. Uitzendbureaus detacheren ook veel arbeidsmigranten buiten de regio, zoals we gezien hebben in tabel 1.8, en zullen deze arbeidsmigranten bij voorkeur ook buiten de regio huisvesten. Van de arbeidsmigranten werkzaam bij uitzendbureaus in de regio, woont ruim 30% in de vestigingsgemeente van het bureau en nog eens 25% elders in de regio West-Brabant. In het totaal woont 56% in de regio. Ook hier geldt weer dat de verdeling over de gemeenten in tabel 1.11 indicatief is.

Werkduur in Nederland

Met het oog op de huisvestingsbehoefte van arbeidsmigranten is het van belang te weten hoe lang arbeidsmigranten in Nederland werkzaam zijn, welke periode dit betreft en welk deel van de arbeidsmigranten zich eventueel definitief in Nederland wil vestigen. In de enquête zijn daarom ook vragen over deze onderwerpen opgenomen.

Allereerst is aan de bedrijven en uitzendbureaus gevraagd de bij hen in 2012 werkzame arbeidsmigranten in te delen in de volgende groepen:

- structureel werkzaam: arbeidsmigranten die langer dan een jaar bij het bedrijf werken (dit hoeft niet in een aaneengesloten periode te zijn);
- tijdelijk werkzaam: arbeidsmigranten die eenmalig tijdelijk bij het bedrijf werken;
- tijdelijk maar jaarlijks terugkerend: arbeidsmigranten die jaarlijks terugkeren om een beperkte periode bij het bedrijf te werken.

De resultaten zijn te vinden in tabel 1.12.

Tabel 1.12: Structureel en tijdelijk werkzame arbeidsmigranten
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven (excl. uitzend- bureaus)	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Trans- port	Zakelijke dienst- verlening	Uitzend- bureaus
Structureel werkzaam (≥ 1 jaar)	39%	16%	47%	53%	59%	31%	51%
Tijdelijk werkzaam (eenmalig)	36%	35%	38%	32%	32%	51%	30%
Tijdelijk maar jaarlijks terugkerend	24%	49%	15%	15%	9%	18%	18%
Aantal respondenten (N)	132	54	35	14	17	12	34

Uit de tabel blijkt dat bij de bedrijven (exclusief uitzendbureaus) bijna 40% van de arbeidsmigranten langer dan een jaar bij het bedrijf werkt; bij industrie, bouw en transport is dit zelfs de helft of meer. Ook bij uitzendbureaus werkt ruim 50% langer dan een jaar voor het bedrijf. Nog

eens bijna 25% (bij bedrijven) en bijna 20% (bij uitzendbureaus) van de arbeidsmigranten keert ieder jaar terug om voor het bedrijf te werken. Hier springt de land- en tuinbouw er uit, waar 50% van de arbeidsmigranten ieder jaar terugkeert om in een vaste periode voor het bedrijf te werken. Ook deze groep arbeidsmigranten is duidelijk aan de regio gebonden. Het klassieke beeld van arbeidsmigranten die eenmalig een korte periode in Nederland werken, gaat slechts op voor circa een derde van de arbeidsmigranten bij bedrijven en uitzendbureaus.

Vervolgens is gevraagd wat de gemiddelde periode is dat arbeidsmigranten aaneengesloten voor een bedrijf werken. De uitkomsten zijn te vinden in tabel 1.13 (bedrijven) en 1.14 (uitzendbureaus). De periode dat arbeidsmigranten aaneengesloten voor een bedrijf werken, is in de transportsector het kortst: zo'n 70% werkt hier maximaal 3 maanden aaneengesloten. Uit de combinatie met tabel 1.13 blijkt dat in de transportsector arbeidsmigranten gedurende lange tijd steeds korte periodes bij het bedrijf werken. Ook in de industrie en bouw doet dit zich voor, al is de aaneengesloten periode hier langer: de helft van de arbeidsmigranten werkt zo'n 3 tot 6 maanden aaneengesloten voor het bedrijf. In de land- en tuinbouw is de aangesloten werkperiode van arbeidsmigranten nog langer: de grootste groep werkt 6-11 maanden voor het bedrijf. Arbeidsmigranten die 10-11 maanden of langer aaneengesloten voor een bedrijf werken, komen het meeste voor in de zakelijk dienstverlening (20% van de hier werkzame arbeidsmigranten) en bij uitzendbureaus (33%).

Tabel 1.13: Aaneengesloten periode dat arbeidsmigranten voor bedrijf werkzaam zijn
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

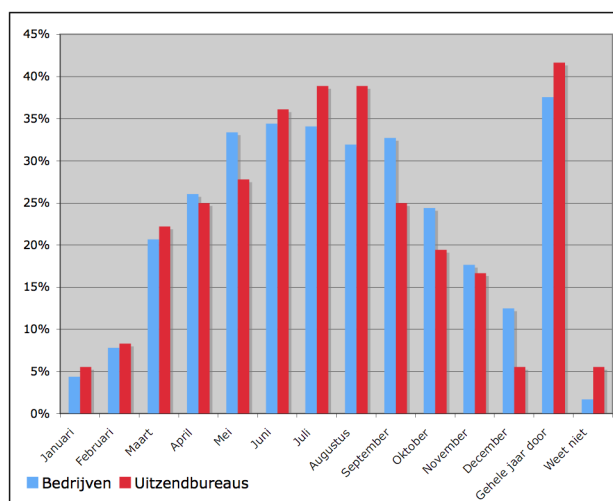
	Totaal bedrijven	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Transport	Zakelijke dienstverlening
0,5 tot 3 maanden	32%	28%	22%	40%	71%	40%
3 tot 6 maanden	38%	31%	52%	50%	14%	20%
6 tot 11 maanden	24%	38%	17%	10%	14%	20%
11 maanden of langer	5%	3%	9%	0%	0%	20%
Aantal respondenten (N)	92	50	19	8	7	8

Tabel 1.14: Aaneengesloten periode dat arbeidsmigranten voor uitzendbureau werkzaam zijn
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Uitzendbureaus
Minder dan 5 maanden	37%
5 t/m 10 maanden	30%
Meer dan 10 maanden	33%
Aantal respondenten (N)	27

In figuur 1.1 is aangegeven in welke periode de meeste arbeidsmigranten voor bedrijven en uitzendbureaus werkzaam zijn geweest in 2012. Bij 38% van de bedrijven en 42% van de uitzendbureaus blijken het hele jaar door arbeidsmigranten werkzaam te zijn geweest. Bij bedrijven en uitzendbureaus waar niet het gehele jaar arbeidsmigranten werkzaam zijn, ligt de piek in de inzet van arbeidsmigranten in de zomer. In de periode mei tot en met september werken arbeidsmigranten bij 33% of meer van de bedrijven; in de periode juni tot en met september bij 36-39% van de uitzendbureaus. Vanzelfsprekend verschilt het beeld per branche. In de land- en tuinbouw werken bij slechts 13% van de bedrijven arbeidsmigranten het gehele jaar door. De piek doet zich hier voor in de periode april - september als steeds meer dan 40% van de bedrijven arbeidsmigranten in dienst heeft (met een piek van 54% in mei). In de bouw werken arbeidsmigranten bij 57% van de bedrijven het gehele jaar door en is de piek veel meer gespreid. Van april tot en met november werken arbeidsmigranten steeds bij 20-30% van de bedrijven met een piek in juli en augustus als 36% van de bedrijven arbeidsmigranten inzet.

Figuur 1.1: Periode waarin arbeidsmigranten voor bedrijf of uitzendbureau actief zijn⁸
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

Vestiging in Nederland

We hebben de bedrijven ook gevraagd of zij een schatting konden maken van het percentage arbeidsmigranten dat zich permanent in Nederland wil vestigen. De resultaten zijn te vinden in tabel 1.15 (bedrijven) en 1.16 (uitzendbureaus).

Tabel 1.15: Aandeel arbeidsmigranten met de intentie zich in Nederland te vestigen (vlgs bedrijven)
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Transport	Zakelijke dienstverlening
0 procent	40%	60%	35%	20%	22%	20%
1 t/m 25 procent	17%	23%	5%	0%	22%	40%
26 t/m 99 procent	20%	13%	25%	40%	11%	20%
100 procent	23%	3%	35%	40%	44%	20%
Aantal respondenten (N)	87	45	17	8	9	8

Tabel 1.16: Aandeel arbeidsmigranten met de intentie zich in Nederland te vestigen (vlgs uitzendbureaus)
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Uitzendbureaus
Minder dan 5 procent	26%
5 t/m 10 procent	26%
11 t/m 50 procent	30%
Meer dan 50 procent	19%
Aantal respondenten (N)	27

Uit de tabellen blijkt dat 40% van de bedrijven verwacht dat geen van de bij hen werkzame arbeidsmigranten zich in Nederland wil vestigen, terwijl 23% verwacht dat alle arbeidsmigranten die bij het bedrijf werken, zich in Nederland willen vestigen. Er is weer een duidelijk verschil per branche. In de industrie, bouw en transport verwacht een derde of meer van de bedrijven dat alle bij hen werkzame arbeidsmigranten zich in Nederland willen vestigen. In de land- en

⁸ Bedrijven konden aangeven 'het gehele jaar door' of in welke maanden de meeste arbeidsmigranten bij hen bedrijf actief waren. Een score van 25% wil dan zeggen dat bij 25% van de bedrijven in die maand arbeidsmigranten aan het werk waren. Vanzelfsprekend kunnen arbeidsmigranten meer maanden actief zijn, dus de totaalscore is meer dan 100%.

tuinbouw voorziet 60% van de bedrijven dat juist geen van de arbeidsmigranten in Nederland zal blijven. Gemiddeld verwachten bedrijven dat 25% van de arbeidsmigranten zich in Nederland wil vestigen; bij uitzendbureaus is dit 29% van de arbeidsmigranten.

Herkomst arbeidsmigranten

Tot slot van dit hoofdstuk geven we een overzicht van de herkomst van arbeidsmigranten. In tabel 1.17 geven we de herkomstlanden weer van de in tabel 1.5 en 1.7 berekende aantallen arbeidsmigranten werkzaam bij bedrijven en uitzendbureaus in de regio.

Tabel 1.17: Herkomst arbeidsmigranten werkzaam bij bedrijven en uitzendbureaus in West-Brabant
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven (excl. uitzend- bureaus)	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Trans- port	Zakelijke dienst- verlening	Uitzend- bureaus
Polen	4.369	2.113	1.270	217	513	404	7.381
Roemenië	151	153	32	0	6	0	118
Bulgarije	24	0	0	6	11	0	324
Hongarije	309	80	45	61	47	21	916
Overig Midden- en Oost-Europa	580	130	154	90	59	57	845
Zuid-Europa	367	35	91	31	85	91	430
Totaal	5.800	2.511	1.592	405	721	573	10.014

Zo'n 75% van de arbeidsmigranten werkzaam bij bedrijven en uitzendbureaus is Pools. In de land- en tuinbouw is dit aandeel hoger (84%). In de bouw is het aandeel Polen het laagst (54%). Daar vormen arbeidsmigranten uit Hongarije (15%) en Overig Midden- en Oost-Europa (22%) relatief grote groepen. Arbeidsmigranten uit Zuid-Europa vormen met 6% een relatief kleine groep en zijn het beste vertegenwoordigd in de zakelijke dienstverlening (16%).

Conclusies arbeidsmigranten volgens enquête bedrijven+uitzendbureaus

In dit hoofdstuk hebben we geprobeerd de omvang van de groep arbeidsmigranten in de regio in beeld te brengen via de enquête onder bedrijven en uitzendbureaus. Ook op basis van deze cijfers is het lastig een exact beeld van het aantal arbeidsmigranten te krijgen, bijvoorbeeld doordat het aantal bedrijven met arbeidsmigranten beperkt is.

Uit de enquête blijkt dat zo'n 25% van de bedrijven en uitzendbureaus in de regio met arbeidsmigranten werkt. Van de arbeidsmigranten werkzaam bij bedrijven in de regio woont zo'n 75% van de arbeidsmigranten ook in West-Brabant; van de arbeidsmigranten werkzaam bij uitzendbureaus werkt ruim 50% in de regio en woont ruim 55% er.

Het begrip 'tijdelijk' in relatie tot arbeidsmigranten is relatief: bijna 40% van de arbeidsmigranten bij bedrijven en ruim 50% van die bij uitzendbureaus werkt (veelal met tussenpozen) al langer dan een jaar voor het betreffende bedrijf. Daarnaast keert bijna 25% van de arbeidsmigranten bij bedrijven en bijna 20% van die bij uitzendbureaus ieder jaar terug om een beperkte periode voor het bedrijf te werken. Hoewel zich in mei tot en met september een piek voordoet in de inzet van arbeidsmigranten, werken zo'n 40% van de bedrijven en uitzendbureaus het hele jaar met arbeidsmigranten.

Op grond van deze cijfers kan geconcludeerd worden dat arbeidsmigranten van structureel belang zijn voor de arbeidsmarkt in de regio. In het volgende hoofdstuk gaan we nader in op de verwachte ontwikkeling van de arbeidsmarkt. Uit de enquête blijkt ook dat arbeidsmigranten langere tijd in de regio verblijven of er regelmatig terugkeren. Dit heeft gevolgen voor de huisvestingsopgave.

3 Verwachte ontwikkeling van de vraag naar arbeidsmigranten

In de vorige hoofdstukken ging het over het aantal arbeidsmigranten dat op dit moment in de regio woont of werkt. Maar welke ontwikkeling kunnen we verwachten in de vraag naar arbeidsmigranten? In dit hoofdstuk gaan we hier op in aan de hand van de ontwikkeling van de beroepsbevolking in de regio en de regionale verwachting voor de werkgelegenheid. We beginnen met te kijken naar de verwachte ontwikkeling van de vraag naar arbeidsmigranten volgens de enquête onder bedrijven en uitzendbureaus.

Ontwikkeling inzet arbeidsmigranten volgens bedrijven en uitzendbureaus

Om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van de vraag naar arbeidsmigranten is het allereerst van belang om te weten waarom bedrijven of uitzendbureaus op dit moment arbeidsmigranten inschakelen. In de enquête onder bedrijven is gevraagd naar de belangrijkste redenen om arbeidsmigranten in dienst te hebben. De resultaten zijn te vinden in tabel 1.18. Uit de tabel blijkt dat er twee hoofdredenen zijn om arbeidsmigranten in te zetten, namelijk de mogelijkheid tot flexibele inzet van personeel door arbeidsmigranten en het ontbreken van voldoende aanbod van ander personeel. In alle branches (behalve industrie) verklaren deze twee redenen voor 60-70% de inzet van arbeidsmigranten. In de industrie en de land- en tuinbouw is ook de hogere kwaliteit van arbeidsmigranten een relevante factor. De mogelijk lagere personeelskosten van arbeidsmigranten spelen nauwelijks een rol.

Tabel 1.18: Belangrijkste redenen voor het in dienst hebben van arbeidsmigranten
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Trans- port	Zakelijke dienst- verlening
Personeelskosten van arbeidsmigranten zijn lager	7%	3%	10%	6%	6%	10%
Arbeidsmigranten maken een flexibele inzet van personeel mogelijk	32%	34%	33%	24%	35%	30%
Voldoende aanbod van anderen dan arbeidsmigranten ontbreekt	30%	34%	19%	35%	35%	40%
Kwaliteit van arbeidsmigranten vergeleken met andere potentiële werknemers is hoger	18%	23%	21%	12%	12%	0%
Anders	11%	6%	14%	24%	12%	10%
Weet niet/geen mening	2%	0%	2%	0%	0%	10%
Aantal respondenten (N)	134	54	36	14	17	13

In de enquête onder bedrijven en uitzendbureaus is gevraagd naar de verwachtingen van bedrijven en uitzendbureaus over de inzet van arbeidsmigranten in de komende jaren. Deze vraag is gesteld aan alle geënquêteerde bedrijven, dus niet alleen aan bedrijven die nu arbeidsmigranten in dienst hebben. In tabel 1.19 zijn de resultaten te vinden. Tabel 1.20 geeft de redenen voor deze toekomstverwachting. Omdat de vraag aan alle bedrijven is gesteld, zijn er veel bedrijven die aangeven te verwachten dat het aantal arbeidsmigranten bij hun bedrijf nul is en blijft. Uit de enquête blijkt dat bedrijven een (lichte) stijging van het aantal arbeidsmigranten verwachten: 12% van de bedrijven verwacht een stijging, terwijl 3% een daling van het aantal arbeidsmigranten verwacht. Bij uitzendbureaus verwacht 22% van de bedrijven een stijging (8% zelfs een flinke stijging) en 9% een daling van het aantal arbeidsmigranten. In de land- en tuinbouw wordt het meest een stijging verwacht: 25% van de bedrijven verwacht dat het aantal arbeidsmigranten bij hun bedrijf stijgt terwijl 4% een daling verwacht. De belangrijkste redenen voor de stijgende inzet van arbeidsmigranten in de land- en tuinbouw zijn volgens tabel 1.20 de groei van het bedrijf en een onvoldoende aanbod van ander personeel.

Tabel 1.19: Toekomstverwachting inzet arbeidsmigranten
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

ik verwacht dat de komende jaren het aantal arbeidsmigranten bij mijn bedrijf...	Totaal bedrijven (excl. uitzendbureaus)	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Transport	Zakelijke dienstverlening	Uitzendbureaus ¹
... flink stijgt	1%	3%	0%	1%	1%	0%	8%
... licht stijgt	11%	22%	11%	11%	7%	8%	14%
... gelijk blijft	27%	43%	29%	18%	29%	26%	14%
... licht daalt	2%	2%	3%	1%	5%	3%	6%
... flink daalt	1%	2%	1%	1%	0%	3%	3%
... nul is/blijft	53%	26%	48%	64%	55%	55%	50%
Weet niet/geen mening	6%	2%	8%	4%	3%	5%	4%
Aantal respondenten (N)	544	90	149	110	85	50	125

¹ Voor uitzendbureaus waren de punten iets algemener geformuleerd 'Ik verwacht dat het aantal arbeidsmigranten in de regio flink stijgt' etc.

Tabel 1.20: Waarop baseren bedrijven de toekomstverwachting voor de inzet van arbeidsmigranten?
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

De verwachting dat...	Totaal bedrijven (excl. uitzendbureaus)	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Transport	Zakelijke dienstverlening	Uitzendbureaus
...mijn bedrijf groeit ¹	6%	16%	7%	3%	2%	9%	9%
...mijn bedrijf krimpt ¹	19%	11%	15%	30%	16%	17%	8%
...mijn bedrijf stabiliseert (geen groei, geen krimp) ¹	14%	17%	22%	4%	15%	11%	
...er onvoldoende aanbod van ander personeel is	7%	15%	4%	10%	4%	11%	8%
...het aanbod van ander personeel niet aansluit op mijn vraag	14%	13%	18%	10%	11%	17%	12%
...door de economische crisis er meer aanbod van Nederlands personeel is	9%	5%	9%	11%	9%	11%	9%
...het aanbod aan arbeidsmigranten afneemt door positieve economische ontwikkelingen in de herkomstlanden	1%	2%	2%	0%	1%	2%	3%
...de kennis (waaronder van de Nederlandse taal) bij arbeidsmigranten onvoldoende is	5%	2%	2%	7%	7%	4%	9%
...de werkzaamheden te specifiek zijn voor arbeidsmigranten	3%	2%	3%	2%	1%	6%	
Willen gebruik maken van Nederlandse werknemers	3%	2%	3%	0%	7%	9%	
Anders	20%	28%	15%	24%	26%	11%	48%
Weet niet/geen mening	5%	0%	7%	4%	6%	9%	3%
Aantal respondenten (N)	515	88	137	105	82	47	120

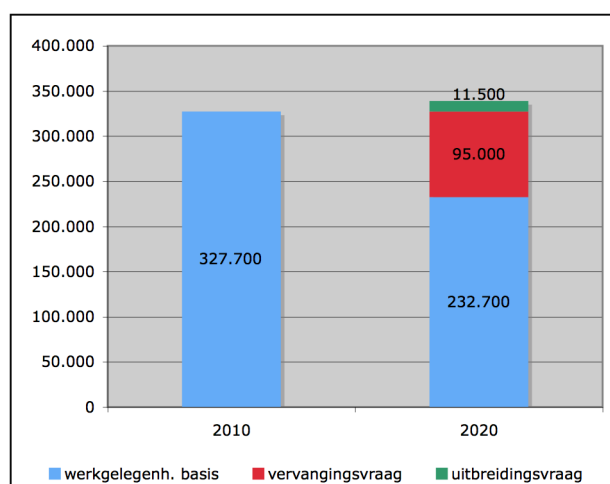
¹ Voor uitzendbureaus waren deze punten iets algemener geformuleerd 'de verwachte economische groei in de regio' etc.

Verwachte ontwikkeling werkgelegenheid en beroepsbevolking

In maart 2011 is studie *Arbeidsmarkt West-Brabant 2010-2040* verschenen uitgevoerd door de afdeling Onderzoek en Statistiek van de gemeente Breda in opdracht van regionaal platform Arbeid West-Brabant (rpA) en Regio West-Brabant. In deze studie wordt een beeld geschetst van de verwachte ontwikkeling van de werkgelegenheid en de beroepsbevolking in de regio tot 2040.

In de arbeidsmarktstudie wordt voor de periode 2010-2020 een lichte groei van de werkgelegenheid verwacht. Het aantal banen in de regio groeit in deze periode met 3,5% van 327.700 naar circa 339.000 banen. Vanaf 2020 wordt een krimp van de werkgelegenheid verwacht. Het aantal banen zal met bijna 6% afnemen tot circa 319.000 banen in 2040. Bij het bepalen van de verwachte vraag naar arbeidskrachten moet, behalve met de groei of krimp van de werkgelegenheid, rekening gehouden worden met de vervangingsvraag. Door de stijging van het aandeel oudere werknemers in de beroepsbevolking neemt de vervangingsvraag de komende jaren toe. De arbeidsmarktstudie schat de vervangingsvraag tot 2020 op 95.000 banen, waarvan 42.000 als gevolg van de vergrijzing van de beroepsbevolking. In figuur 1.2 is een totaaloverzicht gegeven van de baanopeningen die ontstaan door de uitbreidings- en vervangingsvraag in West-Brabant tot 2020. In de studie zijn geen vergelijkbare cijfers voor 2040 opgenomen.

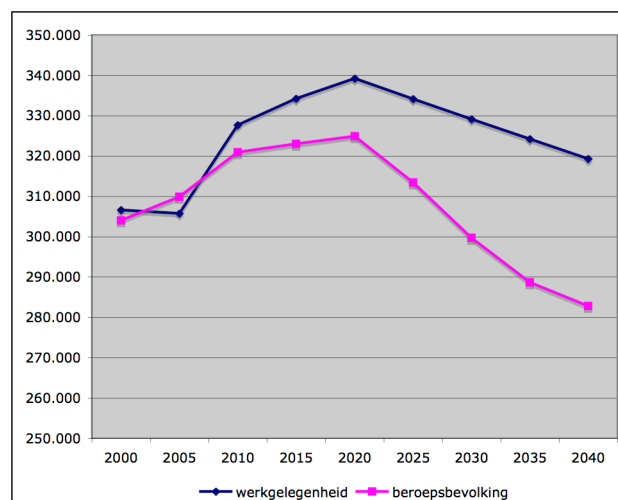
Figuur 1.2: Baanopeningen 2010-2020 naar uitbreidings- en vervangingsvraag
(bron: *Arbeidsmarkt West-Brabant 2010-2040*)

De werkgelegenheidsontwikkeling kan worden vergeleken met de ontwikkeling in de beroepsbevolking. Mede door de toenemende arbeidsparticipatie van vrouwen en ouderen stijgt de beroepsbevolking in West-Brabant in de periode 2010-2020 met 1,2% van 321.000 naar bijna 325.000 personen. Vanaf 2020 zal de regionale beroepsbevolking sterk gaan krimpen. Deze daling is een gevolg van de afnemende bevolkingsomvang van 15-64 jaar, van de vergrijzing en van een stabilisatie van de arbeidsparticipatie van vrouwen en ouderen. Door deze ontwikkelingen verwacht de arbeidsmarktstudie tussen 2020 en 2040 in West-Brabant een krimp van de beroepsbevolking van 13% tot circa 283.000 personen.

Vergelijking van de ontwikkeling van de werkgelegenheid met die van de beroepsbevolking laat de tekorten zien. Tussen 2010 en 2020 stijgt de werkgelegenheid naar verwachting met 3,5%, terwijl de beroepsbevolking met slechts 1,2% toeneemt. In de periode 2020-2040 daalt de werkgelegenheid volgens de arbeidsmarktstudie met 6% terwijl de daling van de omvang van de beroepsbevolking met 13% ruim twee keer zo groot is. In figuur 1.3 is de ontwikkeling van de werkgelegenheid en de beroepsbevolking weergegeven voor de periode 2000-2040. De arbeidsmarktstudie verwacht dat door de grote daling van de beroepsbevolking het tekort op de arbeidsmarkt na 2020 structureel wordt en stijgt naar circa 36.500 personen in 2040.

Figuur 1.3: Ontwikkeling werkgelegenheid en beroepsbevolking West-Brabant 2000-2040
(bron: Arbeidsmarkt West-Brabant 2010-2040)

Het Rijksbeleid is gericht op het vergroten van de arbeidsparticipatie. Maar zelfs als de doelstelling van 80% netto-arbeidsparticipatie wordt gehaald, blijven er in West-Brabant tekorten op de arbeidsmarkt. Rekening houdend met 80% arbeidsmarktparticipatie berekent de arbeidsmarktstudie een tekort van 4.300 werkzame personen in 2030 en 17.200 werkzame personen in 2040. In de arbeidsmarktvisie *West-Brabant werkt en pakt door!* van het rpA uit september 2011, waar de arbeidsmarktstudie een belangrijke basis voor vormt, wordt dan ook geconcludeerd 'Om alle tekorten op de arbeidsmarkt op te lossen hebben we niet voldoende aan het onbenut arbeidspotentieel. We zullen arbeidskrachten buiten de regio moeten halen en aan onze regio moeten binden. Het gaat hierbij om arbeidskrachten uit buurtregio's maar er zal ook nadrukkelijk een beroep worden gedaan op de arbeidsmigranten.'

Ontwikkelingen regionale werkgelegenheid voor arbeidsmigranten

In de arbeidsmarktstudie is in het algemeen ingegaan op de ontwikkeling van de werkgelegenheid en de beroepsbevolking in de regio. Arbeidsmigranten spelen een rol bij het opvangen van tekorten. Er is echter ook een aantal werkgelegenheidsontwikkelingen in de regio waar een veel directere inzet van arbeidsmigranten verwacht wordt.

In de gemeente Steenbergen is op dit moment nabij de kern Dinteloord de *Agro & Food Cluster Nieuw Prinsenland* in ontwikkeling met circa 230 hectare glastuinbouw en 52 hectare agro-food gerelateerde bedrijvigheid aansluitend op het bestaande bedrijvencomplex van de Suikerunie en een uitbreiding van de Suikerunie van 37 hectare. Het betreft een bovenregionale ontwikkeling die veel werkgelegenheid met zich mee zal brengen. De verwachting is dat het gaat om een werkgelegenheid van 1.000 arbeidsplaatsen in de glastuinbouw, 500 arbeidsplaatsen op het bedrijventerrein en 170 arbeidsplaatsen ten behoeve van de uitbreiding van de Suikerunie. De realisatie is in 2010 gestart. Door studenten van de Hogere agrarische School in Den Bosch is uitgerekend dat er vanwege de komst van het grootschalig glastuinbouwgebied 660 tot 990 extra arbeidsmigranten nodig zijn bovenop het huidige aantal in de gemeente.

In de gemeente Moerdijk wordt gewerkt aan de realisatie van het *Logistieke Park Moerdijk* (LPM). Dit project omvat 250 hectare extra bovenregionale logistiek aansluitend op het bestaande bedrijventerrein. Geschat wordt dat er ongeveer 6.000 extra arbeidsplaatsen gecreëerd worden via het LPM, waardoor de gemeente ook een toename van het aantal arbeidsmigranten verwacht.

Conclusies verwachte ontwikkeling van de vraag naar arbeidsmigranten

Bedrijven en uitzendbureaus in de regio West-Brabant voorzien in de komende jaren een lichte groei van het aantal arbeidsmigranten, zo blijkt uit de uitgevoerde enquête. Met name bedrijven in de land- en tuinbouw verwachten dat als gevolg van de groei van hun bedrijf, de flexibele inzet van personeel en het onvoldoende beschikbaar zijn van ander personeel het aantal arbeidsmigranten bij hun bedrijf zal groeien.

Uit de studie *Arbeidsmarkt West-Brabant 2010-2040* blijkt dat door de sterke daling van de beroepsbevolking als gevolg van de vergrijzing op langere termijn forse tekorten op de arbeidsmarkt in de regio zullen optreden, zelfs als rekening wordt gehouden met een hogere arbeidsparticipatie. De arbeidsmarktvisie van de regio concludeert op grond hiervan dat er arbeidskrachten van buiten de regio gehaald moeten worden, waarbij nadrukkelijk ook een beroep wordt gedaan op arbeidsmigranten. Ook concrete grootschalige werkgelegenheidsontwikkelingen in de regio, zoals de Agro & Foodcluster Nieuw Prinsenland in Dinteloord (gemeente Steenbergen) en het Logistieke Park Moerdijk, gaan er van uit dat de met deze projecten gepaard gaande uitbreiding van de werkgelegenheid een toename van het aantal arbeidsmigranten noodzakelijk maakt.

Arbeidsmigranten, spelen, zo blijkt uit deze ontwikkelingen, zullen ook in de toekomst een essentiële rol spelen in de regionale economie in West-Brabant. Voor een vitale economie in de regio is een verdere groei van het aantal arbeidsmigranten in de regio noodzakelijk.

***Bijlage 2:
Doorrekening aantal arbeidsmigranten werkzaam en
woonachtig per gemeente***

Doorrekening aantal arbeidsmigranten werkzaam en woonachtig per gemeente

In hoofdstuk 2 van deze rapportage hebben we op basis van de gegevens van bijlage 1 een doorrekening gemaakt van het aantal arbeidsmigranten dat werkzaam en woonachtig is in de regio (zie tabel 1 en 3). Op een soortgelijke wijze kan per gemeente het aantal arbeidsmigranten dat werkzaam en woonachtig is worden doorgerekend. Het resultaat van deze doorrekening is te vinden in tabel 2.1 en 2.2. Een samenvatting van deze tabellen is opgenomen in het hoofdrapport.

Tabel 2.1: Doorrekening per gemeente van aantal werkzame arbeidsmigranten
(bron: berekening GenP)

	Totaal	Aalburg	Alphen-Chaam	Baarle-Nassau	Bergen op Zoom	Breda	Drimmelen	Etten-Leur	Geertruidenberg	Halderberge
Werkzaam bij bedrijven	5.800	67	161	62	284	845	337	439	211	247
-/- Waarvan bij uitzendbureaus (A)	2.950	34	82	32	145	431	172	224	108	126
Resterend: in dienst van bedrijven (B)	2.850	33	79	30	139	414	165	215	103	121
Werkzaam bij uitzendbureaus	10.000	120	80	20	863	3.251	221	562	361	301
Wv werkzaam in vestigingsgem. (C1)	3.600	43	29	7	311	1.170	79	202	130	108
Waarvan werkzaam elders in de regio	1.600									
Herverdeling werkzaam in de regio (C2) ¹	1.600	19	45	17	79	234	93	121	58	68
Raming obv geg. bedrijven (A+B):										
Totaal geregistreerd	5.800	67	161	62	284	845	337	439	211	247
Niet geregistreerd	5.800	67	161	62	284	845	337	439	211	247
Totaal werkzaam in regio (afgerond)	12.000	130	320	120	570	1.690	670	880	420	490
Raming obv geg. uitzendbureaus (B+C1+C2)										
Totaal geregistreerd	8.050	95	152	55	528	1.818	338	539	292	298
Niet geregistreerd	8.050	95	152	55	528	1.818	338	539	292	298
Totaal werkzaam in regio (afgerond)	16.000	190	300	110	1.060	3.640	680	1.080	580	600

	Moerdijk	Oosterhout	Roosendaal	Rucphen	Steenbergen	Tholen	Werkendam	Woensdrecht	Woudrichem	Zundert
Werkzaam bij bedrijven	536	375	464	230	265	279	251	152	132	466
-/- Waarvan bij uitzendbureaus (A)	273	191	237	117	135	142	128	78	67	238
Resterend: in dienst van bedrijven (B)	263	184	227	113	130	137	123	74	65	228
Werkzaam bij uitzendbureaus	783	662	1.204	120	261	482	341	140	140	100
Wv werkzaam in vestigingsgemeente (C1)	282	238	433	43	94	173	123	51	51	36
Waarvan werkzaam elders in de regio										
Herverdeling werkzaam in de regio (C2) ¹	148	104	128	64	73	77	69	42	37	129
Raming obv geg. bedrijven (A+B):										
Totaal geregistreerd	536	375	464	230	265	279	251	152	132	466
Niet geregistreerd	536	375	464	230	265	279	251	152	132	466
Totaal werkzaam (afgerond)	1.070	750	930	460	530²	560	500	300	260	930
Raming obv geg. uitzendbureaus (B+C1+C2)										
Totaal geregistreerd	693	526	789	220	297	387	315	167	152	393
Niet geregistreerd	693	526	789	220	297	387	315	167	152	393
Totaal werkzaam (afgerond)	1.390	1.050	1.580	440	590²	770	630	330	300	790

¹ De herverdeling over iedere gemeente van het totaal aantal arbeidsmigranten werkzaam elders in de regio is gebeurd naar verhouding van het aantal arbeidsmigranten dat per gemeente werkzaam is bij bedrijven.

² De gemeente Steenbergen heeft zelf onderzoek gedaan naar het aantal arbeidsmigranten. Op basis van gesprekken met bedrijven komt de gemeente tot circa 1.000 in de gemeente werkzame arbeidsmigranten. Een verklaring voor dit hogere aantal kan zijn dat de land- en tuinbouwbedrijven in Steenbergen groter zijn dan gemiddeld of meer dan gemiddeld met arbeidsmigranten werken.

Tabel 2.2: Doorrekening per gemeente van aantal woonachtige arbeidsmigranten
(bron: berekening GenP)

	Totaal	Aalburg	Alphen-Chaam	Baarle-Nassau	Bergen op Zoom	Breda	Drimmelen	Etten-Leur	Geertruidenberg	Halderberge
In dienst van bedrijven	2.850	33	79	30	139	414	165	215	103	121
Wv woonachtig in vestigingsgemeente	1.340	15	37	14	65	195	78	101	49	57
Wv woonachtig elders in regio	830									
Werkzaam bij uitzendbureaus	10.000	120	80	20	863	3.251	221	562	361	301
Wv woonachtig in vestigingsgemeente	3.100	37	25	6	268	1.008	68	174	112	93
Wv woonachtig elders in regio	2.500									
Herverdeling: woonachtig binnen regio ¹	3.330	38	92	35	163	484	193	251	121	141
Arbeidsmigranten in GBA	5.780	65	55	65	565	1.690	130	430	70	180
Arbeidsmigranten in GBA en UWV	2.980	35	30	25	320	765	70	240	50	95
Arbeidsmigranten niet in loondienst	2.800	30	25	40	245	925	60	190	20	85
Raming excl. bedrijven buiten regio										
Totaal geregistreerd	10.570	121	179	96	741	2.611	399	717	301	377
Niet geregistreerd	10.570	121	179	96	741	2.611	399	717	301	377
Totaal woonachtig (afgerond)	21.000	240	360	190	1.480	5.220	800	1.430	600	750
Raming incl. bedrijven buiten regio										
Werkzaam bij bedrijven buiten regio ² (A)	4.000	50	50	50	400	700	100	150	100	100
Totaal woonachtig (afgerond)	25.000	290	410	240	1.880	5.920	900	1.580	700	850

	Moerdijk	Oosterhout	Roosendaal	Rucphen	Steenbergen	Tholen	Werkendam	Woensdrecht	Woudrichem	Zundert
In dienst van bedrijven	263	184	227	113	130	137	123	74	65	228
Wv woonachtig in vestigingsgemeente	123	86	107	53	61	64	58	35	30	107
Wv woonachtig elders in regio										
Werkzaam bij uitzendbureaus	783	662	1.204	120	261	482	341	140	140	100
Wv woonachtig in vestigingsgemeente	243	205	373	37	81	149	106	44	44	31
Wv woonachtig elders in regio										
Herverdeling: woonachtig binnen regio ¹	307	215	266	132	152	160	144	87	76	267
Arbeidsmigranten in GBA	180	380	725	115	170	135	55	105	40	630
Arbeidsmigranten in GBA en UWV	105	215	405	65	100	80	30	65	20	260
Arbeidsmigranten niet in loondienst	75	165	320	50	70	55	25	40	20	370
Raming excl. bedrijven buiten regio										
Totaal geregistreerd	748	671	1.066	272	364	428	332	206	170	775
Niet geregistreerd	748	671	1.066	272	364	428	332	206	170	775
Totaal woonachtig (afgerond)	1.500	1.340	2.130	540	730	860	660	410	340	1.550
Raming incl. bedrijven buiten regio										
Werkzaam bij bedrijven buiten regio ² (A)	150	150	500	100	100	100	100	50	50	1.000
Totaal woonachtig (afgerond)	1.650	1.490	2.630	640	830	960	760	460	390	2.550

¹ De herverdeling is gebeurd op overeenkomstige wijze als bij tabel 2. ² Het totaal en de verdeling over de gemeenten is een schatting.

***Bijlage 3:
Huisvesting van arbeidsmigranten***

1. Huidige huisvesting

Er zijn weinig gegevens over de huidige huisvestingssituatie van arbeidsmigranten in de regio. Daarom is in de enquête onder bedrijven en uitzendbureaus hier een aantal vragen over opgenomen. In dit hoofdstuk presenteren we daar de belangrijkste resultaten van.

Huidige huisvestingsvorm

Bedrijven en uitzendbureaus zijn gevraagd een schatting te maken van het aandeel arbeidsmigranten dat in een bepaalde woonvorm woont. De resultaten zijn uitgesplitst naar branche weergegeven in tabel 3.1.

Tabel 3.1: Woonsituatie van arbeidsmigranten (volgens bedrijven en uitzendbureaus)
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven (excl. uitzend- bureaus)	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Trans- port	Zakelijke dienst- verlening	Uitzend- bureaus
Kamer in een (groot) gebouw of complex (eventueel gedeeld met anderen)	7%	6%	16%	2%	3%	0%	8%
Kamer in een huis (eventueel gedeeld met anderen)	25%	29%	41%	3%	0%	25%	37%
In een huis (als zelfstandig huishouden)	44%	16%	43%	77%	81%	63%	36%
Vakantiehuisje of caravan op een recreatiepark	9%	24%	0%	0%	2%	0%	10%
Bij werkgever in huisje, caravan of 'woonunit'	8%	18%	0%	9%	0%	0%	0%
Anders	7%	7%	0%	9%	14%	13%	8%
Aantal respondenten (N)	96	48	20	11	9	8	24
Weet niet/geen antwoord	38	6	16	3	8	5	12

Uit de tabel blijkt dat er grote verschillen tussen de branches zijn in de huisvesting van arbeidsmigranten. In de bouw, transport en zakelijke dienstverlening woont een ruime meerderheid van de arbeidsmigranten, volgens de opgave van de bedrijven, als zelfstandig huishouden in een huis. In de land- en tuinbouw is slechts een klein deel van de arbeidsmigranten zo gehuisvest. Vaker wonen arbeidsmigranten in een kamer in een huis (eventueel gedeeld met anderen), in een vakantiehuisjes of caravan op een recreatieterrein of op soortgelijke wijze bij de werkgever. Bij andere sectoren komen deze laatste huisvestingsvormen niet tot nauwelijks voor. Bij uitzendbureaus zijn een kamer in een huis of zelfstandig in een huis de twee meest voorkomende huisvestingsvormen met ieder ruim 35%.

De huisvestingsvormen van arbeidsmigranten in meer stedelijke gemeenten zijn anders dan in meer landelijke gemeenten. Daarom is in tabel 3.2 voor bedrijven een uitsplitsing van de huisvestingsvormen per gemeente gegeven. Het aantal respondenten per gemeente dat deze vraag beantwoord heeft, is laag waardoor het beeld vooral indicatief is. Toch blijken uit de tabel grote verschillen tussen gemeenten. Huisvesting als zelfstandig huishouden komt vooral voor in Bergen op Zoom, Breda en Roosendaal. In Halderberge, Oosterhout, Steenbergen en Etten-Leur wonen arbeidsmigranten het vaakst in een kamer in een huis. Wonen op een recreatiepark gebeurt meer dan gemiddeld in Alphen-Chaam, Drimmelen, Zundert en Woensdrecht.

Tabel 3.2: Woonsituatie van arbeidsmigranten (volgens bedrijven)
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

Vestigingsgemeente bedrijf →	Totaal	Aalburg	Alphen-Chaam	Baarle-Nassau	Bergen op Zoom	Breda	Drimmelen	Etten-Leur	Geertruidenberg	Halderberge
Kamer in een (groot) gebouw of complex (eventueel gedeeld met anderen)	7%	0%	0%	0%	5%	0%	0%	0%	0%	0%
Kamer in een huis (eventueel gedeeld met anderen)	25%	0%	33%	40%	0%	12%	13%	54%	0%	60%
In een huis (als zelfstandig huishouden)	44%	37%	33%	0%	89%	76%	53%	36%	60%	40%
Vakantiehuisje of caravan op een recreatiepark	9%	0%	33%	0%	0%	4%	24%	0%	0%	0%
Bij werkgever in huisje, caravan of 'woonunit'	8%	63%	0%	60%	0%	0%	10%	0%	7%	0%
Anders	7%	0%	0%	0%	5%	8%	0%	10%	33%	0%
Aantal respondenten (N)	96	2	3	1	4	9	7	7	4	1

Vestigingsgemeente bedrijf →	Moerdijk	Oosterhout	Roosendaal	Rucphen	Steenbergen	Tholen	Werkendam	Woensdrecht	Woudrichem	Zundert
Kamer in een (groot) gebouw of complex (eventueel gedeeld met anderen)	13%	0%	0%	44%	21%	15%	21%	8%	0%	0%
Kamer in een huis (eventueel gedeeld met anderen)	25%	57%	36%	0%	56%	16%	50%	38%	0%	4%
In een huis (als zelfstandig huishouden)	43%	33%	64%	34%	6%	54%	29%	32%	100%	25%
Vakantiehuisje of caravan op een recreatiepark	9%	0%	0%	5%	17%	15%	0%	21%	0%	22%
Bij werkgever in huisje, caravan of 'woonunit'	0%	11%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	38%
Anders	11%	0%	0%	17%	0%	0%	0%	0%	0%	10%
Aantal respondenten (N)	9	7	2	5	7	5	4	3	1	15

Een soortgelijke uitsplitsing als in tabel 3.2 is gegeven voor bedrijven is in tabel 3.3 te vinden voor uitzendbureaus. Ook hier is de respons per gemeente erg laag, waardoor het beeld onvolledig is. Opvallend is dat de uitzendbureaus in Breda relatief veel arbeidsmigranten onderbrengen in een kamer in een groot complex. In Etten-Leur en Roosendaal woont 90% of meer van de arbeidsmigranten volgens de uitzendbureaus in kamer in een huis of zelfstandig in een huis.

Huidige rol van partijen

Welke partij is verantwoordelijk is voor de huisvesting voor de arbeidsmigranten? In de enquête is aan de bedrijven en uitzendbureaus gevraagd wie de huisvesting voor de arbeidsmigranten werkzaam bij hun bedrijf, geregeld heeft. De resultaten zijn te vinden in tabel 3.4 (bedrijven) en 3.5 (uitzendbureaus).

Tabel 3.3: Woonsituatie van arbeidsmigranten (volgens uitzendbureaus)
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

Vestigingsgemeente uitzendbureau →	Totaal	Bergen op Zoom	Breda	Etten-Leur	Geertruidenberg	Moerdijk	Oosterhout	Roosendaal	Woensdrecht	Zundert
Kamer in een (groot) gebouw of complex (eventueel gedeeld met anderen)	8%	0%	28%	7%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Kamer in een huis (eventueel gedeeld met anderen)	37%	100%	18%	43%	25%	33%	100%	40%	0%	0%
In een huis (als zelfstandig huishouden)	36%	0%	17%	50%	25%	67%	0%	50%	100%	20%
Vakantiehuisje of caravan op een recreatiepark	10%	0%	20%	0%	0%	0%	0%	10%	0%	80%
Bij werkgever in huisje, caravan of 'woonunit'	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Anders, namelijk	8%	0%	17%	0%	50%	0%	0%	0%	0%	0%
Aantal respondenten (N)	24	1	6	3	2	3	2	5	1	1

Tabel 3.4: Wie regelt meestal de huisvesting van arbeidsmigranten (volgens bedrijven)
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Transport	Zakelijke dienstverlening
Ik als werkgever	23%	47%	14%	24%	6%	0%
De werknemer zelf	24%	8%	26%	35%	35%	33%
Het uitzendbureau via welke ik deze werknemers inhuur	43%	39%	49%	29%	41%	56%
Een verhuurder, bijvoorbeeld een woningcorporatie of commerciële verhuurder	1%	3%	0%	0%	0%	0%
Anders	3%	3%	0%	6%	12%	0%
Weet niet/geen antwoord	7%	0%	12%	6%	6%	11%
Aantal respondenten (N)	134	54	36	14	17	13

Tabel 3.5: Wie regelt meestal de huisvesting van arbeidsmigranten (volgens uitzendbureaus)
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Uitzendbureaus
Het bedrijf waarvoor de werknemer werkt	6%
De werknemer zelf	42%
Wij, als uitzendbureau	44%
Anders	8%
Aantal respondenten (N)	36

In de land- en tuinbouw regelt bijna de helft van de werkgevers de huisvesting voor arbeidsmigranten. In de industrie en zakelijke dienstverlening is in de helft of meer van de gevallen de huisvesting geregeld door het uitzendbureau. In de bouw, transport en zakelijke dienstverlening regelt in een derde of meer van de gevallen de werknemer zijn eigen huisvesting. Commerciële verhuurders of corporaties spelen nog nauwelijks een rol bij de huisvesting van ar-

beidsmigranten. Bij de uitzendbureaus regelt een groot deel van de werknemers (42%) zelf de huisvesting, bij een ongeveer even groot percentage regelt het uitzendbureau de huisvesting.

Tevredenheid over de huisvesting van arbeidsmigranten

In de enquête is bedrijven en uitzendbureaus gevraagd of ze tevreden zijn over de huidige huisvesting van arbeidsmigranten. Het oordeel hierover is te vinden in tabel 3.6. Een ruime meerderheid van de bedrijven is tevreden over de huidige huisvesting van arbeidsmigranten. Het aantal bedrijven dat verbeteringen wenst is beperkt. Verbeterpunten die door de bedrijven en uitzendbureaus werden genoemd zijn:

- Duidelijker wetgeving en beleid: wat mag er wel en wat mag er niet is overal anders geregeld en vaak niet duidelijk. Als daar meer duidelijkheid over is kan er ook meer in huisvesting worden geïnvesteerd;
- Huidige huisvesting: teveel mensen in een te klein huis zorgt overlast voor omwonenden. Meer privacy voor arbeidsmigranten zou wenselijk zijn. 'Ze komen makkelijk in de stad bij de verkeerde mensen terecht met alle gevolgen';
- 'Het is tijd voor nieuwbouw op een locatie in de regio'

Tabel 3.6: Mate van tevredenheid van bedrijven en uitzendbureaus over huidige huisvesting van arbeidsmigranten

(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven (excl. uitzendbureaus)	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Transport	Zakelijke dienstverlening	Uitzendbureaus
Ja	63%	77%	50%	71%	53%	78%	74%
Nee, verbeteren	7%	14%	2%	0%	6%	11%	3%
Weet niet/geen mening	30%	9%	48%	29%	41%	11%	23%
Aantal respondenten (N)	134	54	36	14	17	13	35

Conclusies huidige huisvesting

In de enquête is gevraagd naar de huidige huisvestingssituatie van de arbeidsmigranten bij de bedrijven en uitzendbureaus en naar wie deze huisvesting heeft geregeld. Er is een duidelijk verschil te zien tussen de land- en tuinbouw enerzijds en de andere branches (inclusief uitzendbureaus) anderzijds. In de land- en tuinbouw regelt de werkgever in de helft van de gevallen de huisvesting; de arbeidsmigrant zelf heeft slechts een beperkt aandeel hierin. De arbeidsmigrant wordt in de land- en tuinbouw voornamelijk ondergebracht in gedeelde, tijdelijke huisvesting: een kamer in een huis, een vakantiehuisje of caravan op een recreatiepark of soortgelijke huisvesting bij de werkgever. In de andere branches speelt de werknemer een belangrijker rol bij het regelen van de huisvesting: variërend van ruim 25% bij industrie tot ruim 40% bij uitzendbureaus. Mogelijk als gevolg daarvan woont een veel groter deel van deze arbeidsmigranten zelfstandig in een woning (uiteenlopend van 36% bij uitzendbureaus tot 81% bij transport). Wonen op een recreatiepark of bij de werkgever komt bij deze branches veel minder vaak voor.

Over het algemeen zijn de bedrijven en uitzendbureaus tevreden over de huisvesting. Slechts een klein percentage bedrijven noemt verbeterpunten. De belangrijkste verbeterpunten zijn meer duidelijkheid en meer eenheid in wetgeving en beleid van overheden en betere huisvesting voor de arbeidsmigranten (minder mensen bij elkaar, meer privacy).

2. Gewenste huisvesting

In het vorige hoofdstuk hebben we gekeken naar de huidige huisvestingssituatie van arbeidsmigranten. Wat is nu de gewenste huisvestingssituatie? Daarvoor kijken we naar de wensen van arbeidsmigranten zelf en naar de wensen van bedrijven en uitzendbureaus.

Wensen van arbeidsmigranten

Hoewel er ondertussen in Nederland het nodige onderzoek naar arbeidsmigranten is gedaan, is nog weinig bekend over de woonwensen van arbeidsmigranten. Uit het beschikbare onderzoek blijkt vooral dat arbeidsmigranten behoefte hebben aan meer privacy dan thans veelal in de huisvesting beschikbaar is. Zo geeft een onderzoek van Wonen Limburg en de TU Eindhoven onder arbeidsmigranten in Limburg aan dat 94% van de arbeidsmigranten die op dit moment woonruimte delen met anderen, willen verhuizen⁹. De belangrijkste reden hiervoor is de behoefte aan eigen voorzieningen. Van de ondervraagde arbeidsmigranten wil slechts 5% de slaapkamer delen met anderen. De overige 95% wil graag eigen voorzieningen en wel als volgt:

- 63% een eigen slaapkamer
- 21% een eigen slaapkamer met eigen toilet/bad/douche
- 8% een eigen slaapkamer met eigen toilet/bad/douche en keuken
- 3% anders

Dit beeld wordt bevestigd in een onderzoek dat belangenorganisatie Migrada heeft uitgevoerd in Zundert¹⁰. Dit onderzoek vormt onderdeel van een haalbaarheidsonderzoek naar kleinschalige huisvesting voor arbeidsmigranten uitgevoerd door Necker van Naem in opdracht van de gemeente Zundert en Thuisvester. Uit het onderzoek blijkt dat het overgrote deel van de arbeidsmigranten behoefte heeft aan kleinschalige en zelfstandige woonruimte. Ook hier blijkt een grote voorkeur voor huisvesting met een eigen slaapvertrek. Arbeidsmigranten zijn bereid voor hun huisvesting een bedrag te betalen van circa € 260,- tot € 312 per maand inclusief energie en water (gemiddelde onder- en bovengrens van de antwoorden). Als de keuze is 'meer betalen of inleveren op kwaliteit', kiezen arbeidsmigranten in eerste instantie voor meer betalen. Als er dan toch ingeleverd moet worden op kwaliteit, leveren ze bij voorkeur in op woonoppervlak, daarna op voorzieningen in de buurt en pas daarna willen ze het aantal medebewoners vergroten of inleveren op privacy.

Arbeidsmigranten vormen wat betreft hun huisvestingsbehoefte geen homogene groep. Er zijn verschillende groepen met een verschillende behoefte aan huisvesting. In zijn essentie kunnen we drie groepen arbeidsmigranten onderscheiden¹¹.

De eerste groep zijn de kort verblijvers. Deze verblijven korte tijd in Nederland (tot zes maanden) en wonen het liefst zo goedkoop mogelijk. Hoewel deze groep geen hoge eisen stelt aan de huisvesting, moet die natuurlijk wel voldoen aan algemeen aanvaarde eisen van veiligheid, hygiëne e.d. Op basis van de enquête onder bedrijven en uitzendbureaus omvat deze groep in West-Brabant zo'n 30-40% van de arbeidsmigranten (zie tabel 1.12).

De tweede groep is die van het permanent tijdelijke verblijf. Deze groep verblijft tussen de 6 maanden en 3 jaar. Onder deze groep valt ook 'permanente pendel', arbeidsmigranten die tijdelijk in Nederland werken, maar jaarlijks terugkeren. Anders dan de Turken en Marokkanen in de jaren zestig en zeventig hoeven door het EU-lidmaatschap van de Midden-, Oost- en Zuid-

⁹ Fons Merken van WonenLimburg in GenP-zoldersessie *Arbeidsmigranten lust of last*, 16 juni 2011

¹⁰ Gegevens ontleend aan gesprek met Sonja Driessen 7 februari 2013.

¹¹ Zie hiervoor onder meer het rapport van het parlementair onderzoek en de presentatie van Fons Merken op de GenP-zoldersessie.

Europese landen en de relatief korte afstanden tussen deze landen en Nederland migranten niet persé te kiezen tussen teruggaan of blijven: pendelen blijft een gemakkelijke en realistische optie. De migranten werken 6-11 maanden per jaar in Nederland en brengen de zomer- of wintermaanden in het land van herkomst door. Voor de migranten is de terugkeer naar steeds hetzelfde bedrijf aantrekkelijk: zij kennen de arbeids- en woonomstandigheden en weten dat die acceptabel zijn. Voor de werkgevers is werken met een vaste groep arbeidsmigranten eveneens aantrekkelijk, want de werkgever kent de kwaliteit van deze mensen en hun (niet zo erg) tijdelijke werknemers kennen de gang van zaken bij het bedrijf. Permanente pendel heeft gevolgen voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Goede woonomstandigheden worden een belangrijke terugkeervoorwaarde. De naar dezelfde plek terugkerende arbeidsmigranten zullen steeds meer behoefte krijgen aan 'een eigen plek' en aan andere huisvesting dan stapelbedden en het delen van de keukens. Deze arbeidsmigranten stellen goede huisvesting op prijs en willen hiervoor ook betalen. Voor deze groep zijn woonconcepten van belang die voldoende kwaliteit en privacy bieden, maar ook meer flexibiliteit dan permanente bewoning. Volgens de enquête omvat deze groep zo'n 20-30% van de arbeidsmigranten (zie tabel 1.12).

De laatste groep arbeidsmigranten is de groep die kiest voor een permanent verblijf (langer dan 3-5 jaar). Deze groep zoekt naar reguliere huisvesting en wil zich met partner/gezin permanent vestigen. Gezien de inkomenspositie van arbeidsmigranten is een belangrijk deel van deze groep aangewezen op de sociale woningvoorraad (huur en koop). Voor deze groep is het van belang dat hen het perspectief geboden wordt om vanuit tijdelijke huisvesting door te stromen naar reguliere huisvesting. Het gaat er daarbij niet om om andere regels te stellen dan gelden voor reguliere woningzoekenden, maar wel om arbeidsmigranten te helpen hun weg binnen het systeem te vinden en duidelijk te zijn over de voorwaarden waaraan voldaan moet worden. Dit kan bijvoorbeeld door bij de tijdelijke huisvesting al afspraken te maken over wanneer en hoe de arbeidsmigrant doorstroomt naar reguliere huisvesting. Bedrijven en uitzendbureaus schatten in de enquête dat zo'n 25-30% van de arbeidsmigranten zich in Nederland wil vestigen (zie tabel 1.15 en 1.16 met toelichting).

Wensen van bedrijven en uitzendbureaus: huisvestingsvormen

Aan bedrijven en uitzendbureaus is gevraagd op welke wijze zij arbeidsmigranten bij voorkeur zouden huisvesten. Het resultaat is te vinden in tabel 3.7. Uit de tabel blijkt dat veel bedrijven geen antwoord (kunnen) geven op de vraag naar de voorkeur voor een huisvestingsvorm. Dat maakt het ook moeilijk om de gewenste huisvestingsvorm volgens tabel 3.7 te vergelijken met de huidige volgens tabel 3.1. In de land- en tuinbouw is het percentage weet niet/geen antwoord laag en blijkt er een duidelijk verschil te zijn tussen de huidige en gewenste huisvestingsituatie. In de voorkeursituatie verschuift de huisvesting van kamer in een huis (huidig 29%, gewenst 17%) en vakantiehuisje of caravan op recreatiepark (huidig 24%, gewenst 14%) naar zelfstandig in een huis (huidig 16%, gewenst 22%) of bij werkgever in huisje, caravan of woonunit (huidig 18%, gewenst 28%). De wens van de land- en tuinbouw om arbeidsmigranten op het eigen terrein te huisvesten blijkt ook uit de respons op de stelling 'Ik zou graag willen dat huisvesting op mijn eigen bedrijf mogelijk gemaakt wordt door gemeente en de provincie'. De helft van de bedrijven in de land- en tuinbouw is het (zeer) eens met deze stelling, 30% (zeer) oneens. In de overige branches leeft deze wens nauwelijks. Hier is een grote groep het met de stelling (zeer) oneens (zie tabel 3.8).

Tabel 3.7: Gewenste woonsituatie van arbeidsmigranten (volgens bedrijven en uitzendbureaus)
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven (excl. uitzend- bureaus)	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Trans- port	Zakelijke dienst- verlening	Uitzend- bureaus
Kamer in een (groot) gebouw of complex (eventueel gedeeld met anderen)	8%	8%	12%	6%	6%	0%	6%
Kamer in een huis (eventueel gedeeld met anderen)	16%	17%	26%	6%	0%	20%	20%
In een huis (als zelfstandig huishouden)	30%	22%	19%	56%	41%	40%	40%
Vakantiehuisje of caravan op een recreatiepark	6%	14%	0%	13%	0%	0%	6%
Bij werkgever in huisje, caravan of 'woonunit'	11%	28%	0%	6%	6%	10%	0%
Anders	6%	3%	12%		6%	10%	3%
Weet niet/geen antwoord	24%	8%	33%	13%	41%	20%	26%
Aantal respondenten (N)	134	54	36	14	17	13	35

Tabel 3.8: Oordeel van bedrijven over de stelling:

'Ik zou graag willen dat huisvesting op mijn eigen bedrijf mogelijk gemaakt wordt door gemeente en de provincie'

(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Trans- port	Zakelijke dienst- verlening
Zeer mee oneens	14%	10%	18%	12%	12%	14%
Mee oneens	44%	20%	50%	47%	44%	61%
Noch mee oneens/noch mee eens	12%	8%	11%	14%	12%	8%
Mee eens	10%	34%	5%	8%	10%	8%
Zeer mee eens	4%	17%	3%	1%	2%	3%
Weet niet/geen mening	16%	10%	13%	18%	20%	6%
Aantal respondenten (N)	544	90	149	110	85	50

Wensen van bedrijven en uitzendbureaus: visie op rol van partijen

In de enquête is aan bedrijven en uitzendbureaus gevraagd welke partij de huisvesting van arbeidsmigranten bij voorkeur zou moeten regelen.

In tabel 3.9 is weergegeven wie volgens de bedrijven en uitzendbureaus de huisvesting van arbeidsmigranten bij voorkeur zou moeten regelen. Vergeleken met de huidige situatie (zie tabel 3.3) is het volgens de bedrijven en uitzendbureaus gewenst dat de arbeidsmigranten zelf en verhuurders zoals corporaties en commerciële verhuurders een actievere rol spelen en uitzendbureaus een minder actieve. In alle branche doet deze wens zich voor.

Over de rollen van partijen hebben we de bedrijven en uitzendbureaus ook een aantal stellingen voorgelegd. De eerste stelling luidde 'De huisvesting van arbeidsmigranten is primair de verantwoordelijkheid van de werkgever'. Het oordeel van de bedrijven en uitzendbureaus is te vinden in tabel 3.10. Bij deze en andere stelling is de mening weergegeven van alle bedrijven, dus ook de bedrijven die geen arbeidsmigranten in dienst hebben. In de land- en tuinbouw is

Tabel 3.9: Partij die bij voorkeur de huisvesting moet regelen (volgens bedrijven en uitzendbureaus)
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven (exclusief uitzendbureaus)	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Transport	Zakelijke dienstverlening	Uitzendbureaus
Ik als werkgever/het bedrijf waarvoor de arbeidsmigrant werkt	20%	50%	10%	12%	6%	0%	6%
De werknemer zelf	30%	11%	36%	53%	35%	30%	47%
Het uitzendbureau via welke ik deze werknemers inhuur/wij als uitzendbureau	36%	33%	45%	29%	18%	50%	33%
Een verhuurder, bijvoorbeeld een woningcorporatie of commerciële verhuurder	3%	3%	5%	0%	0%	10%	8%
Anders	1%	0%	0%	0%	6%	0%	3%
Weet niet/geen antwoord	9%	3%	5%	6%	35%	10%	3%
Aantal respondenten (N)	134	54	36	14	17	13	36

57% van de bedrijven het (zeer) met de stelling eens. Dit sluit aan bij de sterke rol die werkgevers in deze sector hebben bij de huisvesting van arbeidsmigranten. In de industrie, bouw en transportsector is een meerderheid van de bedrijven (uiteenlopend van 51% tot 59%) het oneens met de stelling. In deze sectoren speelt op dit moment de werknemer zelf een veel belangrijker rol bij het vinden van huisvesting dan in de land- en tuinbouw. Bij zakelijke dienstverlening en uitzendbureaus houden voor- en tegenstanders elkaar ongeveer in evenwicht. Vooral bij uitzendbureaus valt dit op omdat deze op dit moment een centrale rol spelen in de huisvesting van arbeidsmigranten.

Tabel 3.10: Oordeel van bedrijven en uitzendbureaus over de stelling:

'De huisvesting van arbeidsmigranten is primair de verantwoordelijkheid van de werkgever'
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven (excl. uitzendbureaus)	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Transport	Zakelijke dienstverlening	Uitzendbureaus
Zeer mee oneens	11%	2%	17%	11%	9%	8%	6%
Mee oneens	41%	26%	42%	47%	42%	39%	33%
Noch mee oneens/noch mee eens	14%	12%	15%	14%	9%	11%	18%
Mee eens	26%	50%	19%	23%	24%	39%	33%
Zeer mee eens	2%	7%	1%	1%	6%	0%	7%
Weet niet/geen mening	6%	3%	7%	4%	9%	3%	4%
Aantal respondenten (N)	544	90	149	110	85	50	123

Dat bedrijven en uitzendbureaus (met uitzondering van land- en tuinbouwbedrijven) de huisvesting niet een primaire verantwoordelijkheid van de werkgever vinden, is opmerkelijk gezien het oordeel over een andere stelling, namelijk 'goede huisvesting van arbeidsmigranten levert bedrijven een concurrentievoordeel op doordat ze arbeidsmigranten beter aan hun bedrijf kunnen binden'. De resultaten zijn weergegeven in tabel 3.11. Uit de tabel blijkt dat in alle branches de grootste groep bedrijven het met de stelling eens is. In de land- en tuinbouwsector is zelfs 71% van de bedrijven het (zeer) met de stelling eens. Bedrijven en uitzendbureaus zien dus wel het belang in van goede huisvesting (het levert concurrentievoordeel op), maar achten het organiseren van die goede huisvesting niet hun primaire verantwoordelijkheid. Toch is het oordeel uit tabel 3.11 van belang voor de gemeenten en de regio: het geeft een grond om van

bedrijven en uitzendbureaus een bijdrage te vragen aan het realiseren van goede huisvesting van arbeidsmigranten. Het oordeel over de stelling laat zien dat bedrijven (zo vinden zij zelf) een direct belang hebben bij dergelijke goede huisvesting.

De rol van verhuurders komt aan de orde in de stelling 'corporaties of andere verhuurders moeten goede vormen van huisvesting opzetten waar arbeidsmigranten tijdelijk kunnen wonen'. Het oordeel van bedrijven en uitzendbureaus hierover is te vinden in tabel 3.12.

Tabel 3.11: Oordeel van bedrijven en uitzendbureaus over de stelling:

'Goede huisvesting van arbeidsmigranten levert bedrijven een concurrentievoordeel op doordat ze arbeidsmigranten beter aan hun bedrijf kunnen binden'

(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven (excl. uitzendbureaus)	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Transport	Zakelijke dienstverlening	Uitzendbureaus
Zeer mee oneens	4%	0%	6%	5%	2%	6%	2%
Mee oneens	17%	5%	19%	19%	20%	19%	17%
Noch mee oneens/noch mee eens	19%	12%	20%	21%	17%	11%	17%
Mee eens	44%	56%	40%	43%	42%	53%	49%
Zeer mee eens	5%	15%	2%	4%	3%	3%	9%
Weet niet/geen mening	12%	12%	13%	8%	15%	8%	6%
Aantal respondenten (N)	544	90	149	110	85	50	123

Tabel 3.12: Oordeel van bedrijven en uitzendbureaus over de stelling:

'Corporaties of andere verhuurders moeten goede vormen van huisvesting opzetten waar arbeidsmigranten tijdelijk kunnen wonen'

(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven (excl. uitzendbureaus)	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Transport	Zakelijke dienstverlening	Uitzendbureaus
Zeer mee oneens	3%	2%	3%	4%	2%	3%	2%
Mee oneens	15%	17%	10%	22%	17%	14%	14%
Noch mee oneens/noch mee eens	15%	8%	15%	19%	13%	11%	20%
Mee eens	51%	58%	53%	45%	48%	67%	52%
Zeer mee eens	7%	12%	7%	4%	5%	3%	6%
Weet niet/geen mening	9%	3%	11%	7%	15%	3%	7%
Aantal respondenten (N)	544	90	149	110	85	50	123

Bedrijven en uitzendbureaus zijn het in ruime mate (zeer) eens met de stelling. Per branche varieert dit aandeel van bijna 50% in de bouw tot 70% in land- en tuinbouw en zakelijke dienstverlening.

Waar bedrijven en uitzendbureaus van corporaties en andere verhuurders een grotere bijdrage verwachten aan het huisvesten van arbeidsmigranten, is het oordeel over de inspanningen van gemeenten redelijk positief. We legden aan bedrijven en uitzendbureaus de stelling voor 'ik vind dat gemeenten veel te weinig doen om goede huisvesting van arbeidsmigranten mogelijk te maken'. Het oordeel van de geënquêteerden is te vinden in tabel 3.13. Van alle bedrijven is 16% het (zeer) eens met de stelling, terwijl 27% het er (zeer) oneens mee is. Er is een grote groep die geen mening heeft en een grote groep die het noch eens noch oneens met de stelling

is. Toch is de groep bedrijven die vindt dat gemeenten veel te weinig doen, in de minderheid. Bij uitzendbureaus is het beeld tegengesteld: daar heeft de groep die vindt dat gemeenten onvoldoende doen, een lichte meerderheid (27% om 24%). Per branche binnen de groep bedrijven verschilt het beeld: de bouw is het meest positief over de rol van gemeenten, de land- en tuinbouw het meest negatief. Het negatieve oordeel van de land- en tuinbouw wordt vermoedelijk veroorzaakt doordat land- en tuinbouwbedrijven arbeidsmigranten vaak op eigen terrein (willen) huisvesten (zie ook tabel 3.8) en in dat verband te maken hebben met regulering hiervan door de gemeenten.

Tabel 3.13: Oordeel van bedrijven en uitzendbureaus over de stelling:

'ik vind dat gemeenten veel te weinig doen om goede huisvesting van arbeidsmigranten mogelijk te maken'
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven (excl. uitzend- bureaus)	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Trans- port	Zakelijke dienst- verlening	Uitzend- bureaus
Zeer mee oneens	4%	2%	5%	1%	5%	6%	4%
Mee oneens	23%	24%	15%	37%	20%	19%	20%
Noch mee oneens/noch mee eens	25%	19%	33%	18%	24%	11%	30%
Mee eens	12%	17%	9%	11%	12%	28%	24%
Zeer mee eens	4%	17%	3%	1%	2%	3%	3%
Weet niet/geen mening	33%	22%	35%	31%	37%	33%	20%
Aantal respondenten (N)	544	90	149	110	85	50	123

Huisvesting van arbeidsmigranten is een opgave voor bedrijven. Dat blijkt uit de volgende stelling 'ik zou de huisvesting van arbeidsmigranten bij mijn bedrijf graag uitbesteden aan anderen'. Het oordeel van bedrijven en uitzendbureaus is te vinden in tabel 3.14.

Tabel 3.14: Oordeel van bedrijven en uitzendbureaus over de stelling:

'ik zou de huisvesting van arbeidsmigranten bij mijn bedrijf graag uitbesteden aan anderen'
(bron: enquête bedrijven en uitzendbureaus arbeidsmigranten West-Brabant)

	Totaal bedrijven (excl. uitzend- bureaus)	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Trans- port	Zakelijke dienst- verlening	Uitzend- bureaus
Zeer mee oneens	5%	10%	4%	5%	6%	3%	2%
Mee oneens	21%	36%	15%	21%	26%	33%	25%
Noch mee oneens/noch mee eens	17%	14%	20%	17%	11%	11%	20%
Mee eens	30%	24%	30%	32%	30%	39%	28%
Zeer mee eens	5%	5%	7%	4%	3%	3%	4%
Weet niet/geen mening	22%	12%	23%	21%	23%	11%	20%
Aantal respondenten (N)	544	90	149	110	85	50	123

Uit de tabel blijkt dat de grootste groep bedrijven en uitzendbureaus de huisvesting graag zou uitbesteden: 35% van de bedrijven is het (zeer) met de stelling eens, evenals 32% van de uitzendbureaus. De enige branche met een duidelijk ander oordeel is de land- en tuinbouw: hier is bijna de helft van de bedrijven (46%) het (zeer) oneens met de stelling. In deze branche houden bedrijven de huisvesting het liefst in eigen hand. Dit sluit aan op eerdere oordelen van deze branche, zoals dat de huisvesting de primaire verantwoordelijkheid van de werkgevers is en het sterkere gevoel dat goede huisvesting van arbeidsmigranten een concurrentievoordeel oplevert.

Conclusies gewenste huisvesting

Arbeidsmigranten vormen wat betreft hun huisvestingswensen geen homogene groep. Kort verblijvende arbeidsmigranten (tot zes maanden) stellen minder hoge eisen aan hun woonruimte en wonen graag zo goedkoop mogelijk. De groep permanent tijdelijk verblijf (van zes maanden tot drie jaar) stelt hogere eisen aan de kwaliteit van de huisvesting, maar vraagt ook om flexibiliteit. Voor deze groep moeten deels nieuwe huisvestingsconcepten ontwikkeld worden. Voor deze eerste twee groepen geldt dat zij meer behoefte hebben aan privacy dan in veel huidige huisvestingsvormen het geval is. De groep vestigers zoekt naar reguliere huisvesting en kan daarvoor terecht op de reguliere woningmarkt. Gezien de inkomens zal deze groep vooral in de sociale sector (huur en koop) terecht willen. In het woonbeleid van gemeenten zal hiermee rekening gehouden moeten worden.

Als bedrijven en uitzendbureaus worden gevraagd naar hun huisvestingsvoorkeuren, blijkt een duidelijk verschil tussen de land- en tuinbouw en andere branches. In de land- en tuinbouw houden de bedrijven de huisvesting het liefst in eigen hand. Zij achten zich als werkgever primair verantwoordelijk en willen de arbeidsmigranten het liefst op hun eigen terrein huisvesten. Zij zijn ook het meest kritisch over de rol van gemeenten. In de andere branches en bij de uitzendbureaus voelen de werkgevers zich minder direct verantwoordelijk voor de huisvesting. Een belangrijk deel van de bedrijven en uitzendbureaus zou de huisvesting graag uitbesteden. De bedrijven in deze overige branches zijn overwegend positief over de rol van de gemeenten, de uitzendbureaus zijn kritischer. Alle geënquêteerde bedrijven inclusief de land- en tuinbouw en uitzendbureaus geven aan graag een actievere rol te zien van corporaties en andere verhuurders. Ook geven alle geënquêteerden aan dat zij goede huisvesting van arbeidsmigranten als concurrentievoordeel zien. Dit biedt voor de gemeenten en de regio aanknopingspunten om werkgevers te vragen om een actieve bijdrage aan de huisvesting van arbeidsmigranten: bedrijven geven zelf aan voordeel bij te hebben bij goede huisvesting.

3. Gemeentelijk huisvestingsbeleid

De huisvestingsopgave voor arbeidsmigranten wordt niet alleen bepaald door de wensen van arbeidsmigranten en bedrijven, maar ook door het gemeentelijk beleid. Welke huisvestingsvormen voor arbeidsmigranten zijn toegestaan en waar mogen deze worden gerealiseerd? Daarom is in dit hoofdstuk een analyse gemaakt van het gemeentelijk beleid rond de huisvesting van arbeidsmigranten. Aan alle regiogemeenten is gevraagd om voor de huisvesting van arbeidsmigranten relevante beleidsdocumenten aan te leveren zoals de woonvisies, prestatieafspraken, beleidsnota's over de huisvesting van arbeidsmigranten, beleidsregels in bestemmingsplannen en handhavingsbeleid. In bijlage 5 is een uitgebreide analyse van dit materiaal te vinden. Hieronder worden de hoofdpunten genoemd.

Visie op de huisvesting van arbeidsmigranten

Een vergelijking van de gemeentelijke visies (zie bijlage 5) leidt tot de volgende conclusies:

Arbeidsmigranten krijgen sinds een paar jaar de nodige aandacht in het woonbeleid

Van de 19 regiogemeenten besteden er 7 in hun woonvisie geen aandacht aan arbeidsmigranten. Op één na zijn dit allemaal woonvisies vastgesteld in de periode 2006 – 2009. In alle woonvisies vastgesteld in 2010 of later komen arbeidsmigranten nadrukkelijk als onderdeel van het woonbeleid aan de orde. Alleen de gemeente Woudrichem beschikt over een recente woonvisie (maart 2011), waarin arbeidsmigranten niet worden genoemd. Geconcludeerd kan worden dat huisvesting van arbeidsmigranten sinds twee à drie jaar een actueel onderwerp is in het woonbeleid.

Gemeenten zien de huisvesting van arbeidsmigranten als een regionale opgave en zoeken naar regionale oplossingen.

Van de 12 gemeenten die in hun woonvisie aandacht besteden aan arbeidsmigranten, verwijzen er 7 expliciet naar een regionale aanpak als gewenste oplossingsrichting. Het meest nadrukkelijk gebeurt dit in Steenbergen en Zundert, twee gemeenten waar reeds grote aantallen arbeidsmigranten wonen. 'Vanwege de komst van het AFC Nieuw Prinsenland en de verwachte grote toename van het aantal arbeidsmigranten, verwacht de gemeente dat ook andere gemeenten in de regio een gedeelte van de huisvestingstaak op zich nemen van de tijdelijke arbeidskrachten. In regionaal verband zullen hierover afspraken worden gemaakt,' zo stelt de structuurvisie van Steenbergen. In Zundert heeft de gemeenteraad in een amendement op de beleidsnota *Integraal beleid arbeidsmigranten* uitgesproken 'niet eerder een beleid vast te stellen met betrekking tot grootschalige huisvestingsvoorzieningen (meer dan 10 personen) nadat in de regio hierover afspraken zijn gemaakt.' Ook andere gemeenten zoeken naar een oplossing op regionaal niveau of plaatsen hun beleid in een regionale context. 'Taak is om in de regio plaatsen aan te wijzen waar geschikte huisvesting mogelijk is zonder dat er grote concentraties ontstaan', zo stelt de woonagenda van Breda. Huisvesting van arbeidsmigranten zien gemeenten als een regionale opgave die om regionale oplossingen vraagt.

Enkele regiogemeenten hebben een verder uitgewerkt beleid rond huisvesting van arbeidsmigranten, meestal doordat deze gemeenten een grotere opgave hebben of al langer met het onderwerp bezig zijn.

In veel gemeenten wordt er gesproken over een volkshuisvestingsopgave voor gemeenten en corporaties, maar veelal niet concreet aangegeven hoe die opgave moet worden ingevuld en wie welke activiteiten daar toe moet ondernemen. Roosendaal, Steenbergen, Bergen op Zoom en Zundert hebben hun beleid voor arbeidsmigranten het verst uitgewerkt. Deze gemeenten hebben een relatief grote opgave op het gebied van huisvesting van arbeidsmigranten en zijn daarom al langere tijd met het onderwerp bezig. Roosendaal en Steenbergen maken onderscheid tussen arbeidsmigranten die zich in Nederland willen vestigen en arbeidsmigranten die hier tijdelijk zijn. Vestigers moeten worden geholpen via de reguliere woningvoorraad. Voor tij-

delijke arbeidsmigranten wordt gezocht naar structurele huisvesting binnen de bebouwde kom of op het eigen terrein van agrarische bedrijven. Bergen op Zoom streeft naar kleinschalige woonvoorzieningen voor circa 20 personen in buurten met een gemengde voorziening en heeft daarvoor het concept job-lodges ontwikkeld. Zundert heeft als enige gemeente integraal beleid voor arbeidsmigranten ontwikkeld. Daarbij gaat het niet alleen om huisvesting en ruimtelijke ordening, maar ook om inburgering en participatie, zorg en welzijn en dienstverlening door de gemeente. Gemeenten waar het beleid verder uitgewerkt is, kunnen binnen de regio een voorbeeldfunctie vervullen voor de andere gemeenten.

Afspraken met corporaties

Corporaties zijn voor gemeenten een belangrijke partner bij het zoeken naar oplossingen voor de huisvestingsopgave van arbeidsmigranten. Welke afspraken worden er nu gemaakt over het huisvesten van arbeidsmigranten in de prestatieafspraken tussen gemeenten en corporaties. Kijkend naar het overzicht in bijlage 5 kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

De helft van de gemeenten heeft afspraken gemaakt met corporaties over de huisvesting van arbeidsmigranten.

(Bijna) alle gemeenten hebben prestatieafspraken met corporaties. In 9 van de 19 gemeenten zijn in deze prestatieafspraken ook afspraken gemaakt over de huisvesting van arbeidsmigranten. In Bergen op Zoom komen arbeidsmigranten niet aan de orde in de geldende afspraken. Er wordt momenteel gesproken over nieuwe prestatieafspraken, waarbij de inzet van de gemeente is dat de corporatie in Bergen op Zoom enkele job-lodges realiseert. Daarmee zijn in iets meer dan de helft van de gemeenten afspraken gemaakt tussen de gemeente en de corporatie(s) over het huisvesten van arbeidsmigranten.

De afspraken zijn gericht op onderzoek en het maken van nadere afspraken over dit onderwerp. In de afspraken worden geen concrete huisvestingsprojecten voor arbeidsmigranten genoemd die worden gerealiseerd door corporaties.

In de meeste gevallen zijn de afspraken tussen gemeenten en corporaties gericht op onderzoek of het verkennen van de huisvestingsmogelijkheden. In de subregionale prestatieafspraken in het Land van Heusden en Altena, afgesloten tussen de gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem en de drie in de regio actieve corporaties, is opgenomen dat 'in het Land van Heusden en Altena afspraken worden gemaakt over de tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten. Hierbij worden de gemeenten, de corporaties en de werkgevers in de regio betrokken.' Roosendaal verwijst naar de regionaal te maken afspraken: 'In regionaal verband worden afspraken gemaakt over de tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten. Hierbij worden de regio-gemeenten, de in deze gemeenten werkzame corporaties en de werkgevers in de regio betrokken.' Geertruidenberg en Oosterhout noemen in de prestatieafspraken met Thuisvester het regionale onderzoek naar arbeidsmigranten dat in 2012 wordt uitgevoerd. 'Thuisvester en gemeente bespreken de resultaten van dit onderzoek. Indien nodig worden in samenspraak huisvestingsmogelijkheden voor arbeidsmigranten onderzocht en gerealiseerd.' In Zundert is de afspraak van de gemeente met Thuisvester concreter 'Thuisvester en gemeente Zundert spannen zich gezamenlijk in om projecten te initiëren voor het huisvesten van arbeidsmigranten.' Concrete huisvestingsprojecten in Zundert worden niet benoemd. De gemeente Bergen op Zoom streeft er naar om in de nieuwe prestatieafspraken op te nemen dat Stadlander verantwoordelijk wordt voor de realisatie van enkele job-lodges. Als dit inderdaad gebeurt, is dit de eerste afspraak tussen een gemeente en een corporatie in de regio over het realiseren van een concreet project.

Beleidsregels ruimtelijke ordening

Huisvesting van arbeidsmigranten is niet alleen een volkshuisvestingsopgave, maar kent ook een ruimtelijke orderingscomponent, namelijk de vraag waar en in welke vorm (tijdelijke) huisvesting voor arbeidsmigranten mag worden gerealiseerd. De gemeenten hebben de regels

hiervoor vastgelegd in beleidsregels en (paraplu)bestemmingsplannen. Uit het overzicht van deze regels in bijlage 5 kunnen we de volgende conclusies trekken.

De beleidsregels die de gemeenten hanteren lopen uiteen

De gemeenten hanteren uiteenlopende beleidsregels voor tijdelijke huisvesting voor arbeidsmigranten. Dit geldt voor vrijwel alle afzonderlijke aspecten:

- Woonvormen buiten de bebouwde kom: in de meeste gemeenten mogen arbeidsmigranten in het buitengebied tijdelijk worden gehuisvest in bedrijfsgebouwen, bedrijfswoningen of stacaravans/woonunits. Drimmelen staat echter nadrukkelijk geen stacaravans toe.
- Verblijfsduur: de meeste gemeenten staan tijdelijke huisvesting toe voor een periode van 6 maanden. In Alphen-Chaam is het maximum 8 maanden, in Tholen 10 weken. In Land van Heusden en Altena mag de huisvesting voor arbeidsmigranten in het buitengebied het hele jaar worden gebruikt, maar mag een individueel persoon er maximaal zes maanden aaneengesloten wonen.
- Maximum aantal personen: in het Land van Heusden en Altena is 20 het maximum aantal personen dat op één locatie buiten de bebouwde kom gehuisvest mag worden, in Breda, Steenberg en Etten-Leur 40 (waarbij het in Etten-Leur bij gebleken noodzaak kan worden opgehoogd naar 60) en in Roosendaal 50. Binnen de bebouwde kom gelden andere regels. In Oosterhout zijn maximaal 6 personen per locatie toegestaan, in het Land van Heusden en Altena maximaal 10, in Rucphen maximaal 12. Etten-Leur en Roosendaal hanteren een combinatie van huishoudens en personen: maximaal 6 personen of 5 plus een huishouden in Etten-Leur, maximaal 4 personen of 3 plus een huishouden in Roosendaal en Rucphen.
- Maximale aantal woningen of woonunits: ook het maximale aantal stacaravans/woonunits dat buiten de bebouwde kom op één locatie mag staan verschilt: maximaal 5 in het Land van Heusden en Altena en Roosendaal, maximaal 10 in Alphen-Chaam en Breda en 8 kampeereenheden of 100m² woonunits (of een combinatie) in Tholen. Binnen de bebouwde kom geldt in Land van Heusden en Altena, Oosterhout, Rucphen een maximum van 10% van de woningen in een straat. Woensdrecht hanteert binnen de bebouwde kom de regel van 1 woning binnen een straal van 100m. Moerdijk hanteert de bouwstede als maximaal te bebouwen oppervlak.
- Oppervlakte per persoon: in Land van Heusden en Altena, Halderberge en Moerdijk geldt als eis een bruto woonoppervlak per persoon van 10-12m², in Oosterhout is dit 24m², in Woensdrecht maximaal 6m². Steenberg hanteert als eis dat minimaal moet worden voldaan aan de keurmerken Certified Flex Home (10 m² per persoon) of SKIA (10-12 m² per persoon)

Uit de beleidsregels valt niet op te maken waarom een gemeente kiest voor deze beleidsuitgangspunten. Daardoor is niet duidelijk waaruit de verschillen tussen de gemeenten voortkomen.

Handhaving

Hoe worden de regels genoemd bij het vorige punt gehandhaafd? Een belangrijke rol hierbij speelt het *Convenant Toezicht en handhaving Onrechtmatige en Onveilige Woonsituaties in de regio Midden- en West-Brabant*, dat begin 2011 ondertekend is door zestien regiogemeenten¹², de politieregio Midden- en West-Brabant en de Belastingdienst. In dit convenant zijn afspraken gemaakt over coördinatie en gegevensuitwisseling rond de controle van verblijfslocaties waarover concrete aanwijzingen bestaan dat er sprake is van een onrechtmatige en onveilige woonsituatie. Als uitwerking van dit convenant wordt jaarlijks een 'dag van de huisvesting' georganiseerd.

¹² Het convenant is 2 februari 2011 ondertekend door Aalburg, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenberg, Woudrichem, Zundert en door vier gemeenten in de regio Midden-Brabant. Op 30 maart 2011 hebben ook de gemeenten Drimmelen en Woensdrecht en 2 gemeenten in de regio Midden-Brabant het convenant ondertekend.

seerd waarop gemeenten samen met de belastingdienst en politie huisvestingslocaties controleren. Naar dit convenant wordt ook verwezen door deelnemende gemeenten in hun handhavingsbeleid en handhavingsprogramma's.

Het overzicht gegeven van het handhavingsbeleid en de handhavingsprogramma's van de regiogemeenten in bijlage 5 leidt tot de volgende conclusie:

Enkele gemeenten hebben een actief handhavingsbeleid rond arbeidsmigranten, bij de meeste gemeenten is niet duidelijk hoe actief zij op dit punt zijn.

Etten-Leur noemt in haar beleidsnotitie over de huisvesting van arbeidsmigranten expliciet het convenant en de actieve medewerking van de gemeente op grond hiervan aan de dag van de huisvesting. Aalburg, Werkendam, Woudrichem en Halderberge kennen een hoge prioriteit toe aan het controleren op de huisvesting van arbeidsmigranten. In de tussenevaluatie van het convenant uit september 2011 worden ook controleacties in Steenbergen en Woensdrecht genoemd. In beide gevallen hebben de gemeenten een controle gehouden op een recreatiepark in samenwerking met de Belastingdienst. Bergen op Zoom geeft in een uitvoeringsnota over handhaving van onrechtmatige bewoning aan dat handhavend optreden plaats vindt op basis van klachten waarbij onveilige situaties en overlastgevend onrechtmatige situaties prioriteit hebben. Alphen-Chaam en Drimmelen zeggen geen actief handhavingsbeleid te voeren rond arbeidsmigranten. Uit de beleidsnota's en verstrekte informatie van de andere gemeenten is niet op te maken hoe actief het handhavingsbeleid rond arbeidsmigranten is. Veelal worden in de stukken wel het handhavingsinstrumentarium beschreven, maar is niet aangegeven hoe actief dit instrumentarium wordt ingezet.

Locaties en initiatieven

We hebben de gemeenten ook gevraagd naar bij hen bekende locaties waar (grotere aantallen) arbeidsmigranten wonen. Uit de reacties blijkt dat bijna alle gemeenten zicht hebben op locaties of gebieden waar arbeidsmigranten wonen. Locaties waar grotere aantallen arbeidsmigranten wonen, zijn met name campings en recreatieterreinen. In 10 van de 19 gemeenten is hier sprake van, namelijk in de gemeenten Aalburg, Alphen-Chaam, Bergen op Zoom, Geertruidenberg, Halderberge, Oosterhout, Steenbergen, Tholen, Woensdrecht en Zundert. Andere meer genoemde typen locaties zijn de voor de hand liggende: bij tuinders op het erf, (voormalige) hotels en pensions en in woningen in woonwijken. Opvallend is dat zeven gemeenten een groot aantal adressen waar (mogelijk) arbeidsmigranten wonen, kunnen benoemen. Deze gemeenten zijn:

- Aalburg (67 adressen)
- Bergen op Zoom (175 adressen)
- Etten-Leur (120 adressen)
- Moerdijk (circa 70 adressen)
- Roosendaal (circa 350 adressen kamerverhuur)
- Steenbergen
- Zundert

De gemeenten is ook gevraagd aan te geven of er lopende initiatieven zijn rond het huisvesten van arbeidsmigranten. Dit levert het volgende overzicht op:

- Van drie gemeenten is niet duidelijk of er lopende initiatieven zijn rond de huisvesting van arbeidsmigranten. Deze gemeenten zijn Aalburg, Breda en Tholen.
- Zeven gemeenten geven aan op dit moment geen initiatieven te hebben rond huisvesting van arbeidsmigranten. Dit zijn Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Moerdijk, Roosendaal, Werkendam, Woensdrecht, Woudrichem.
- In de overige negen gemeenten spelen lopende initiatieven rond de huisvesting van arbeidsmigranten:

- Bergen op Zoom: de gemeente is bezig met het opzetten van job-lodges. Een job-lodge is een kleinschalige woonvorm specifiek geschikt voor de tijdelijke huisvesting van circa 20 arbeidsmigranten. De eerste job-lodge is gerealiseerd en er zijn initiatieven voor zes andere locaties.
- Drimmelen: de gemeente is een van de deelnemers aan de Platform31/SEV-pilot voor de tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten. In Drimmelen wordt gewerkt aan een woonconcept op een locatie die de komende jaren niet ontwikkeld gaan worden. Hier kunnen tijdelijke woonunits weggezet worden om in huisvesting van arbeidsmigranten te voorzien in samenwerking met gemeente, corporatie en enkele ondernemers (tuinders).
- Halderberge: de gemeente onderzoekt momenteel de mogelijkheden voor de huisvesting van circa 220 arbeidsmigranten op de locatie De Olmen.
- Steenbergen: In 2013 wordt in Steenbergen het complex Stella Maris afgerond. Dit project omvat de verbouw van een voormalig klooster tot grootschalige huisvesting voor circa 400 arbeidsmigranten.
- Zundert: Zundert is eveneens een deelnemer aan de Platform31/SEV-pilot voor de tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten. In Zundert wordt de haalbaarheid onderzocht van kleinschalige huisvesting in de woonkernen van Zundert. Het haalbaarheidsonderzoek is in het eerste kwartaal 2013 afgerond.
- Uitzendbureau GoodMorning heeft plannen voor een complex met huisvesting voor circa 400 arbeidsmigranten in Etten-Leur dat een regionale functie krijgt.
- Woningcorporatie Thuisvester heeft met de gemeenten Geertruidenberg, Oosterhout, Rucphen en Zundert afgesproken jaarlijks maximaal 5 woningen per gemeente geschikt te maken voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Per woning worden maximaal vier arbeidsmigranten gehuisvest.

Conclusies gemeentelijk huisvestingsbeleid

De huisvesting van arbeidsmigranten is pas de laatste paar jaar een actueel thema in het woonbeleid. Bij gemeenten ontbreekt het nog vaak aan kennis, informatie en ervaring, waardoor het geformuleerde beleid voorzichtig en weinig concreet is. Gemeenten geven aan op lokaal niveau het regionale beleid en de regionale afspraken te willen uitwerken, maar deze regionale afspraken ontbreken nog. In de prestatieafspraken met corporaties zijn de afspraken veelal gericht op nader onderzoek of nadere verkenning van de mogelijkheden. Er zijn in de regio concrete initiatieven voor huisvesting van arbeidsmigranten in negen gemeenten.

Alle gemeenten hebben concrete beleidsregels waarin is vastgelegd waar en hoe arbeidsmigranten mogen wonen in het buitengebied of de bebouwde kom. De beleidsregels tussen gemeenten verschillen sterk, waarbij niet duidelijk is waar deze verschillen uit voortkomen. De grote verschillen kunnen een belemmering vormen voor het totstandkomen van initiatieven.

Veel gemeenten treden op dit moment in beperkte mate actief op tegen ongewenste of onrechtmatige huisvesting van arbeidsmigranten, vermoedelijk onder meer door gebrek aan menskracht, gebrek aan kennis en ervaring en gebrek aan goede alternatieve huisvestingslocaties.

***Bijlage 4:
Verantwoording opzet enquête***

Verantwoording opzet enquête

In de periode half december 2012 tot half januari 2013 is door USP Marketing Consultancy een enquête uitgevoerd onder bedrijven in de regio. Geënquêteerd zijn bedrijven ingeschreven bij de Kamer van Koophandel met meer dan vijf werknemers in de branches:

- Land- en tuinbouw
- Industrie
- Bouw
- Transport
- Zakelijke dienstverlening
- Zorg

De bedrijven zijn door de Regio West-Brabant benaderd via een brief met het verzoek om online een enquête in te vullen. Omdat de respons op de online-enquête te laag was, heeft USP aanvullende telefonische enquêtes uitgevoerd om tot een voldoende hoge respons te komen. In tabel 4.1 is een overzicht te vinden van de respons op de online- en telefonische enquête.

Tabel 4.1: Overzicht respons enquête bedrijven

Respons							
	Totaal	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Transport	Zakelijke dienstverlening	Zorg
Totale populatie*	2.744	296	886	693	444	185	240
Geslaagde enquêtes online	130	20	36	29	17	9	19
Geslaagde enquêtes telefonisch	414	70	113	81	68	41	41
Totaal aantal geslaagde enquêtes	544	90	149**	110	85	50	60
% Geslaagde enquêtes t.o.v. populatie	20%	30%	17%	16%	19%	27%	25%

*De totale populatie omvat bedrijven in de regio West-Brabant met meer dan 5 werknemers ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Hoewel volgens de Kamer van Koophandel de bedrijven meer dan 5 werknemers hebben, blijkt in de praktijk dit niet altijd het geval te zijn.
**1 enquête is verwijderd omdat de kwaliteit van de respondent onvoldoende is

Het aantal geslaagde enquêtes in de branches land- en tuinbouw en industrie is voldoende om over deze branches representatieve uitspraken te doen (90% betrouwbaar en een steekproeffout van +/- 5%). In de overige branches is het aantal geslaagde enquêtes hiervoor niet voldoende en zijn de uitkomsten dus minder betrouwbaar en/of kennen een grotere steekproeffout.

De respondenten bij de bedrijven waren in circa driekwart van de gevallen de directeur of het hoofd personeelszaken (zie tabel 4.2).

Tabel 4.2: Overzicht functie respondenten enquête bedrijven

Functie							
	Totaal	Land- en tuinbouw	Industrie	Bouw	Transport	Zakelijke dienstverlening	Zorg
Directeur	62%	86%	60%	57%	53%	56%	60%
Hoofd HRM/personeelszaken	14%	6%	20%	12%	16%	22%	8%
Administratief medewerkster	6%	2%	5%	13%	5%	10%	0%
Anders	15%	6%	13%	13%	24%	12%	30%
Weet niet/geen mening	2%	1%	2%	5%	2%	0%	2%
<i>N</i>	<i>544</i>	<i>90</i>	<i>149</i>	<i>110</i>	<i>85</i>	<i>50</i>	<i>60</i>

Bij de presentatie van de enquêteresultaten is het gemiddelde over alle bedrijven steeds een gewogen gemiddelde waarbij rekening is gehouden met de omvang van de populatie per branche.

Naast deze bedrijvenenquête is een aparte enquête uitgevoerd onder uitzendbureaus. Uitzendbureaus spelen een belangrijke rol als werkgever en huisvester van arbeidsmigranten. De enquête onder uitzendbureaus is op vergelijkbare wijze uitgevoerd als de enquête onder bedrijven. Ook de vragenlijst was vergelijkbaar, zij het dat sommige vragen specifiek voor uitzendbureaus zijn. In tabel 4.3 is de respons onder uitzendbureaus op de online- en telefonische enquête weergegeven en in tabel 4.4 de functie van de respondenten. De respons onder uitzendbureaus is in principe voldoende voor het doen van representatieve uitspraken (90% betrouwbaar en een steekproeffout van +/- 5%). Wel zijn de verschillen in omvang van de bedrijven (tussen 1 en 500 werknemers) zodanig groot dat de uitkomsten van de enquête met enige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd.

Tabel 4.3: Overzicht respons enquête uitzendbureaus

Respons	
	Totaal
Populatie	499
Geslaagde enquêtes online	31
Geslaagde enquêtes telefonisch	94
Totaal aantal geslaagde enquêtes	125
% Geslaagde enquêtes t.o.v. populatie	25%

Tabel 4.4: Overzicht functie respondenten enquête uitzendbureaus

Functie	
	Totaal
Directeur	57%
Hoofd HRM/personeelszaken	15%
Administratief medewerker	3%
Vestigingsmanager	6%
Anders	18%
Weet niet/geen mening	2%
<i>N</i>	123

***Bijlage 5:
Analyses gemeentelijk beleid***

1 Gemeentelijke visies op huisvesting van arbeidsmigranten

Gemeente	Naam nota	Beleid
Aalburg	Actualisatie woonvisie 2008 – 2012, Wonen naar wens in de dorpen, januari 2008	De woonvisie gaat niet in op het onderwerp arbeidsmigranten.
Alphen-Chaam	Structuurvisie Wonen, zorg voor, passend wonen, goed leven, vastgesteld maart 2011	Binnen de regio wordt gesproken over het aanpakken van gezamenlijke problemen zoals de huisvesting van MOE-landers.
Baarle-Nassau	Visie op het wonen 2007 – 2016: Baarle-Nassau, het is er goed wonen!, juni 2007	De woonvisie gaat niet in op het onderwerp arbeidsmigranten.
Bergen op Zoom	Beleidsplan Wonen 2011 – 2015, goed wonen voor iedereen, oktober 2011	De opvang van arbeidsmigranten moet zorgvuldig gebeuren. Groot-schalige voorzieningen passen hier niet bij. Wel passend zijn kleinschalige voorzieningen voor circa 20 personen in een buurt met gemengde functie (job-lodges). Dit is deels een oplossing voor de langere termijn. Op korte termijn kan gekeken worden of (kleinschalige) kantoorpanden geschikt te maken zijn voor tijdelijke huisvesting. Verder wordt de oplossing gezocht in: <ul style="list-style-type: none"> • Regionaal plan van aanpak voor opvang arbeidsmigranten (initiatief vanuit Steenberg) • Afspraken met corporaties over adhoc opvang voor acute problematiek
Breda	Woonagenda Breda 2011 – 2014, september 2011	Breda biedt voldoende huisvesting aan relatief hoog, opgeleide arbeidsmigranten, die redelijk goed geïntegreerd zijn. Het merendeel werkt in Breda zelf. Breda is hiermee geen opvangstand voor arbeidsmigranten die elders werken. De vraag naar arbeidsmigranten naar geschikte huisvesting blijft groeien. Taak is om in de regio plaatsen aan te wijzen waar geschikte huisvesting mogelijk is zonder dat er grote concentraties gaan plaatsvinden. Breda kent een aantal straten met hoge concentraties arbeidsmigranten. Om regio te houden is het verstandig zones aan te wijzen waar huisvesting in vorm van logiesgebouwen (15-30 mensen) mogelijk is, met uitzondering voor centrum en wijkontwikkelingsgebieden.
Drimmelen	Woonvisie 2011-2016, november 2011	Het huisvesten van arbeidsmigranten is in feite een klassieke volkshuisvestingsopgave van gemeenten en woningstichtingen. De huidige aanpak waar het vraagstuk vooral vanuit ruimtelijke ordening en handhaving bekeken wordt, doet hier geen recht aan. De gemeente ziet het afsluiten van een convenant met de uitzendkoepels als een eerste stap. Als vervolg hierop vindt de gemeente het belangrijk op regionaal niveau in samenwerking met de woningstichtingen stappen te zetten in de richting van een bredere benadering van het vraagstuk, waarbij gedacht wordt vanuit kansen voor de regio en perspectief voor de arbeidsmigranten.
Etten-Leur	Woonvisie Etten-Leur 2007 – 2015, gewoon goed wonen in Etten-Leur,	De woonvisie gaat niet in op het onderwerp arbeidsmigranten.
Geertruidenberg	Woonvisie 2012 – 2016,	Het huisvesten van arbeidsmigranten is in principe een gewone

	bouwen naar behoefte, maart 2012	volkshuisvestingsopgave van gemeenten en corporaties. Voor de gemeente geldt dat er aandacht moet zijn voor het verbeteren van de woon- en leefsituatie van de arbeidsmigranten en er moet een handhavingsbeleid worden opgesteld om overlast en overbewoning aan te pakken.
Halderberge	Woonvisie Halderberge: diversiteit in kernkwaliteit, oktober 2010	De gemeente wil bijdragen aan het huisvesten van diverse groepen arbeidsmigranten. De essentiële bijdrage die de gemeente in samenwerking met corporaties wil leveren voor zowel de vestigers als de permanente pendelaars, is een perspectief op huisvesting en een wooncarrière.
Moerdijk	Beleidsnotitie huisvesting arbeidsmigranten Gemeente Moerdijk, oktober 2008	De gemeente Moerdijk heeft door het Industrierrein Moerdijk van oudsher te maken met arbeidsmigranten. De gemeente hanteert de volgende beleidslijnen voor het huisvesten van arbeidsmigranten: <ul style="list-style-type: none"> • tijdelijke huisvesting in woonunits in het buitengebied alleen op het erf van het agrarisch bedrijf • geen structurele huisvesting in het buitengebied • tijdelijke huisvesting mogelijk op campings • geen huisvesting op bedrijventerreinen • huisvesting in of aansluitend op een kern in woningen op basis van een maatwerkverzoek voor binnenplanse ontheffing of een bestemmingsplanwijziging voor een logiesfunctie.
Oosterhout	Woonvisie 2011 – 2016, november 2011	Arbeidsmigranten zijn essentieel voor onze economie en arbeidsparticipatie. Voor de gemeente geldt dat naast de huisvesting met name de nadruk ligt op het gebied van openbare orde en veiligheid in combinatie met mogelijke overbewoning en overlast. In regionaal verband is een convenant afgesloten om de huisvesting van arbeidsmigranten te verbeteren. Op basis van de regionale uitwerking van dit convenant zal lokaal beleid ontwikkeld worden. Aan de hand van het lokale beleid zullen concrete afspraken gemaakt worden, zoals onder andere in de prestatieafspraken met Thuisvester.
Roosendaal	Thuis in Roosendaal: Woonvisie Roosendaal 2010 – 2020, oktober 2010	De komende periode zal Roosendaal geconfronteerd worden met een toenemende vraag voor huisvesting van Midden en Oost-Europese mensen die hier vanwege werk, tijdelijk wonen. Een deel zal seizoensgebonden zijn, maar ook een deel zal zich permanent hier willen vestigen. Huisvesting via de reguliere woningmarkt is daarvoor uitgangspunt. In verschillende sectoren zijn het hele jaar door tijdelijke, maar wel steeds andere, werknemers actief. Het streven is voor deze groep structurele huisvesting binnen de bebouwde kom te laten plaatsvinden. Corporaties hebben tot nu toe nog geen mogelijkheden voor huisvesting van mensen die slechts tijdelijk gebruik maken van een woning. Op deze markt zijn particuliere kamerverhuurders actief. In samenwerking met corporaties gaat de gemeente zich oriënteren op de mogelijkheden om structurele huisvesting van arbeidsmigranten binnen de bebouwde kom te realiseren. Om de huisvesting van arbeidsmigranten binnen de bebouwde kom en de dorpen te reguleren is een paraplubestemmingsplan opgesteld.
Rucphen	Woonvisie 2008 – 2012, Update voor een blijvend vitale, maart 2008	De woonvisie gaat niet in op het onderwerp arbeidsmigranten.
Steenbergen	Structuurvisie mei 2012	Voor de huisvesting van arbeidsmigranten is de 'Beleidsnota Huisvesting Arbeidsmigranten' vastgesteld. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen arbeidsmigranten die zich in Steenbergen willen

		<p>vestigen en de tijdelijke arbeidsmigranten. De permanente arbeidsmigranten horen thuis in de reguliere woningvoorraad. De verwachting is dat ongeveer 25% van de arbeidsmigranten zich in Nederland gaat vestigen. Tijdelijke arbeidskrachten dienen gehuisvest te worden in pensions/logiesgebouwen aan de randen van de kern. Eigen personeel kan ook op het agrarisch bedrijf waar men werkt worden gehuisvest (maximaal 40 personen). Vanwege de komst van het AFC Nieuw Prinsenland en de grote verwachte toename van het aantal arbeidsmigranten, verwacht de gemeente dat ook andere gemeenten in de regio een gedeelte van de huisvestingstaak op zich nemen van de tijdelijke arbeidskrachten. In regionaal verband zullen hierover afspraken worden gemaakt.</p>
Tholen	Woonvisie 2006 – 2015, wonen in een dijk van een gemeente, februari 2006	De woonvisie gaat niet in op het onderwerp arbeidsmigranten.
Werkendam	Actualisering van het volkshuisvestingsbeleid 2009, februari 2009	De woonvisie gaat niet in op het onderwerp arbeidsmigranten.
Woensdrecht	Samen werken aan Woonvisie 2005, september 2005	De gemeente is bezorgd over de huisvesting van gedetacheerde en buitenlandse werknemers in pensionverblijven. De huisvestingsmogelijkheden die geboden worden, zijn niet altijd optimaal/ aanvaardbaar. De gemeente zal in overleg met de betrokken partijen kijken of betere en meer structurele oplossingen kunnen worden gevonden.
Woudrichem	Woonvisie Woudrichem 2011 – 2015, maart 2011	De woonvisie gaat niet in op het onderwerp arbeidsmigranten.
Zundert	<p>Woonvisie 2010 – 2014 Zundert, september 2009</p> <p>Integraal beleid arbeidsmigranten, september 2012</p>	<p>De gemeente is momenteel bezig met het maken van een beleid over de huisvesting van arbeidsmigranten. Een van de onderdelen is het verbeteren van de registratie van deze groep (GBA). De arbeidsmigranten zijn grotendeels gehuisvest op het terrein van werkgevers, onder meer in de agrarische sector. Een ander deel verblijft op de recreatieparken (Parc Patersven, Fort Oranje en Camping het Oekeltje). De gemeente is van mening dat deze groep recht heeft op fatsoenlijke huisvesting. In februari 2009 heeft het college een besluit genomen omtrent verruiming van de termijn van huisvesting van arbeidsmigranten in het buitengebied en daarmee samenhangend kwaliteitseisen gesteld aan de huisvesting. In samenwerking met Thuisvester zoekt de gemeente naar mogelijkheden om met name gezinnen die zich permanent willen vestigen, van goede huisvesting te voorzien.</p> <p>Zundert kiest voor een integraal beleid waarbij zowel onderwerpen op het terrein van huisvesting en ruimtelijke ordening alsook communicatie en welzijn aan de orde komen. We zoeken naar structurele oplossingen voor de vraagstukken omtrent de 'permanente tijdelijkheid' van de groep arbeidsmigranten in onze regio. Een belangrijk uitgangspunt van het beleid is dat het gericht is op legale (woon)situaties die passen binnen de lokale context van Zundert. De groep arbeidsmigranten is zeer divers en daarmee ook de behoefte aan huisvesting, integratie en dus ook voorzieningen. Differentiatie is dus een belangrijk uitgangspunt van het beleid. Daarnaast moet het beleid duidelijkheid bieden voor zowel de inwoners van Zundert, maar ook voor de werkgevers die werken met deze</p>

		groep, partijen die zich richten op huisvesting (zoals woningcorporaties en particuliere partijen), en natuurlijk ook duidelijk voor de doelgroep zelf.
--	--	---

2 Afspraken gemeente-corporaties over huisvesting van arbeidsmigranten

Gemeente	Naam afspraken	Afspraken
Aalburg	Prestatieovereenkomst Wonen, in het land van Heusden en Altena 2012 – 2014 (samen met Werkendam en Woudrichem)	In het Land van Heusden en Altena worden afspraken gemaakt over de <u>tijdelijke</u> huisvesting van arbeidsmigranten. Hierbij worden gemeenten, corporaties en werkgevers in de regio betrokken. Partijen zijn van mening dat moet worden gezocht naar een structurele oplossing voor de huisvesting van arbeidsmigranten die zich <u>permanent of semi-permanent</u> in de gemeenten willen vestigen. Deze groep arbeidsmigranten dient te worden gehuisvest via de reguliere woonruimteverdeling.
Alphen-Chaam		Er zijn geen afspraken tussen gemeente en corporatie over arbeidsmigranten.
Baarle-Nassau	Prestatieafspraken gemeente en Leystromen, 2009	Er zijn geen afspraken tussen gemeente en corporatie over arbeidsmigranten.
Bergen op Zoom	Samenwerkings-/prestatieafspraken 2008 – 2010, 2008	Er zijn geen afspraken tussen gemeente en corporatie over arbeidsmigranten opgenomen in de geldende afspraken. Momenteel wordt er gewerkt aan nieuwe prestatieafspraken. De bedoeling is dat daarin de afspraak wordt gemaakt dat Stadlander enkele joblodges voor haar rekening neemt.
Breda	Herijkte Alliantie Breda 2011 – 2014	Er zijn geen afspraken tussen gemeente en corporaties over arbeidsmigranten.
Drimmelen	Prestatieafspraken 2012-2016. Concept	Er vindt overleg plaats met de ZLTO, tuinders, gemeente en corporaties om te kijken of er mogelijkheden zijn voor het huisvesten van tijdelijke werknemers. De eerste aanzet is de subsidietoekenning van de Platform31/SEV voor een <u>haalbaarheidsonderzoek</u> .
Etten-Leur	Prestatieafspraken WEL en gemeente 2012, wijkgericht werken aan de toekomst van Etten-Leur	Er zijn geen afspraken tussen gemeente en corporatie over arbeidsmigranten.
Geertruidenberg	Prestatieafspraken Geertruidenberg – Thuisvester, november 2012	De Regio West-Brabant doet in 2012 onderzoek naar huisvestingsbehoefte van arbeidsmigranten. In regionaal verband wordt het beleid inzake arbeidsmigranten uitgewerkt. Thuisvester en de gemeente bespreken de resultaten van dit onderzoek. Indien nodig worden in samenspraak huisvestingsmogelijkheden voor arbeidsmigranten onderzocht. Vanuit integraal handhavingsoverleg is vanuit de gemeente aandacht voor de doelgroep arbeidsmigranten.
Halderberge	Prestatieafspraken Halderberge 2011 t/m 2012, Bernardus Wonen en gemeente Halderberge, oktober 2011	De gemeente werkt voor het einde van het eerste kwartaal van 2012 beleid uit dat arbeidsmigranten een perspectief biedt op huisvesting en een wooncarrière (zowel voor vestigers als voor permanente pendelaars). <i>(De gemeente Halderberge heeft aangegeven dat in verband met dit regionale onderzoek nog geen uitwerking is gegeven aan deze afspraak)</i>
Moerdijk		Er zijn geen afspraken tussen gemeente en corporaties over arbeidsmigranten.
Oosterhout	Prestatieafspraken 2011 – 2016 Thuisvester – gemeente Oosterhout, juli 2012	De Regio West-Brabant doet in 2012 onderzoek naar huisvestingsbehoefte. Thuisvester en de gemeente bespreken de resultaten van dit onderzoek. Indien nodig worden in samenspraak huisvestingsmogelijkheden voor arbeidsmigranten onderzocht en gereali-

		seerd
Roosendaal	Woonconvenant Roosendaal 2010 – 2014, gemeente Roosendaal, Aramis AlleeWonen, WSG en Stadlander, juli 2011	De gemeente en de drie corporaties zoeken naar een structurele oplossing voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Hieronder verstaan zij het bieden van huisvesting voor de arbeidsmigranten die zich <u>permanent of semi-permanent</u> in de gemeente willen vestigen. Deze groep arbeidsmigranten dient te worden gehuisvest via de reguliere woonruimteverdeling. Aandachtspunt hierbij is informatie en advies. In regionaal verband worden afspraken gemaakt over de <u>tijdelijke</u> huisvesting van arbeidsmigranten. Hierbij worden de regiogemeenten, de in deze gemeenten werkzame corporaties en de werkgevers in de regio betrokken.
Rucphen	Prestatieafspraken gemeente Rucphen en Thuisvester 2010 – 2013, maart 2010	Er zijn geen afspraken tussen gemeente en corporatie over arbeidsmigranten.
Steenbergen		Er zijn geen afspraken tussen gemeente en corporatie over arbeidsmigranten.
Tholen	Prestatieafspraken Castria Wonen en de gemeente Tholen, januari 2011	Er zijn geen afspraken tussen gemeente en corporatie over arbeidsmigranten.
Werkendam	Prestatieovereenkomst Wonen, in het land van Heusden en Altena 2012 – 2014 (samen met Werkendam en Woudrichem)	In het Land van Heusden en Altena worden afspraken gemaakt over de <u>tijdelijke</u> huisvesting van arbeidsmigranten. Hierbij worden gemeenten, corporaties en werkgevers in de regio betrokken. Partijen zijn van mening dat moet worden gezocht naar een structurele oplossing voor de huisvesting van arbeidsmigranten die zich <u>permanent of semi-permanent</u> in de gemeenten willen vestigen. Deze groep arbeidsmigranten dient te worden gehuisvest via de reguliere woonruimteverdeling.
Woensdrecht	Werkafspraken 2011 – 2012 gemeente Woensdrecht, Woningstichting Woensdrecht en Stadlander, oktober 2011	Er zijn geen afspraken tussen gemeente en corporatie over arbeidsmigranten.
Woudrichem	Prestatieovereenkomst Wonen, in het land van Heusden en Altena 2012 – 2014 (samen met Werkendam en Woudrichem)	In het Land van Heusden en Altena worden afspraken gemaakt over de <u>tijdelijke</u> huisvesting van arbeidsmigranten. Hierbij worden gemeenten, corporaties en werkgevers in de regio betrokken. Partijen zijn van mening dat moet worden gezocht naar een structurele oplossing voor de huisvesting van arbeidsmigranten die zich <u>permanent of semi-permanent</u> in de gemeenten willen vestigen. Deze groep arbeidsmigranten dient te worden gehuisvest via de reguliere woonruimteverdeling.
Zundert	Prestatieafspraken 2011 – 2014, gemeente Zundert en Thuisvester, april 2011	Thuisvester en gemeente Zundert spannen zich gezamenlijk in om projecten te initiëren voor het huisvesten van arbeidsmigranten. Partijen betrekken elkaar bij het maken van (nieuw) beleid. Partijen voelen zich samen verantwoordelijk voor het huisvesten van de groep arbeidsmigranten die zich permanent in de gemeente Zundert wil vestigen. Partijen spannen zich gezamenlijk in om in 2011 (meer) inzicht te krijgen in de omvang van deze groep.

3 Beleidsregels ruimtelijke ordening

Gemeente	Naam beleidsregel	Inhoud beleidsregel
Aalburg	Beleidsregel huisvesting uitzendmigranten Land van Heusden en Altena (samen met Werkendam en Woudrichem), vastgesteld september 2012	In de nota is een toetsingskader opgesteld waaraan de huisvesting van arbeidsmigranten moet voldoen. Eisen zijn onder meer: Algemeen <ul style="list-style-type: none"> niet toegestaan op campings en recreatieterreinen woongelegenheid mag hele jaar gebruikt, maar individueel persoon mag er maximaal zes maanden wonen per persoon 10-12 m² bruto woonoppervlak per zes personen één toilet, één douche en één keuken per drie huisvestingsplaatsen één parkeerplaats Binnen de bebouwde kom <ul style="list-style-type: none"> maximaal 10 personen per huis/locatie maximaal 10% van de woningen per straat Buiten de bebouwde kom <ul style="list-style-type: none"> maximaal 20 personen per bouwvlak uitsluitend in bedrijfsgebouw, bedrijfswoning of woonunit maximaal 5 woonunits per locatie, geen maximaal oppervlak
Alphen-Chaam	Bestemmingsplan Buitengebied	Ontheffing kan worden verleend voor de huisvesting van seizoenarbeiders in <u>bedrijfsgebouw</u> of <u>stacaravans/woonunits</u> onder voorwaarden (onder meer): <ul style="list-style-type: none"> huisvesting is niet mogelijk op een andere manier, bijvoorbeeld in reguliere woningen, andere reguliere verblijfsvormen (hotel of pension), wooneenheden in gebouwencomplexen/grotere gebouwen of de eigen bedrijfswoning maximaal 8 maanden per jaar maximaal 10 stacaravans/woonunits per locatie, maximaal oppervlak 35 m² per unit/caravan
Baarle-Nassau	Buitengebied 2008, Landbouwontwikkelingsgebied Oostflank en Landbouwontwikkelingsgebied Ulicoten	In de bestemmingsplannen zijn mogelijkheden opgenomen voor huisvesting van arbeidsmigranten op het erf van een agrarisch bedrijf conform het provinciale beleid: <ul style="list-style-type: none"> maximaal 6 maanden per jaar maximale oppervlakte van de woonunits/stacaravans 250m².
Bergen op Zoom		Geen informatie ontvangen over ruimtelijk beleid
Breda	Tijdelijk (werken en) wonen in Breda, september 2007	Mogelijkheden voor huisvesting in het buitengebied: <ul style="list-style-type: none"> maximaal 6 maanden per jaar maximaal 40 personen maximaal 10 stacaravans/woonunits maximaal 250 m² gebruiksoppervlak
Drimmelen	Bestemmingsplan Buitengebied	De gemeente is momenteel bezig met een bestemmingsplan voor het buitengebied. In dit plan wordt de mogelijkheid voor tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten aangeboden via binnenplanse omgevingsvergunning: <ul style="list-style-type: none"> binnen bestaande gebouwen of in woonunits geen stacaravans toegestaan. Onderdeel van deze omgevingsvergunning is de tijdelijke bouwvergunning die getoetst wordt aan het bouwbesluit etc. qua brandveiligheid en constructie etc.
Etten-Leur	Beleidsregel huisvesting arbeidsmigranten + beleidsregel, februari 2012	Het wonen in woningen in de bebouwde kom is toelaatbaar: <ul style="list-style-type: none"> als in een standaard woning/wooneenheid aan maximaal 6 afzonderlijke personen huisvesting wordt geboden of 5 af-

	Bestemmingsplan Buitengebied, eerste herziening	<p>zonderlijke personen plus een huishouden.</p> <p>Voor het huisvesten van arbeidsmigranten buiten de bebouwde kom geldt het bestemmingsplan Buitengebied. Huisvestingsinitiatieven voor grotere groepen personen in panden met een andere bestemming dan wonen zullen per verzoek worden bekeken. Ruimtelijke inpassing en een acceptabele belastbaarheid voor de omgeving zijn in ieder geval voorwaarden die in de afweging meegenomen zullen worden.</p> <p>Er is een vrijstellingsmogelijkheid voor tijdelijke huisvesting van seizoensarbeiders:</p> <ul style="list-style-type: none"> • maximaal 6 maanden per kalenderjaar • maximaal 40 personen, bij aantoonbare grotere arbeidsbehoefte te verhogen tot maximaal 60 • alleen in een of meer woonunits, stacaravans, toercaravans of in een slaapplegelegenheid in een (deel van een) gebouw
Geertruidenberg	Bestemmingsplan Buitengebied	<p>Permanente huisvesting van werknemers wordt niet toegestaan in het buitengebied. Uitgangspunt is dat permanente werknemers in de kernen gehuisvest moeten worden.</p> <p>Buiten de bebouwde kom bij agrarische bedrijven kan via een afwijking/bevoegdheid tijdelijke huisvesting van tijdelijke werknemers toegestaan worden onder een aantal voorwaarden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • maximaal 6 maanden per kalenderjaar • uitsluitend in bedrijfsgebouw of bedrijfswoning
Halderberge	Bestemmingsplan Buitengebied	<p>In de bestemmingsplannen voor het buitengebied is het beleid in regels vertaald:</p> <ul style="list-style-type: none"> • per bewoner ten minste 12 m² gebruiksvloeroppervlakte • stacaravans of andere verblijfseenheden op het erf voor maximaal 9 maanden • gebruik van bedrijfsgebouwen voor tijdelijke bewoning door arbeidsmigranten voor maximaal 9 maanden • huisvesting voor maximaal 50 arbeidsmigranten.
Moerdijk	Eerste herziening van het bestemmingsplan buitengebied	<p>Ontheffing is mogelijk voor huisvesting met tijdelijke voorzieningen in het buitengebied:</p> <ul style="list-style-type: none"> • woonunits of stacaravans • maximaal zes aaneengesloten maanden. <p>Huisvesting in of aansluitend op een kern is alleen mogelijk in woningen op basis van een maatwerkverzoek voor binnenplanse ontheffing of op basis van een bestemmingsplanwijziging voor een logiesfunctie.</p>
Oosterhout	Beleidsregels niet-zelfstandige woonruimte, februari 2012	<p>Een buitenplanse afwijking is mogelijk voor het realiseren van niet-zelfstandige woonruimte onder een aantal voorwaarden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alleen woning of bedrijfswoning • minimaal 24 m² gebruiksvloeroppervlakte per persoon • maximaal 6 personen • maximaal 10% van de woningen per straat
Roosendaal	Paraplubestemmingsplan, herijking begripsomschrijving woning (/wooneenheid) en huisvesting tijdelijke werknemers agrarische bedrijven februari 2010	<p>Bebouwde kom</p> <p>In een reguliere woning:</p> <ul style="list-style-type: none"> • maximaal 4 individuele personen of een huishouden en maximaal 3 individuele personen. Vrijstelling kan worden verleend voor meer dan 4 personen bij woningen groter dan 200 m². <p>Buitengebied:</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • in bedrijfsgebouwen, bedrijfswoning en tijdelijke units/stacaravans • maximaal 50 werknemers • maximaal zes maanden (tenzij aangetoond wordt dat een langere periode noodzakelijk is) • maximaal 5 woonunits/stacaravans
Rucphen	Beleid huisvesting Arbeidsmigranten kamerverhuur / logies versie 1.2	<p>De notitie is een algemeen verhaal met beschrijving van (landelijke) ontwikkelingen. Aangegeven wordt dat om de huisvesting van arbeidsmigranten op basis van de huidige vigerende bestemmingsplannen voor de bebouwde kommen en het industriegebied toch mogelijk te maken, gebruik kan worden gemaakt van de buitenplanse afwijkingmogelijkheid en hiervoor een omgevingsvergunning noodzakelijk is.</p> <p>Huisvesting is alleen toegestaan binnen de bebouwde kom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • maximaal 4 personen of 3 personen en een huishouden (bij kamerverhuur) • maximaal 12 personen (bij logies) • maximaal 10% van de woningen in een straat
Steenbergen	Beleidsnota Huisvesting Arbeidsmigranten gemeente Steenbergen	<p>De arbeidsmigrant die in Steenbergen zijn hoofdverblijf heeft (hij of zij woont er en heeft zich er gevestigd) hoort in een woning thuis. De gemeente wil een regiobrede aanpak voor de huisvesting van arbeidsmigranten als gevolg van de komst van AFC Prinsenland. In de bestemmingsplannen wordt het begrip huishouden opgenomen. Toegestane vormen van huisvesting:</p> <ul style="list-style-type: none"> • locaties voor nachtverblijf (bijvoorbeeld een logiesgebouw of pension) in of nabij de kernen • huisvesting op het agrarisch verblijf waar men werkt tot maximaal 40 personen • geen huisvesting van arbeidsmigranten op verblijfsrecreatieve bestemmingen • geen huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen
Tholen	Bestemmingsplan	<p>Bij een agrarisch bedrijf:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gedurende maximaal 10 weken per kalenderjaar • maximaal 8 kampeermiddelen of maximaal 100 m² woonunits of een evenredige combinatie van beiden
Werkendam	Beleidsregel huisvesting uitzendmigranten Land van Heusden en Altena (samen met Werkendam en Woudrichem), vastgesteld september 2012	<p>In de nota is een toetsingskader opgesteld waaraan de huisvesting van arbeidsmigranten moet voldoen. Eisen zijn onder meer:</p> <p>Algemeen</p> <ul style="list-style-type: none"> • niet toegestaan op campings en recreatieterreinen • woongelegenheid mag hele jaar gebruikt, maar individueel persoon mag er maximaal zes maanden wonen • per persoon 10-12 m² bruto woonoppervlak • per zes personen één toilet, één douche en één keuken • per drie huisvestingsplaatsen één parkeerplaats <p>Binnen de bebouwde kom</p> <ul style="list-style-type: none"> • maximaal 10 personen per huis/locatie • maximaal 10% van de woningen per straat <p>Buiten de bebouwde kom</p> <ul style="list-style-type: none"> • maximaal 20 personen per bouwvlak • uitsluitend in bedrijfsgebouw, bedrijfswoning of woonunit • maximaal 5 woonunits per locatie, geen maximaal oppervlak
Woensdrecht	Beleid huisvesting arbeids-	Beschreven is aan welke eisen huisvesting moet voldoen in de

	migranten gemeente Woensdrecht, september 2011	<p>volgende gevallen:</p> <p>Binnen de bebouwde kom</p> <ul style="list-style-type: none"> • in woningen, binnen een straal van 100 m., maximaal 1 woning <p>Buitengebied:</p> <p>Op agrarische bedrijven in het buitengebied is huisvesting toegestaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • in woonunits, stacaravans en bedrijfsgebouwen voor maximaal 6 maanden. Bij bedrijfsgebouwen maximaal 6m² per persoon. • in pensions, hotels e.d. • op recreatieterreinen, mini- en midcampings
Woudrichem	Beleidsregel huisvesting uitzendmigranten Land van Heusden en Altena (samen met Werkendam en Woudrichem), vastgesteld september 2012	<p>In de nota is een toetsingskader opgesteld waaraan de huisvesting van arbeidsmigranten moet voldoen. Eisen zijn onder meer:</p> <p>Algemeen</p> <ul style="list-style-type: none"> • niet toegestaan op campings en recreatieterreinen • woongelegenheid mag hele jaar gebruikt, maar individueel persoon mag er maximaal zes maanden wonen • per persoon 10-12 m² bruto woonoppervlak • per zes personen één toilet, één douche en één keuken • per drie huisvestingsplaatsen één parkeerplaats <p>Binnen de bebouwde kom</p> <ul style="list-style-type: none"> • maximaal 10 personen per huis/locatie • maximaal 10% van de woningen per straat <p>Buiten de bebouwde kom</p> <ul style="list-style-type: none"> • maximaal 20 personen per bouwvlak • uitsluitend in bedrijfsgebouw, bedrijfswoning of woonunit • maximaal 5 woonunits per locatie, geen maximaal oppervlak
Zundert	Integraal beleid arbeidsmigranten, september 2012	<p>Na het vaststellen van het beleidskader worden de juridische en ruimtelijke instrumenten zo snel mogelijk worden ontwikkeld. De logiesverordening en paraplubestemmingsplan worden in 2013 opgepakt. In de tijd tot het realiseren van het paraplubestemmingsplan wordt uitgegaan van de reeds vigerende beleidskaders. Het toekomstige beleid gaat uit van:</p> <p>Buitengebied:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stacaravan of woonunit maximaal 6 maanden per jaar • bedrijfswoning/bedrijfsgebouw: geheel kalenderjaar mits minstens 6 weken onderbroken • maximaal 50 personen (tenzij aangetoond kan worden dat meer noodzakelijk is) <p>In de bebouwde kom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • maximaal een huishouden plus twee personen, of vier individuele personen • maximaal tien personen bij woningen tussen 120m² en 250 m² woonoppervlak

4 Handhavingsbeleid

Gemeente		
Aalburg	Beleidsregel huisvesting uitzendmigranten Land van Heusden en Altena (samen met Werkendam en Woudrichem)	Handhavinginstrumenten zijn: <ul style="list-style-type: none"> • Last onder bestuursdwang • Last onder dwangsom • Vooraankondiging <p>Begin 2011 hebben de drie gemeenten een integraal handhavingsbeleidsplan vastgesteld. Het controleren op de huisvesting van uitzendmigranten heeft hierin een hoge prioriteit evenals brandveiligheid.</p>
Alphen-Chaam		De gemeente geeft aan dat er geen actief handhavingsbeleid is rond arbeidsmigranten.
Baarle-Nassau	Beleidsnota 'Integrale handhaving' (2010 – 2014)	De doelgroep arbeidsmigranten komt hier niet voor in deze handhavingsnota.
Bergen op Zoom	Uitvoeringsnota beleid handhaving onrechtmatige bewoning 2010, april 2010.	Handhavend optreden vindt klachtgestuurd plaats op basis van de lijst panden die thans bekend is. Prioriteiten zijn in volgorde: <ul style="list-style-type: none"> • handhaving onveilige situaties • handhaving van situaties waarbij onrechtmatige bewoning negatieve gevolgen heeft op het woon- en leefmilieu <p>Tegen onrechtmatige bewoning bij een woonfunctie tot maximaal 4 personen, waarbij geen sprake is van onveiligheid of negatieve effecten wordt in beginsel niet handhavend opgetreden.</p>
Breda		De gemeente handhaaft via de algemene wet Bestuursrecht.
Drimmelen		Drimmelen komt alleen in actie als er een officieel verzoek tot handhaving wordt ingediend. Voor preventief bezoek is geen capaciteit. Als er uit gegevens blijkt dat er een levensgevaarlijke situatie is kunnen ontstaan (bijvoorbeeld 20 inschrijvingen in een kleine woning), dan wordt er wel een bezoek afgelegd. Op termijn wil de gemeente beleid opstellen over handhaving huisvesting arbeidsmigranten, liefst regionaal vormgegeven.
Etten-Leur	Beleid huisvesting arbeidsmigranten en beleidsregel, februari 2012	Toezicht en handhaving gebeurt op basis van de beleidsregel. De gemeente heeft ook het regionale convenant toezicht en handhaving onrechtmatige en onveilige woonsituaties in de regio Midden en West Brabant ondertekend. Op grond van dit convenant doet zij actief mee aan de jaarlijkse 'Dag van de huisvesting'. Op deze dag wordt integraal met gemeente, belastingdienst, vreemdelingenpolitie een aantal adressen bezocht en gecontroleerd.
Geertruidenberg	Woonvisie 2012-2016	In regionaal verband is het convenant "Toezicht en Handhaving Onrechtmatige en Onveilige Woonsituaties in de regio Midden- en West Brabant" opgesteld. De uitwerking van dit regionale beleid vindt de komende periode plaats en betreft huisvesting, openbare orde en veiligheid, begeleiding/opvang en communicatie. De gemeente en haar partners zijn alert op illegale bewoning en uitbuiten van de arbeidsmigranten.
Halderberge	Beleid huisvesting arbeidsmigranten/kamerverhuur/pensions, april 2010	Met deze beleidsnotitie wordt ingezet op het beperken van overlastsituaties, het voorkomen van illegale huisvesting en de kwaliteit van de huisvesting. <p>De beschikbare instrumentarium zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het bestemmingsplan in het kader van de ruimtelijke ordening; • De andere juridische instrumenten (bouwverordening, APV,

		<p>nachtregister, nieuw gemeentelijk beleid);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toezicht en handhaving. <p>In het handhavingsbeleid heeft de huisvestingsproblematiek arbeidsmigranten een hoge prioriteit.</p>
Moerdijk	<p>Beleidsnotitie huisvesting arbeidsmigranten Gemeente Moerdijk, oktober 2008</p>	<p>Handhaving is gericht op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Optreden tegen reeds gerealiseerde huisvesting die niet past binnen het beleid • Het tijdelijk gebruik (maximaal 6 maanden) van huisvesting waarvoor vergunning is verleend
Oosterhout		<p>Geen informatie ontvangen over het handhavingsbeleid.</p>
Roosendaal	<p>Arbeidsmigranten in Roosendaal, juni 2008</p>	<p>Inzet van beschikbare instrumentarium:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bestemmingsplan • andere juridische instrumenten (Woningwet, Bouwbesluit, Bouwverordening, Wet GBA, APV, nachtregister) • toezicht en handhaving.
Rucphen		<p>Geen informatie ontvangen over het handhavingsbeleid.</p>
Steenbergen	<p>Beleidsnota Huisvesting Arbeidsmigranten gemeente Steenbergen</p>	<p>De handhaving concentreert zich met name op overtredingen van de volgende wet- en regelgeving:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bestemmingsplan (is het betreffende gebruik toegestaan); • besluit brandveilig gebruik bouwwerken; • bouwverordening (overbevolking, brandveilig gebruik, e.d.); • bouwbesluit (veiligheid, zoals constructie, e.d.); • algemene Plaatselijke Verordening (overlast, e.d.); • woningwet. <p>Daarnaast criteria geformuleerd die ook basis vormen voor toezicht / controle en handhaving. Middels het Handhavingbeleidsplan Woningwet, Ruimtelijke Ordening & Monumentenwet van de gemeente Steenbergen wordt aangegeven hoe het college omgaat met handhavend optreden.</p>
Tholen		<p>Geen informatie ontvangen over het handhavingsbeleid.</p>
Werkendam	<p>Beleidsregel huisvesting uitzendmigranten Land van Heusden en Altena (samen met Werkendam en Woudrichem)</p>	<p>Handhavinginstrumenten zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Last onder bestuursdwang • Last onder dwangsom • Vooraankondiging <p>Begin 2011 hebben de drie gemeenten een integraal handhavingsbeleidsplan vastgesteld. Het controleren op de huisvesting van uitzendmigranten heeft hierin een hoge prioriteit evenals brandveiligheid.</p>
Woensdrecht	<p>Beleid huisvesting arbeidsmigranten gemeente Woensdrecht, september 2011</p>	<p>De handhaving concentreert zich met name op overtredingen van de volgende wet- en regelgeving:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestemmingsplan (is het betreffende gebruik toegestaan); • Besluit brandveilig gebruik bouwwerken; • Bouwverordening (overbevolking, brandveilig gebruik, e.d.); • Bouwbesluit (veiligheid, zoals constructie, e.d.); • Algemene Plaatselijke Verordening (overlast, e.d.); • Woningwet. <p>Daarnaast criteria geformuleerd die ook basis vormen voor toezicht / controle en handhaving.</p>
Woudrichem	<p>Beleidsregel huisvesting uitzendmigranten Land van Heusden en Altena (samen met</p>	<p>Handhavinginstrumenten zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Last onder bestuursdwang • Last onder dwangsom • Vooraankondiging

	Werkendam en Woudrichem)	Begin 2011 hebben de drie gemeenten een integraal handhavingsbeleidsplan vastgesteld. Het controleren op de huisvesting van uitzendmigranten heeft hierin een hoge prioriteit evenals brandveiligheid.
Zundert	Integraal beleid arbeidsmigranten. september 2012	<p>Toezicht en handhaving vervullen de rollen verschaffen van informatie over de situatie en handhaven van ongewenste situaties. De basis voor handhaving is een duidelijk beleidskader waarbinnen zaken al dan niet kunnen worden toegestaan. Hiervoor zijn vanuit de gemeentelijke bevoegdheid de twee belangrijkste sporen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • handhaving op basis van het bestemmingsplan, algemene regels en beschikkingen op grond van regelgeving; • handhaving op grond van de APV, met name op basis van openbare orde. <p>Het werken naar de gewenste toezicht en handhaving van de huisvestingslocaties zal gefaseerd plaatsvinden.</p>

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 1 A
2513 AA S GRAVENHAGE

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Anna van Hannoverstraat 4
T 070 333 44 44
F 070 333 40 33
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
AV/SDA/2012/11488

Datum 28 augustus 2012
Betreft Voortgang maatregelen EU-arbeidsmigratie

Bijlagen
Bijlage 1: Schema van
mogelijkheden om in
Nederland te werken
Bijlage 2: Analyse Limosa-
systeem
Bijlage 3: Sociale
zekerheidsrechten

Het kabinet heeft direct na zijn aantreden, samen met gemeenten¹, een groot aantal maatregelen in gang gezet om arbeidsmigratie vanuit de EU in goede banen te leiden. Het kabinet onderkent het recht van het vrij verkeer van werknemers uit EU-landen en de positieve bijdrage die arbeidsmigranten kunnen leveren aan onze economie. Tegelijkertijd heeft het kabinet ook oog voor de nadelen die hieraan zijn verbonden. Hierover heb ik uw Kamer op 14 april en 18 november 2011 geïnformeerd.² Met de bijgevoegde notitie informeer ik u, mede namens de ministers voor Immigratie, Integratie en Asiel en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, over de voortgang van de maatregelen. Ook ga ik in op een aantal moties en toezeggingen.

Situatie EU-arbeidsmigratie

Het aantal arbeidsmigranten uit de EU is de laatste jaren sterk gestegen. Volgens de schattingen waren er in 2009 ongeveer 300.000 personen uit Midden- en Oost-Europa in Nederland.³ Veel van hen verrichten on- of laaggeschoold werk. Gezien de huidige economische situatie in een aantal landen in Zuid-Europa is de verwachting dat het aantal EU-arbeidsmigranten in Nederland verder toeneemt. De recente arbeidsmigratie en de toename van de omvang ervan hebben tot een aantal problemen geleid. Zo maken frauderende werkgevers, waaronder malafide uitzendbureaus, misbruik van arbeidsmigranten, zowel op het terrein van werk als huisvesting. Dit leidt tot oneerlijke concurrentie, uitbuiting en overbewoning. Een recent voorbeeld is een grote champignonkwekerij waar de Inspectie SZW begin augustus drie verdachten heeft aangehouden op verdenking van arbeidsuitbuiting van Poolse werknemers, in de vorm van onder meer structurele onderbetaling en te lange werkdagen. Verder is zoals ik eerder heb aangegeven¹ in de periode 2006-2010 het aantal personen uit Midden- en Oost-Europa met een uitkering (exclusief ZW, AKW) gestegen van 8.730 naar 11.700. Het gaat in absolute termen nog om relatief weinig personen, maar het aantal uitkeringsontvangers ontwikkelt zich snel. Een bijkomend probleem is dat een goede registratie van het aantal arbeidsmigranten en hun verblijfplaats ontbreekt. Dit bemoeilijkt de controle op bijvoorbeeld huisvesting en de leerplicht.

¹ Vooral de gemeenten Den Haag, Rotterdam en Westland.

² *Kamerstukken II 2010-2011*, 29 407, nr. 118 en *Kamerstukken II 2011-2012*, 29407, nr. 132.

³ P.G.M. van der Heijden e.a., *'Aantallen geregistreeerde en niet-geregistreeerde burgers uit MOE-landen die in Nederland verblijven'*, 18 augustus 2011, Universiteit Utrecht.

Steun voor aanpak

Ook uw Kamer onderkent de knelpunten die gepaard gaan met EU-arbeidsmigratie. De Tijdelijke commissie 'Lessen uit recente arbeidsmigratie' (commissie-Lura) heeft hierover op 29 september 2011 een rapport met aanbevelingen uitgebracht.⁴ In februari 2012 heeft hierover een debat met uw Kamer plaatsgevonden. Tijdens dit debat bleek er waardering voor het ingezette beleid te zijn, hetgeen voor het kabinet een extra aansporing is geweest om door te gaan op de ingeslagen weg. Ook zijn in dit debat aanvullende vragen opgekomen, waar in de bijgevoegde notitie op wordt ingegaan.

Datum
28 augustus 2012

Onze referentie
AV/SDA/2012/11488

Inmiddels zijn we een half jaar verder. Het kabinet heeft samen met gemeenten flinke voortgang geboekt bij de uitvoering van de genomen maatregelen, ook al ligt een deel van de wetgevingstrajecten stil vanwege de demissionaire status. In bijgevoegde notitie wordt ingegaan op de voortgang van de maatregelen op de verschillende terreinen. In het laatste halfjaarlijkse bestuurlijk overleg over EU-arbeidsmigratie op 20 juni jl. gaven de aanwezige gemeenten⁵ en de VNG aan blij te zijn met de huidige integrale aanpak. Ze hebben aangegeven de huidige aanpak te willen continueren.

De commissie-Lura heeft mij in haar rapport opgeroepen het aantal malafide uitzendbureaus te reduceren tot nul. Over de stand van zaken in de aanpak van malafide uitzendbureaus ontvangt u in september separaat een brief. Eveneens in september zal de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties u informeren over de voortgang van de afspraken die zij over betere huisvesting heeft gemaakt met bestuurders van werkgeversorganisaties, werknemersorganisaties, de VNG, Aedes en diverse individuele gemeenten.

Gerealiseerde maatregelen

Er zijn al veel maatregelen gerealiseerd sinds de start van de aanpak. De belangrijkste zijn:

- een registratieplicht voor uitzendbureaus sinds 1 juli 2012 om de transparantie in de sector te vergroten en malafiditeit aan te pakken;
- een meldpunt malafide uitzendbureaus sinds 14 maart jl.;
- een forse daling van het aantal tewerkstellingsvergunningen, vooral in de land- en tuinbouw;
- een betere controle van schijnconstructies;
- maximering van het bedrag dat voor huisvesting en ziektekosten mag worden ingehouden op het loon om uitbuiting tegen te gaan;
- een pilot gegevensuitwisseling tussen landelijke en gemeentelijke handhavende instanties in Rotterdam om ervoor te zorgen dat signalen over misstanden daadwerkelijk worden opgepakt en de resultaten worden teruggekoppeld aan de melder;
- een nieuwe brochure over wonen en werken in Nederland in verschillende talen, zowel online als in gedrukte vorm, om arbeidsmigranten in staat te stellen om goed voorbereid naar Nederland te komen;
- een zelfstudiepakket inburgering in verschillende talen;

⁴ Kamerstukken II 2011-2012, 32 680, nr. 4.

⁵ Den Haag, Rotterdam, Utrecht, Westland, Zundert, Horst aan de Maas en Katwijk (namens de VNG).

- een nationale verklaring huisvesting om te zorgen voor meer en betere huisvesting;
- een daling van het beroep op maatschappelijke opvang;
- begeleide zelfstandige terugkeer van de eerste honderd EU-burgers zonder werk;
- meer beëindigingen van het verblijfsrecht van EU-burgers die niet over voldoende middelen beschikken en overlast geven;
- meer beëindigingen van het verblijfsrecht van EU-burgers die niet over voldoende middelen beschikken en een onredelijk beroep doen op de bijstand;
- vaker ongewenstverklaring en terugkeer van veelplegers.

Datum
28 augustus 2012

Onze referentie
AV/SDA/2012/11488

In Europa

De EU-commissarissen Andor (Werkgelegenheid, sociale zaken en inclusie) en Reding (Justitie) hebben hun opvattingen kenbaar gemaakt over een drietal maatregelen. Een daarvan is de voorgenomen taaleis in de bijstand. Het niet beheersen van de Nederlandse taal belemmert de kans op werk. Daarom heeft het kabinet eerder aangekondigd een taaleis te willen opleggen aan de aanvragers van een bijstanduitkering die het Nederlands onvoldoende beheersen, als op basis van een individuele analyse blijkt dat kennis van de Nederlandse taal de kansen op een baan vergroot. Een tweede maatregel is dat het kabinet de periode dat een EU-burger mag zoeken naar een baan, beperkt wil houden tot drie maanden. Wanneer betrokkene na die periode nog geen baan heeft gevonden en ook geen concreet uitzicht heeft op werk, heeft hij niet langer verblijfsrecht. Tot slot vindt het kabinet dat bijstand niet mag worden geëxporteerd. Wanneer bijvoorbeeld een Duitse grensarbeider werkloos wordt, kan hij na afloop van de periode waarin recht op een werkloosheidsuitkering bestaat, geen bijstand uit Nederland ontvangen. Het overleg met de Europese Commissie hierover is nog gaande.

Tot slot

De te verwachten toename van het aantal arbeidsmigranten uit EU-landen dat naar Nederland komt, maakt continuering – en waar nodig uitbreiding – van de aanpak noodzakelijk. De samenwerking tussen Rijk en gemeenten blijft dan ook in stand en de uitvoering van de in gang gezette maatregelen wordt voortgezet.

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

H.G.J. Kamp

> Retouradres

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Kenmerk
2012-0000762866

Datum 18 januari 2013
Betreft Voortgang huisvesting EU-arbeidsmigranten

In het debat van 24 oktober 2012 heeft mijn ambtsvoorganger toegezegd uw Kamer te informeren over de voortgang van de aanpak van voldoende huisvesting voor EU-arbeidsmigranten. In deze brief doe ik deze toezegging gestand. Conform de toezegging ga ik ook in op de registratie in de gemeentelijke basisadministratie (GBA) en het register niet-ingezetenen (RNI). Dat doe ik mede namens de minister van BZK, die verantwoordelijk is voor GBA en RNI.

Hieronder sta ik eerst stil bij de verantwoordelijkheden van de betrokken partijen. Vervolgens ga ik – conform het verzoek van uw Kamer – zo concreet mogelijk in op de voortgang in de 9 regio's. In de daarop volgende paragrafen sta ik stil bij kennis- en ervaringsuitwisseling en bij mogelijke belemmeringen in wet- en regelgeving. Tot slot ga ik in op GBA en RNI.

1. Verantwoordelijkheden

In het Regeerakkoord is vastgelegd dat het project EU-arbeidsmigranten met kracht wordt voortgezet. Dit is nodig omdat er nog steeds sprake is van een tekort aan adequate huisvesting voor arbeidsmigranten die daar tijdelijk gebruik van willen maken. Zij vallen nog te vaak in handen van huisjesmelkers en uitbuiters. Dat heeft overbewoning en overlast in woonwijken of op recreatieparken tot gevolg. Om dit tegen te gaan is een aanpak nodig waarbij de verantwoordelijkheden voor de huisvesting van arbeidsmigranten die hier tijdelijk verblijven duidelijk is en dat – evenzeer als voor andere bewoners – de huisvesting voldoet aan wet- en regelgeving. Overigens merk ik op dat arbeidsmigranten als het om huisvesting geen andere toegang tot de woningmarkt hebben als niet arbeidsmigranten, maar dat samenwerking tussen partijen nodig is om overlast, uitbuiting en daarmee verloedering van buurten tegen te gaan.

Er zijn verschillende, wederzijds van elkaar afhankelijke, partijen nodig om tot een gepaster aanbod te komen. Het begint met de werkgevers. Zij halen arbeidsmigranten voor tijdelijk werk naar Nederland en zijn moreel verantwoordelijk hen te ondersteunen bij het vinden van passende huisvesting. Werkgevers hebben ook het best zicht op de behoefte aan de hoeveelheid plekken, voor nu en voor de komende jaren. Gemeenten zijn de regievoerders rondom huisvesting en het bevorderen van de leefbaarheid van wijken. Commerciële huisvesters en corporaties zijn de partijen die de huisvesting kunnen

realiseren. De tijdelijke commissie 'Lessen uit recente arbeidsmigratie' heeft geconstateerd dat deze partijen elkaar teveel de bal toespelen, waardoor er de afgelopen jaren onvoldoende huisvesting voor tijdelijke arbeidsmigranten is gebouwd. Als minister heb ik op dit terrein geen bevoegdheden of verantwoordelijkheden. Net als mijn ambtsvoorgangers neem ik wel de regierol op me, waar uw Kamer om heeft gevraagd. Ik benadruk dat ik daarbij de verantwoordelijkheden van gemeenten, maar ook van verhuurders en werkgevers niet overneem. In tegendeel: ik spreek hen aan op het nemen van hún (gezamenlijke) verantwoordelijkheden.

In de 'Nationale Verklaring tijdelijke huisvesting EU-arbeidsmigranten' hebben koepelorganisaties de wederzijds afhankelijkheid erkend en inspanningen vastgelegd om hun leden in de regio's te steunen en te stimuleren om tot concrete afspraken te komen. In haar brief van 25 september 2012 (Kamerstuk nr. 29407-150) heeft mijn ambtsvoorganger u geïnformeerd over de inspanningen van deze partijen. Ik ga kort op een paar nieuwe ontwikkelingen in:

- De VNG heeft zich gecommitteerd om in zoveel mogelijk regio's aanjaagteams van gemeenten, werkgevers en huisvesters in te stellen en om bestuurders in de regio aan te spreken op het nemen van hun verantwoordelijkheid. Dat is hard nodig, want er zijn nog steeds gemeenten die niet meewerken aan een evenwichtige verdeling over de regio.
- De sociale partners leggen de huisvestingsnormen vast in Cao's en in certificering. Daarnaast zorgen zij voor een vertrouwenwekkend systeem van handhaving van die normen (zelfreinigend vermogen). In de meeste regio's waren er aanvankelijk over en weer weinig contacten tussen werkgevers enerzijds en gemeenten en huisvesters anderzijds. Nu zijn erover het algemeen intensievere contacten. Op twee punten blijft de regionale input van werkgevers in veel regio's nog achter:
 - In de meeste regio's is nog geen input door werkgevers gegeven over de huidige en toekomstige vraag. Dat maakt het lastig om tot een goed regionaal beeld van de opgave te komen.
 - Huisvesters krijgen alleen financiering wanneer er waarborgen zijn voor afname van de huisvesting in de toekomst. Werkgevers kunnen die waarborgen geven, maar doen dat in de praktijk nog weinig, onder andere vanwege de economische situatie. Als deze patstelling niet wordt doorbroken, komt er geen financiering en dus geen realisatie.
- Uit de regio's zijn veel vragen van partijen (zowel corporaties zelf als anderen) gekomen over de duiding van de rol van corporaties bij de huisvesting van arbeidsmigranten. Ook het nieuwe regeerakkoord vormde een nieuwe factor in de discussie. Om die reden hebben Aedes en BZK een brochure opgesteld over de rol van woningcorporaties bij de huisvesting van arbeidsmigranten met daarbij zowel het regeerakkoord als de geldende (Europese) regelgeving als uitgangspunt. Binnen het kader van het Besluit Beheer Sociale Huursector (BBSH) kunnen corporaties, naast de reguliere huisvesting van arbeidsmigranten die hier langer blijven, een taak vervullen op het terrein van de huisvesting van tijdelijke arbeidsmigranten.

2. Voortgang bestuurlijke afspraken per regio

Regio's en partners van de Nationale Verklaring vragen regelmatig 'hoever moet een regio gaan met het maken van concrete afspraken?' De belangrijke ingrediënten om de opgave te vertalen naar concrete afspraken zijn:

1. de regionale opgave bepalen: het gaat hier om de benodigde uitbreiding van de voorraad tijdelijke huisvesting (vertaald in aantallen bedden), als

vervanging van huisvesting die in het kader van de handhaving (op termijn) gesloten dient te worden of in verband met mogelijk groei of krimp van de vraag naar tijdelijke huisvesting in de toekomst.

2. evenwichtige regionale verdeling van de huisvestingsopgave: naast een evenwichtige verdeling over de regio speelt hier de vraag of locaties voor nieuwbouw of transformatie bestemmingsplantechnisch haalbaar zijn.

3. Bindende afspraken over wie doet wat, tussen gemeenten, werkgevers en huisvesters.

4. Afspraken over het tempo van realisatie: in welk tempo worden de projecten gerealiseerd, enerzijds rekening houdend met de ontwikkeling in de vraag (punt 1 hierboven) anderzijds rekening houdend met de beschikbaarheid van panden en locaties (punt 2 hierboven).

Op 4 februari aanstaande heb ik Bestuurlijk Overleg met de portefeuillehouders van de 9 regio's en met de ondertekenaars van de Nationale Verklaring. Sinds de ondertekening is er door partijen zowel op lokaal als op regionaal niveau gewerkt om tot meer en betere huisvesting voor arbeidsmigranten te komen. Het vertrouwen tussen partijen onderling is toegenomen, bepaalde dilemma's of knelpunten zijn aangepakt en uitgewerkt. Maar er liggen nog geen concrete afspraken en de regio's verschillen onderling sterk in aanpak en voortgang. Ik zal de partijen in de regio's daar nadrukkelijk op aanspreken. Ik wil met hen afspreken dat er uiterlijk begin juni dit jaar op deze 4 punten concrete afspraken liggen in elk van de 9 regio's. Onderstaand geef ik per regio de stand van zaken per eind december 2012 weer.

Haaglanden

1. Er is een onderzoeksrapport beschikbaar met aantallen arbeidsmigranten in het stadsgewest Haaglanden; Den Haag en Westland hebben inzicht in de benodigde aantallen extra plekken short stay;
2. De regio werkt van onderop: de inliggende gemeenten brengen in beeld hoeveel extra plekken short stay zij kunnen accommoderen.
3. Er zijn voor een aantal concrete projecten 'wie-doet-wat' afspraken.
4. Er worden per locatie afspraken over fasering in de tijd gemaakt.

In Haaglanden wonen ca 45 000 arbeidsmigranten, grotendeels verdeeld over Den Haag en Westland. Voor een deel werken deze arbeidsmigranten in andere regio's (met name Duin- en Bollenstreek en in de haven van Rotterdam). Vooral in Den Haag zijn veel arbeidsmigranten gehuisvest in panden en/of op plekken waar dat niet mag. Er is dus alternatieve huisvesting nodig. Den Haag schat dat het gaat om 2000-3000 plekken. Voor de overige gemeenten bestaat nog geen inzicht in de benodigde aantallen extra plekken. Op basis van een extern onderzoek brengt de stadsregio deze opgave nu in beeld.

Er zijn concrete huisvestingsinitiatieven in Den Haag. Begin dit jaar wordt Labourhotel Laakhaven met 190 plekken geopend. En er zijn ver gevorderde plannen voor 360 plaatsen aan de Lozerlaan. Daarnaast is in Den Haag op veel plaatsen kamerbewoning in de bestaande woningvoorraad toegestaan. Dit beleid heeft inmiddels 10 000 kamers opgeleverd, onder andere bedoeld voor arbeidsmigranten. Ook is er met de Haagse corporaties de afspraak gemaakt om 1.500 plekken te realiseren.

In Westland voert de gemeente overleg met de provincie over 9 locaties voor ca 2000 plekken. De provincie is sinds kort meer betrokken en denkt positief mee over grootschalige huisvestingsmogelijkheden voor tijdelijke arbeidsmigranten in het buitengebied. In de overige gemeenten (Pijnacker-Nootdorp, Delft, Midden-

Delftland, Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Wassenaar) is nu sprake van meer bewustwording en wil om extra plekken te creëren, waartoe diverse initiatieven worden ontplooid. Deze variëren van eerste visievorming op huisvestingsmogelijkheden voor arbeidsmigranten (Rijswijk) tot het onderzoeken van concrete nieuwbouwmogelijkheden op lege plekken in de stad (Delft). Bij Leidschendam -Voorburg en Wassenaar is wel sprake van een toenemend bewustzijn, maar zijn nog geen concrete acties zichtbaar. Het aanjaagteam Haaglanden speelt een actieve rol in het motiveren en bijeenbrengen van partijen.

Noord- Limburg

1. Noord-Limburg heeft inzicht in de benodigde aantallen;
2. Er zijn geen afspraken over een verdeling over de regio, omdat dit relatief evenwichtig (wonen in de werkgemeente) tot stand komt.
3. Er zijn voor een aantal concrete projecten 'wie-doet-wat' afspraken. Dit in een integrale aanpak, met een heldere projectstructuur waarbij vele partijen zich geëngageerd hebben.
4. Er zijn nog geen afspraken over de fasering in tijd.

In de tien gemeenten van Noord-Limburg zijn ongeveer 10.000 EU-arbeidsmigranten ingeschreven. Inclusief niet-ingeschrevenen gaat de regio uit van in totaal 20.000 arbeidsmigranten. Daarvoor zijn nog 3.000 'bedden' nodig. Er lopen diverse initiatieven. Zo wordt er o.a. ingezet op kleinschalige nieuwbouw in kleine kernen om mensen te binden (krimp). Er loopt een initiatief om een gedeelte van een voormalig klooster dat in gebruik was als basisschool om te bouwen tot 11 studio's (Horst aan de Maas) en er is al een hotel gerealiseerd voor 100 arbeidsmigranten (Tienray). Er loopt een initiatief van OTTO Workforce (Platform31 experiment) met betrekking tot kleinschalige bouw om een wooncarrière op te bouwen (IQ-woningen), maar de voortgang stopt. In Peel en Maas loopt de uitbreiding van een camping. Het herbestemmen van het voormalige GGZ terrein St. Anna (Venray) vormt volgens een aantal betrokkenen een belangrijke sleutel in de regio (er zullen op termijn mogelijk 900 arbeidsmigranten en andere woonurgente gehuisvest kunnen worden) waarbij doorpakken door partijen gewenst is. Verder zet de regio in op het legaliseren van wonen op het erf als dat kan (ruim 600 locaties). Hiervoor is een apart project opgezet (Horst aan de Maas, Peel en Maas) om te komen tot het legaliseren van locaties in bestemmingsplannen. Ook het labourhotel (Venray), een initiatief van OTTO Workforce, is inmiddels een stap verder waarbij oplevering mogelijk eind 2013 kan plaatsvinden. Tot slot wordt een bemiddelingspunt ingericht om flexwonen direct bij de arbeidsmigrant te brengen (initiatief van corporatie Wonen Limburg). Dit heeft betrekking op heel Limburg. Gedeputeerde Staten van Limburg zijn hun rollen en verantwoordelijkheden rondom arbeidsmigranten concreter aan het benoemen. Op 7 januari 2013 is daartoe een focusforum belegd.

Stadsregio Eindhoven (SRE)

1. De regio werkt aan een inzicht in de benodigde aantallen.
2. Er zijn nog geen afspraken over een evenwichtige verdeling over de regio.
3. Er zijn alleen voor een aantal concrete projecten 'wie-doet-wat' afspraken.
4. Er is afgesproken de opgave in jaarlijks te actualiseren tranches op te knippen.

De regio heeft op 28 juni 2012 de Regionale Verklaring voor SRE ondertekend.

Daarin is voor nieuwe gevallen ingezet op scheiding van Baan en Bed. Agrarische werkgevers en uitzenders in de regio vinden dit te ver gaan en hebben om die reden deze regionale verklaring niet getekend. Zij pleiten voor maatwerk, waarbij huisvesting door de werkgever mogelijk moet blijven (al dan niet op het eigen erf). In de aanloop naar de Regioconferentie van 13-12-2012 is met ZLTO gesproken over mogelijke zelfregulering, waardoor de negatieve aspecten van een dubbele afhankelijkheid kunnen worden voorkomen. Ook met uitzenders is het overleg gaande om het doel (geen uitbuiting) en niet het middel (rigide scheiding Baan en Bed) voorop te stellen. Partijen zijn nu in goed en constructief overleg bezig aan de uitwerking. Intussen hebben de corporaties aangegeven graag hun verantwoordelijkheid voor de huisvesting te willen nemen.

De SRE-gemeenten zijn over het algemeen bereid hun handhavingsbeleid met huisvesters af te stemmen in het kader van de Bed-voor-Bed-regeling. De regio houdt rekening met vraagontwikkeling. De planning en realisatie van huisvesting is in tranches opgeknipt: jaarlijks aantallen afspreken, de voortschrijdende vraagontwikkeling voor korte (<3 jaar) en langere (3-5 jaar) termijn monitoren en de afspraken jaarlijks herijken. Het streven is om in april 2013 te komen tot de eerste tranche van concrete afspraken over hoeveel te realiseren bedden, waar, door wie en voor wanneer.

Regio Noord-Holland noord (NHN)

1. Subregio West-Friesland heeft inzicht in de benodigde aantallen; voor de andere regio's ontbreekt dit inzicht nog maar is wel e.e.a. in gang gezet.
2. Er zijn nog geen afspraken gemaakt over een verdeling over de regio.
3. Er zijn nog geen 'wie-doet-wat' afspraken gemaakt. Wel hebben gemeenten randvoorwaarden opgenomen voor het toetsen van nieuwe plannen.
4. Er zijn nog geen afspraken over de fasering in tijd.

In West-Friesland is de afgelopen 2 jaar veel bereikt door handhaving. Nu zet de subregio vooral in op concrete afspraken over huisvesting. Daarbij merken diverse gemeenten dat er meer bouwaanvragen worden ingediend om permanent "tijdelijke" huisvesting te mogen realiseren. De Noordkop is net gestart met handhaving en de overige subregio's Noord Kennemerland en Zaanstreek-Waterland hebben het voornemen tot integrale handhaving te komen.

In de subregio West-Friesland staan grofweg 6000 arbeidsmigranten geregistreerd in GBA/UWV. De subregio verwacht zelf dat er rond de 10.000 arbeidsmigranten aanwezig zijn. De opgave wordt deels bepaald door vervanging van niet te legaliseren panden, deels door panden die tijdelijk verhuurd worden en deels door extra uitbreiding vanwege een toename van de vraag. Er zijn de afgelopen maanden nog geen concrete projecten gerealiseerd. Wel hebben de gemeenten uit West-Friesland ruimtelijke randvoorwaarden opgenomen in hun beleid zodat projecten die ingediend worden, versneld uitgevoerd kunnen worden.

Regio Aalsmeer

1. Greenport Aalsmeer heeft inzicht in de benodigde aantallen.
2. Er zijn nog geen afspraken gemaakt over een verdeling over de regio.
3. Er zijn nog geen 'wie-doet-wat' afspraken gemaakt. De tweede bestuurlijke conferentie op 25 januari a.s. heeft dit als inzet.
4. Er zijn nog geen afspraken over de fasering in tijd gemaakt.

In Greenport Aalsmeer zijn ca 1700 plekken nodig. In Aalsmeer wordt ingezet op twee locaties voor ca 600 plekken totaal. Het betreft nieuwbouw. De rest van de

opgave zou in de buurgemeenten gerealiseerd moeten worden. Haarlemmermeer zou ook op kantoortransformatie kunnen inzetten, maar is tot dusverre weinig actief. De overige gemeenten (Amstelveen en Uithoorn) voelen zich vooralsnog niet aangesproken om een regionaal deel op zich te nemen.

Onlangs is een ambassadeursteam gestart wat nu vooral nog verkennend en informierend bezig is. De gemeente Aalsmeer is zeer actief, wethouder neemt actief deel aan aanjaagteam. De provincie Noord-Holland is actief aan het onderzoeken welke rol zij kan vervullen.

Op 25 januari wordt een tweede regionale conferentie georganiseerd en men hoopt dan met alle Greenportgemeenten afspraken te maken over de aantallen benodigde huisvestingsplekken in de Greenport.

Regio West-Brabant

1. Een onderzoek naar de benodigde aantallen loopt nog en is begin 2013 afgerond.
2. Er zijn nog geen afspraken gemaakt over een verdeling over de regio.
3. Er zijn nog geen 'wie-doet-wat' afspraken gemaakt. De regio zet er op in om in mei 2013 afspraken te hebben.
4. Er zijn nog geen afspraken over de fasering in tijd gemaakt.

Er is in de regio West-Brabant regionale solidariteit aanwezig. De meeste gemeenten onderkennen de urgentie en het feit dat er sprake is van een forse opgave. Er zijn drie bestuurlijke trekkers om binnen de regio het project arbeidsmigranten op stoom te houden daarnaast is er sinds 28 september een ambassadeursteam ingesteld om de achterban enthousiast te houden en zaken in het bestaande eigen netwerk onder de aandacht te brengen.

Er loopt momenteel een onderzoek om een accuraat beeld van aantallen arbeidsmigranten per gemeente te krijgen. Parallel daaraan wordt waar mogelijk en conform regionale afspraken gewerkt aan de realisatie van huisvesting voor arbeidsmigranten:

- In Bergen op Zoom worden op termijn drie Job Lodges (leegstaande bedrijfs- of kantoorgebouwen) gerealiseerd.
- In de gemeente Halderberge wordt gewerkt aan een mogelijk project.
- In het kader van een Platform 31 experiment werken woningcorporatie Thuisvester en de gemeente Zundert gezamenlijk aan de realisatie van kleinschalige huisvesting in dorpskernen met een accent op integratie in de dorpsgemeenschap.
- In een andere Platform 31 experiment werken ZLTO en de gemeente Drimmelen samen met een drietal tuinders aan gecombineerde en kleinschalige huisvesting in het landelijk gebied. Ook werkt de gemeente aan een nieuw bestemmingsplan Buitengebied waarin (beperkte) huisvesting bij het bedrijf mogelijk wordt.

Stadsregio Rotterdam

1. Er wordt op het niveau van subregio's gewerkt aan een inzicht in de benodigde aantallen.
2. Er zijn nog geen afspraken over een evenwichtige verdeling over de regio.
3. Er zijn nog geen concrete 'wie-doet-wat' afspraken.
4. Er is afgesproken de opgave in tranches op te knippen.

Binnen de Stadsregio Rotterdam zijn de EU-arbeidsmigranten vooral woonachtig in Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen, veelal geconcentreerd in een beperkt aantal zwakke wijken. Met name deze gemeenten worden dan ook geconfronteerd

met de problematiek van overbewoning en overlast. De overige gemeenten binnen de Stadsregio ervaren deze problematiek niet of veel minder, terwijl ook daar arbeidsmigranten wonen en werken. In 2010/11 zijn initiatieven genomen om tot afspraken te komen maar deze hebben niet tot concrete afspraken geleid.

Rotterdam heeft op 21 november jl. een 'Rotterdamse tafel' gehouden met gemeente, huisvesters en werkgevers. Er zijn nog geen concrete afspraken gemaakt, omdat partijen de opgave nog onvoldoende in beeld hadden. Partijen zijn met huiswerk uit elkaar gegaan en komen begin dit jaar weer bij elkaar. Wanneer deze partijen tot afspraken komen is betekent dit dat voor 60%-70% van de EU-arbeidsmigranten in de regio passende huisvesting zal worden gerealiseerd.

De portefeuillehouder wonen van de Stadsregio Rotterdam, de heer Karssen heeft het dossier arbeidsmigranten weer terug in zijn wonen-portefeuille genomen. Er is afgesproken dat binnen de stadsregio wordt geprobeerd met de koplopers concrete slagen te maken, waarbij de subregio's met verschillende snelheden werken. Dit heeft te maken met de mate waarin gemeenten nu al bezig zijn en de mate waarin zij de problematiek ervaren. Bij de koplopers zal het dan gaan om het instellen van een subregionaal aanjaagteam, bij de achterblijvers begint het met het richten op bewustwording en het organiseren van de driehoek (gemeenten, werkgevers, huisvesters). Verder is afgesproken om voor de zomer van 2013 op regionaal niveau de opgave in beeld te hebben gebracht en deze per gemeente te hebben verdeeld. Het is de bedoeling dat aan deze verdeling afspraken worden gekoppeld voor realisatie van die opgave binnen een bepaalde termijn.

Regio Holland Rijnland

1. De regio Holland Rijnland werkt aan het in beeld brengen van de benodigde aantallen.
2. De noodzaak van (evenwichtige) verdeling over de regio wordt nader onderzocht.
3. De regio zet er op in om in april 2013 'wie-doet-wat' afspraken te maken.
4. Er is afgesproken de realisatie te faseren in de tijd, rekening houdend met ontwikkeling van de vraag; concrete invulling vindt voorjaar 2013 plaats.

De regio Holland Rijnland is later gestart, maar heeft een inhaalslag kunnen maken. Er verblijven 10.000-15.000 arbeidsmigranten in de regio. De regio werkt aan het in beeld brengen van de behoefte aan extra huisvesting. De regio is nog in overleg over de verdeling van de opgave waarbij rekening wordt gehouden met de voortschrijdende vraagontwikkeling en waarbij de afspraken jaarlijks herijkt worden. De regio maakt daarbij onderscheid naar de korte (<3 jaar) en langere (3-5 jaar) termijn. Een aantal gemeenten heeft locaties beschikbaar die deels buiten de rode contour vallen en waarvoor overleg met de provincie moet worden gevoerd. Woningcorporaties hebben nog geen concrete projecten gerealiseerd maar hebben wel de bereidheid aangegeven mee te werken. Ook zijn er particuliere huisvesters met plannen. Een ambassadeursteam bewaakt dat de gemaakte afspraken echt leiden tot concrete huisvestingsafspraken in april 2013.

Noord-Veluwe

1. Regio Noord- Veluwe heeft een eerste beeld van de aantallen arbeidsmigranten, de definitieve getallen zullen eind januari beschikbaar zijn.
2. In de eerste helft van 2013 zullen afspraken vastgelegd worden over de

- verdeling van de huisvestingsopgave in de regio.
3. Ook worden dan de 'wie-doet-wat' afspraken gemaakt.
 4. En zal een definitieve fasering in de tijd worden gemaakt.

De gemeenten op de Noord-Veluwe hebben volgens het CBS ongeveer 3.000 arbeidsmigranten ingeschreven staan. Op zeer korte termijn komen de resultaten van een nader onderzoek beschikbaar, waardoor een breder beeld ontstaat over de huisvestingssituatie in de regio (voor 8 gemeenten). Kenmerkend voor de Veluwe is dat huisvesting van arbeidsmigranten veel plaatsvindt op de parken voor verblijfsrecreatie. Zo zijn er alleen al in de gemeente Putten 55 recreatieterreinen, waarvan er 10 of 15 volledig voor recreatie in gebruik. Op de anderen terreinen wordt (deels) permanent gewoond, veelal door arbeidsmigranten, maar ook door anderen, die niet in 'gewone' huisvesting willen of kunnen wonen. Op een aantal parken zijn situaties bekend, waarbij arbeidsmigranten in overvolle chalets en caravans gehuisvest zijn.

De regio staat aan het begin en zet in op handhaving op de recreatieparken, onder het gelijktijdig aanbieden van alternatieve huisvesting en in sommige gevallen – daar waar het kan en wenselijk is - streeft men naar het legaliseren van de woonsituatie. De regio zet daarnaast ook in op het herbestemmen van bestaand vastgoed.

Om een waterbedeffect te voorkomen wordt gestreefd naar het ontwikkelen van alternatieve huisvesting in alle kernen. Opvallend is het grote aantal arbeidsmigranten dat weliswaar in de regio woont, maar er niet werkt.

3. Kennis- en ervaringsuitwisseling

Een goede samenwerking tussen partijen staat of valt met een goede kennisdeling en ervaringsuitwisselingen, niet alleen tussen ambtenaren, maar juist ook tussen bestuurders. Daarom is tijdens de bestuurlijke bijeenkomsten in de regio's kennisdeling een belangrijk aspect geweest. Op die manier wordt inzicht verkregen in elkaars rollen en verantwoordelijkheden en komt samenwerking tussen de verschillende partijen beter van de grond. Op ambtelijk niveau vormt het gemeentenetwerk arbeidsmigranten, waar zich inmiddels 68 gemeenten voor hebben aangemeld, een belangrijke bron van kennis- en ervaringsuitwisseling. De onderwerpen die tijdens de bijeenkomsten aan de orde komen zijn door deelnemers aangedragen.

Kennis- en ervaringsuitwisseling is ook een belangrijke doelstelling van de pilot-experimenten die door Platform 31 worden begeleid. Alle initiatiefnemers zijn gezamenlijk op excursie geweest langs een aantal goede voorbeelden van huisvesting voor arbeidsmigranten. Ook hebben alle projecten nu een adopterende partij aan hun zijde vanuit de ondertekenaars van de nationale verklaring, waardoor via meer wegen een kruisbestuiving plaatsvindt van kennis en kunde. De experimenten leveren inzichten op waarover kennisuitwisseling plaatsvindt:

- Exploitatiemodellen, financiering en exploitatietermijn: er bestaat soms een spanning tussen de gewenste flexibiliteit van uitzendorganisaties en werkgevers bij huurcontracten versus de (financiële) zekerheid voor beleggers en financiers van projecten.
- Onbekendheid met beheermodellen: beheer is een belangrijk aspect bij het succesvol realiseren van huisvesting voor arbeidsmigranten en veel partijen zoeken nog naar goede oplossingen. Het aan de voorkant waarborgen van goed beheer kan helpen bij het wegnemen van de vrees die vaak leeft dat

huisvesting tot overlast en weerstand in de lokale gemeenschap leidt. Ook is een goed functionerend beheermodel belangrijk voor de financiële haalbaarheid, de kosten en het woongenot van de bewoners.

- Draagvlak en communicatie: beide aspecten vormen een belangrijke onderdeel voor het echt kunnen realiseren van projecten. Protest en initiële weerstand van de lokale bevolking tegen initiatieven is vaak gebaseerd op stereotyperingen en op basis van te weinig informatie, waardoor projecten uiteindelijk kunnen stranden in de inspraak met bewoners.
- Onbekende wensen van de doelgroep: het is voor nieuwe woonconcepten van belang om de doelgroep scherper in beeld te krijgen en dit is tot nu toe nog onvoldoende breed onderzocht.

Mijn ambtsvoorganger heeft in het debat met Uw Kamer aangegeven dat er in 2013 een tweede ronde pilots zal komen. Mijn ministerie beraadt zich momenteel hoe die experimenten zullen worden vormgegeven.

Het in beeld brengen van de huisvestingsopgave blijkt vaak ingewikkeld voor lokale overheden. Om gemeenten te ondersteunen heeft mijn ministerie samen met de VNG en de uitzendkoepels een toolkit ontwikkeld waarin tips, rekenvoorbeelden en vuistregels gebundeld zijn om te komen tot een schatting van het aantal EU-migranten binnen de gemeente. Onderdeel van de toolkit is een analyse van het CBS over het aantal in de GBA en/of in de UWV-polisadministratie ingeschreven arbeidsmigranten uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa in 167 gemeenten (de negen regio's waar de huisvesting voor EU-migranten een opgave is). Als vervolg op de toolkit verschijnt er begin 2013 ook een handreiking van de VNG 'huisvestingsopgave arbeidsmigranten'. Daarin wordt aangegeven op welke manieren een gemeente de huisvestingsopgave van arbeidsmigranten in kaart kan brengen en kan vertalen in een huisvestingsprogramma. De handreiking bevat veel voorbeeldmateriaal uit gemeenten. Tot slot hebben Aedes en mijn ministerie namens alle partijen een notitie opgesteld over de wettelijke mogelijkheden van corporaties bij de huisvesting van arbeidsmigranten.

4. Wet- en regelgeving

Mijn ambtsvoorganger heeft Uw Kamer toegezegd na te gaan of er nog knelpunten zijn in wet- en regelgeving. Er is de afgelopen periode op dit punt de nodige voortgang geboekt:

- Het Bouwbesluit is aangepast, waardoor de kosten van transformatie van bijvoorbeeld kantoren naar woningen vaak lager zijn.
- Bij het permanent maken van de Crisis- en Herstelwet wordt geregeld dat het bevoegd gezag onder meer de mogelijkheid heeft om de termijn van tijdelijke planologische afwijkingen te verruimen voor onbepaalde tijd (bevoegd gezag kan zelf een termijn stellen die is afgestemd op de activiteit). Bij tijdelijke afwijkingen tot een maximum van 10 jaar wordt tevens de bestemmingsplanprocedure verkort van 26 naar 8 weken. Vanwege de behandeling in de Eerste Kamer, is de wet niet in januari 2013 in werking getreden, maar gebeurt dit later dit jaar.
- Tot slot ligt in de Tweede Kamer ter behandeling een aanpassing van de Leegstandwet. De Kamer heeft reeds verslag uitgebracht. Doel van dit wetsvoorstel is ondermeer de termijn van tijdelijke verhuur te verhogen van 5 naar 10 jaar voor woningen in enkele categorieën niet-woongebouwen, waaronder kantoorgebouwen.
- Mijn departement werkt op dit moment samen met vertegenwoordigers van de G4 aan voorstellen voor aanscherping van het instrumentarium om huis-

jesmelkers effectiever aan te kunnen pakken. Zoals mijn ambtsvoorganger heeft gemeld in de brief van 20 maart 2012 ben ik voornemens om een bestuurlijke boete en een verhuurverbod te introduceren en beheerovername te wijzigen.

Voor het overige zijn er op dit moment geen signalen dat er knelpunten in wet- en regelgeving zijn. Ik blijf echter bereid om met gemeenten of andere partijen in overleg te treden wanneer zij knelpunten in de aanpak ervaren. Zo nodig zal het Kabinet dan op basis van een inhoudelijke analyse van die knelpunten de wet- en regelgeving aanpassen.

5. Registratie

In het debat van 24 oktober 2012 is toegezegd een toelichting te geven op de registratie van niet-ingezetenen (RNI) in relatie tot de registratie van ingezetenen (GBA) en op het eerste verblijfsadres. In de bijlage wordt op deze punten nader ingegaan.

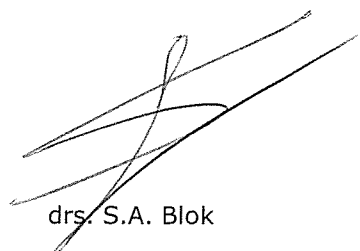
De realisatie van de inschrijfvoorzieningen voor niet-ingezetenen en alles wat nodig is om deze in gebruik te nemen, komt snel dichterbij. Op personeel, technisch en organisatorisch gebied zijn slechts een paar maanden nodig om tot operationele voorzieningen te komen. Momenteel wordt met name hard gewerkt aan het starten van de benodigde ketentesten waarin de partners, gemeenten en bestuursorganen, met elkaar de harmonieuze werking van de voorzieningen in de praktijk beproeven.

Voor de invoering van de RNI als onderdeel van de BRP is uiteraard afronding van het parlementaire proces noodzakelijk. De benodigde wetgeving is ingediend bij uw Kamer en is na schriftelijke beantwoording van uw vragen, door u aangemeld voor plenaire behandeling. Alles staat dus nu gereed voor de vervolgstappen. Ik ga er van uit dat er nog enige maanden nodig zijn voor de behandeling door de beide Kamers. Zodra de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel basisregistratie personen is afgerond, kan de RNI worden ingevoerd.

Tot slot

De regio's werken aan het maken van concrete afspraken voor de huisvesting van EU-arbeidsmigranten. Er is veel werk verzet, maar er moet nog meer werk worden gedaan om tot die afspraken te komen. In het Bestuurlijk Overleg op 4 februari 2013 zal ik alle betrokken partijen daar nadrukkelijk op aanspreken en hen nog meer in stelling brengen om hun verantwoordelijkheden ook daadwerkelijk te nemen. In het voor 14 februari 2013 geplande Algemeen Overleg zal ik uw Kamer mondeling informeren over de uitkomsten van dit overleg.

Hoogachtend,
De minister voor Wonen en Rijksdienst,

drs. S.A. Blok

Bijlage GBA en RNI

In het project RNI wordt de bestaande GBA uitgebreid met een nieuwe groep van personen. Daardoor ontstaat de basisregistratie personen (BRP) die zowel gegevens over ingezetenen alsook gegevens over niet-ingezetenen bevat. Het gaat hierbij om één basisregistratie. Er komt dus geen afzonderlijke basisregistratie voor niet-ingezetenen. Voor zover er over de RNI wordt gesproken, gaat het om een deel van de BRP met dezelfde voorzieningen voor de opslag, het beheer en de verstrekking van gegevens aan de bestuursorganen.

De relatie tussen de gegevens over de ingezetenen en de niet-ingezetenen is daarmee als volgt te omschrijven. De gegevens bevinden zich in een en dezelfde database ('GBA-V'). Over de niet-ingezetenen worden gegevens over de naam, het geslacht, de geboorte, de nationaliteit, het verblijfsrecht en het woonadres bijgehouden. Over de ingezetenen worden diezelfde algemene gegevens bijgehouden en voorts gegevens over de ouders, de partner, de kinderen, curatele, gezag en gegevens in verband met de Kieswet en de Paspoortwet. Daarnaast worden er nog administratieve gegevens bijgehouden. De gegevensset over niet-ingezetenen is dus beperkter dan de gegevensset over ingezetenen. Voor de relatie tussen de gegevens over ingezetenen en niet-ingezetenen is het verschil in de bijhouding van de gegevens relevant. Gegevens over ingezetenen worden door de betrokkene zelf in geval van verhuizing en vestiging in Nederland aangeleverd. De overige gegevens zijn afkomstig van andere Nederlandse bestuursorganen, in het bijzonder de ambtenaar van de burgerlijke stand maar ook bijvoorbeeld het curatelenregister, rechtelijke uitspraken en dergelijke. Voor de niet-ingezetene zijn de gegevens initieel afkomstig van de inschrijffvoorzieningen waarvan er achttien in Nederlandse gemeenten zijn voorzien terwijl de actualisatie van deze gegevens verzorgd wordt door een aantal aangewezen bestuursorganen, met name de Belastingdienst, de SVB, het UWV, het CvZ en de IND. Deze kunnen bij contacten met de niet-ingezetenen bij de uitoefening van hun taak wijzigingen in de gegevens registreren en deze worden doorgegeven aan de basisregistratie.

Niet-ingezetenen verblijven naar hun aard relatief kortdurend in Nederland. Wanneer de verwachting is dat zij langer dan vier maanden in Nederland zullen verblijven, dienen zij zich als ingezetene in de basisregistratie in te schrijven. In het andere geval kunnen zij zich als niet-ingezetene laten inschrijven. Bij vertrek uit Nederland van een ingezetene – emigratie – wordt de ingezetene een niet-ingezetene. Bij vertrek van een niet-ingezetene uit Nederland gebeurt er niets. De niet-ingezetene blijft een niet-ingezetene. De gegevens over de niet-ingezetene blijven in de basisregistratie bewaard, net zoals dat het geval is voor de gegevens over de ingezetenen.

Voor wat betreft het woonadres worden ingezetenen en niet-ingezetenen op gelijke wijze behandeld. In beide gevallen wordt dit woonadres vastgelegd, dat is dus het adres waar betrokkene woont. In de praktijk komt dit voor de meeste niet-ingezetene erop neer dat het adres in het land waar hij ingezetene van is, wordt vastgelegd. Het gaat dan om een buitenlands adres.

De basisregistratie bevat geen gegeven 'verblijfsadres in Nederland'. Dit gegeven 'verblijfsadres in Nederland' wordt niet toegevoegd aan de gegevensset van de basisregistratie. Het is immers niet de bedoeling om in de gegevensset van de basisregistratie onderscheid aan te brengen langs lijnen die niet uit die registratie

blijken, zoals een verschillende gegevensset voor arbeidsmigranten of scholieren en dergelijke. Bij het toevoegen van gegevens aan de gegevensset van de basisregistratie past terughoudendheid. Zonder die terughoudendheid dreigt de complexiteit van de registratie zodanig te 'groeien' dat beheersbaarheid en kwaliteit onvoldoende verzekerd zijn. Bij een beslissing over het toevoegen van een gegeven aan de gegevensset moeten aspecten van uitvoerbaarheid, doeltreffendheid, doelmatigheid en bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de overwegingen worden betrokken. Zowel onder de huidige Wet GBA als onder het wetsvoorstel voor de basisregistratie personen wordt geen verblijfsadres van een ingezetene opgenomen. Als de betrokkene bijvoorbeeld vanwege werk of vakantie niet op zijn woonadres, maar elders in Nederland verblijft, wordt dat adres niet vastgelegd. Het contact met de overheid verloopt via een direct contact (de betrokkene meldt zich telefonisch, elektronisch of in persoon bij een overheidsorgaan) of via zijn woonadres (de betrokkene krijgt post van de overheid thuis).

Het bijhouden van het werk- of vakantieadres zou aanzienlijke inspanningen met zich brengen. Het is onwenselijk om overheidsorganen te belasten met het bijhouden van de gangen van de betrokkene om dit verblijfsgegeven up-to-date te houden. Een aangifteplicht voor de burger zou, naast een extra last voor de betrokkene, ook van de overheid veel vragen in het kader van de handhaving. Het blijkt in de praktijk al een opgave om het woonadres op orde te houden, terwijl dat toch veel minder 'vluchtig' is dan het verblijfsadres. Deze aspecten inzake uitvoerbaarheid, doeltreffendheid en bescherming van de persoonlijke levenssfeer moeten afgezet worden tegen het nut van de registratie. Omdat zoals geschetst het contact tussen burger en overheid op andere wijze plaats kan vinden, is het per saldo ook ondoelmatig om tot bijhouding van het verblijfsgegeven over te gaan.

De overeenkomstige overwegingen ten aanzien van niet-ingezetenen leiden tot een zelfde conclusie. Een niet-ingezetene zal of niet of slechts kort in Nederland verblijven. Immers bij langer verblijf (kort gezegd vanaf vier maanden) dient de betrokkene als ingezetene met een actueel adres in de basisregistratie te worden opgenomen. Het verblijf in Nederland van de betrokkene heeft vaak een nog vluchtiger karakter dan het verblijf van ingezetenen. De grensarbeider of grensscholier is bijvoorbeeld in het weekend op zijn woonadres in België, werkt gedurende de werkdagen in Eindhoven en slaapt in Veldhoven. De seizoensarbeider heeft een maand werk in Limburg en vervolgens een maand in het Westland. Ook bij deze personen zal het contact tussen burger en overheid in het algemeen op de hierboven omschreven wijzen kunnen verlopen, via direct contact of via het woonadres.

Er wordt voor enkele specifieke gevallen onderzocht of het vastleggen van het eerste verblijfsadres bij binnenkomst van een niet-ingezetene in Nederland wenselijk kan zijn voor bepaalde overheidsorganen. Het eerste verblijfsadres geeft inzicht in het aantal niet-ingezetenen die in een gemeente verblijven. Door gemeenten kan het eerste verblijfsadres worden gebruikt voor bijvoorbeeld controle op overbewoning of gemeentelijke belastingen. Het kan ook voorkomen dat niet-ingezetenen toch langer in Nederland blijven wonen en werken, en eigenlijk als ingezetene in het GBA moeten worden ingeschreven. Als dit blijkt kunnen gemeenten de persoon in kwestie proberen te contacteren en zo de kwaliteit van de GBA hoog houden. De inschrijffvoorzieningen voor niet-ingezetenen kunnen in dat verband mogelijk een ondersteunende rol vervullen. Nagegaan wordt op welke wijze het contactmoment dat een niet-ingezetene heeft bij inschrijving in de ba-

sisregistratie benut kan worden om het eerste verblijfsadres vast te leggen en vervolgens ter beschikking te stellen van die overheidsorganen die aan dit gegeven behoefte hebben. De impactanalyse hiernaar is inmiddels afgerond. Er wordt nu gewerkt aan een pilot in een aantal gemeenten. Het onderzoek is dus niet gericht op het toevoegen van het verblijfsadres als algemeen gegeven in de basisregistratie. Een dergelijke toevoeging is onwenselijk, gelet op de eerder genoemde overwegingen.

> Retouradres Postbus 30941 2500 GX Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 1A
2513 AA Den Haag

**Directoraat-Generaal
Wonen, Bouwen en
Integratie**

Directie Woningbouw
cluster stedelijke
vernieuwing en
woningproductie

Rijnstraat 8
Postbus 30941
2500 GX Den Haag
Interne postcode ICP210
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

Drs L. Koning MPA

T 070 3390352

Kenmerk

2012-0000216803

Uw kenmerk

2012Z06514

Datum **11 APR. 2012**

Betreft Uw verzoek om meer informatie over de 'Nationale verklaring
(tijdelijke) huisvesting EU-arbeidsmigranten'

In uw brief van 29 maart 2012 vraagt u om meer informatie over de 'Nationale Verklaring (tijdelijke) huisvesting EU-arbeidsmigranten'. Mede namens ministers Kamp en Leers informeer ik u met deze brief over deze verklaring.

1. Aanleiding

Mijn ambtsvoorganger heeft de Tweede Kamer toegezegd om meer regie te zullen voeren rond de (tijdelijke) huisvesting van EU-arbeidsmigranten. Ik doe die toezegging gestand. In de Kabinetsbrief van 18 november 2011 over de EU-arbeidsmigranten¹ is als een van de maatregelen deze Verklaring aangekondigd. De tekst van de Verklaring was eind vorig jaar in concept klaar en is vervolgens aan ieder van de deelnemende partijen² ter bestuurlijke instemming voorgelegd. Op woensdag 28 maart 2012 vond ondertekening plaats. De Verklaring vindt u bijgevoegd bij deze brief.

2. Nationale verklaring (tijdelijke) huisvesting EU-arbeidsmigranten

De 'Nationale verklaring (tijdelijke) huisvesting EU-arbeidsmigranten' is voor mij van waarde omdat de ondertekenaars zich met mij maximaal zullen inspannen dat er nog dit jaar op regionaal niveau concrete afspraken worden gemaakt voor het realiseren van meer tijdelijke huisvesting.

Voor de realisatie van huisvesting zijn partijen vaak afhankelijk van elkaar. Sommige partijen lijken het lastig te vinden om zelf het initiatief te nemen als ze het idee hebben dat anderen achter blijven. Daardoor komen er te weinig projecten van de grond. Om in navolging van de commissie LURA de 'sense of urgency' bij betrokken partijen te vergroten, heb ik het initiatief genomen om met

¹ 2011-2012, kamerstuk 29407 nr 132

² Dit zijn: VNG, Aedes, ABU, NBBU, VIA, LTO, Productschap Vee en Vlees (PVV), CNV Vakmensen, FNV Bondgenoten, Stichting Pools Overlegplatform in Nederland (PLON), Regio West-Friesland, gemeente Rotterdam, gemeente Den Haag, gemeente Vlaardingen, gemeente Westland, gemeente Horst aan de Maas,

vertegenwoordigers van alle betrokken partijen te komen tot een 'Nationale Verklaring'. Door ondertekening van deze verklaring onderkennen we gezamenlijk de problematiek rond de huisvesting en onderstrepen we het belang van het gezamenlijk optrekken. Afgesproken is dat alle ondertekenaars actief bevorderen dat hun leden eind van dit jaar in 8 regio's³ afspraken gemaakt hebben over aantallen extra plekken voor tijdelijke huisvesting, locaties en afspraken over welke huisvesters gaan (om)bouwen.

**Directoraat-Generaal
Wonen, Bouwen en
Integratie**
Directie Woningbouw
cluster stedelijke
vernieuwing en
woningproductie

Kenmerk
2012-0000216803

De ondertekenaars stimuleren dat betrokken partijen in het land in actie komen:

- Dat (bestuurders van) gemeenten, regio's en provincies beleid ontwikkelen op dit vraagstuk en tot resultaatgerichte bestuurlijke afspraken komen.
- Dat corporaties en andere bonafide huisvesters hun rol nemen in het ontwikkelen van (nieuwe) huisvestingsvormen; met een redelijk rendement is het mogelijk om duurzame oplossingen te vinden die ongewenste ontwikkelingen elders kunnen terugdringen.
- Dat werkgevers de samenwerking met deze huisvesters zoeken en met betrouwbare prognoses van aantallen benodigde plekken komen.

Ik zal partijen stimuleren en ondersteunen en waar nodig aanspreken op het nemen van hun verantwoordelijkheid.

3. De regionale uitrol van de Nationale Verklaring

Nu de verklaring is ondertekend gaan we aan de slag in de 8 regio's. Ik heb daarom de portefeuillehouders RO en Wonen in de 8 regio's namens alle partijen een brief gestuurd om hen op te roepen hun rol op te pakken bij de voorbereiding van de regionale conferenties die ik in overleg met hen wil organiseren. De betrokken Colleges van B&W hebben een zelfde brief van mij ontvangen. Daarnaast heb ik een beroep gedaan op de lokale Kamers van Koophandel om de bij hen ingeschreven ondernemers actief te betrekken bij dit onderwerp. Op dit moment wordt door iedereen hard gewerkt om voor de zomer de eerste verkennende bijeenkomsten in de regio's te organiseren. Tot slot hebben de ondertekenaars het programma 'Flexwonen voor arbeidsmigranten' ontwikkeld met een ondersteunend kenniscentrum www.flexwonenarbeidsmigranten.nl. Het programma en de website richten zich op het verspreiden van kennis, ervaringen en goede voorbeelden.

4. Voortgang in de regio's

Deze zomer zal ik uw Kamer informeren over de voortgang in de 8 regio's. Gelukkig kan ik nu al constateren dat er in de praktijk al de nodige initiatieven worden genomen. Ik noem u daarvan een aantal voorbeelden. Sinds begin dit jaar worden er 100 arbeidsmigranten gehuisvest in voormalig St. Jozefklooster in Tienray. In Venray komt er een nieuwe campus met slaapplekken voor 200 tot 300 arbeidsmigranten. In Steenberghe wordt komende zomer een nieuwe vleugel van de bestaande locatie Stella Maris opgeleverd. Hier komen dan 290 plekken voor arbeidsmigranten erbij. In Den Haag worden vanaf komende zomer voor 5 jaar 360 arbeidsmigranten in een hotel voor arbeidsmigranten in Lozerlaanflat

³ Deze regio's zijn: Stadsregio Rotterdam, Stadsgewest Haaglanden, Stadsregio Amsterdam, West Brabant, Limburg, Regio Noord Holland Noord, Samenwerkingsverband Regio Eindhoven, Regio Holland Rijnland.

gehuisvest. Het college van B&W van Aalsmeer heeft eind vorig jaar ingestemd met het bestemmingsplan Greenpark, deelgebieden 9 en 10, wat de realisatie van een migrantenhotel voor ruim 600 arbeidsmigranten mogelijk maakt. In Baarlo heeft een particuliere huisvester op een industrieterrein een gebouw aangekocht voor de realisatie van een paar honderd appartementen voor arbeidsmigranten. In Venray zoekt de Rijksbouwmeester op mijn verzoek naar mogelijkheden om twee panden voor huisvesting van arbeidsmigranten geschikt te maken. Corporatie Wonen Limburg verhuurt 120 woningen aan arbeidsmigranten. De gemeente Eindhoven heeft in prestatieafspraken met woningcorporaties afgesproken dat zij in 2012 200 tijdelijke arbeidsmigranten zullen huisvesten.

**Directoraat-Generaal
Wonen, Bouwen en
Integratie**
Directie Woningbouw
cluster stedelijke
vernieuwing en
woningproductie

Kenmerk
2012-0000216803

5. Huisvestingspilots via de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting

De SEV en mijn ministerie hebben eind 2011 een oproep geplaatst voor experimentpartners die projecten willen realiseren voor tijdelijke, flexibele woonconcepten en beheermodellen die inspelen op verschillende vormen van kort verblijf. In aanvulling op bestaande initiatieven richten deze pilots zich op het in de praktijk beproeven van nieuwe woonconcepten, geïnitieerd door werkgevers, woningcorporaties, commerciële ontwikkelaars, gemeenten of arbeidsmigranten zelf. De SEV is bij de pilotprojecten in het voor- en natraject intensief betrokken, voornamelijk om innovatie tot stand te brengen, de haalbaarheid vooraf te verkennen en een onafhankelijke evaluatie uit te voeren. Er is beperkte financiële ondersteuning beschikbaar voor het haalbaarheidsonderzoek. Ook voorzien de SEV en BZK in een onafhankelijke evaluatie van het experiment. Naast financiële ondersteuning wordt de onderlinge kennisuitwisseling tussen de experimenten gefaciliteerd en stellen de SEV, BZK en haar partners inhoudelijke expertise ter beschikking. Tot slot zal de voorbeeldfunctie van de pilotprojecten landelijk onder de aandacht worden gebracht.

Op 28 maart heb ik samen met de SEV de 5 pilots bekendgemaakt. Het gaat daarbij om:

- Een short stay complex in een leegstaand kantoor in de Binckhorst in Den Haag door ontwikkelaar Centacon.
- Kleinschalige nieuwbouw in Horst aan de Maas (krimpgebied) door uitzendbureau OTTO Work Force.
- Transformatie leegstaand pand in Dordrecht door woningcorporatie Woonbron.
- Woningcorporatie Thuisvester en gemeente Zundert gaan samen kleinschalig huisvesting realiseren.
- Ondernemersvereniging ZLTO en gemeente Drimmelen zetten in op kleinschalige nieuwbouw op braakliggend terrein.

Ik zal uw Kamer informeren over de voortgang van deze 5 betekenisvolle projecten.

6. Slot

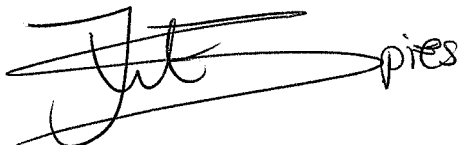
De ondertekening van de nationale verklaring is een belangrijke stap in een proces. Ik verwacht dat uiterlijk eind dit jaar in de genoemde regio's concrete afspraken zijn gemaakt en dat met de uitvoering ervan is begonnen. Ik zal zo nodig ieder van de deelnemers aanspreken op de inzet die nodig is en op het nakomen van gemaakte afspraken. Ik zal uw Kamer in de zomer van 2012 over de voortgang rapporteren en uiterlijk begin 2013 over de concrete afspraken die eind 2012 in 8 regio's worden gemaakt.

**Directoraat-Generaal
Wonen, Bouwen en
Integratie**

Directie Woningbouw
cluster stedelijke
vernieuwing en
woningproductie

Kenmerk
2012-0000216803

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J.W.E. Spies', with a long horizontal stroke extending to the right.

Mevrouw mr. drs. J.W.E. Spies

Arbeidsmigranten in Roosendaal

1. Inleiding.

Evenals vele andere gemeenten in ons land is Roosendaal geconfronteerd met de komst van grote groepen nieuwe arbeidsmigranten uit met name Midden- en Oost-Europese landen (MOE-landen). Zowel bij de landelijke overheid als bij de lokale overheden is thans de noodzaak ontstaan een goede oplossing te vinden voor een adequate manier van opvang en begeleiding met betrekking tot werk, huisvesting, taal en inburgering, integratie en participatie, scholing en gezondheidszorg bij tijdelijk en permanent verblijf van arbeidsmigranten.

Op basis van een integraal onderzoek naar met name huisvestingsomstandigheden van de MOE-landers is in de beleidsnotitie 'Arbeidsmigranten in Roosendaal' uit 2008 een beeld geschetst van de problematiek hieromtrent. Daarbij is aandacht besteed aan economische aspecten, welzijnsaspecten en de regelgeving welke voor het onderwerp relevant is. Nadrukkelijk is daarbij gesteld, dat arbeidsmigranten noodzakelijk zijn voor onze (lokale) economie en dat het (lokale) bedrijfsleven behoefte heeft aan arbeidsmigranten. Dit heeft geleid tot een voorstel om tot een integrale aanpak te komen. Sindsdien heeft zich een aantal nieuwe ontwikkelingen voorgedaan. Met deze notitie geven we een actuele schets met betrekking tot het thema arbeidsmigranten, zowel op landelijk, regionaal en lokaal niveau.

2. Situatieschets.

2.1 Landelijk

Dat arbeidsmigranten cruciaal zijn voor de Nederlandse economie, is al langere tijd bekend. Uit SEO Economisch onderzoek blijkt dat een tijdelijke migrant uit de MOE-landen de schatkist 1800 euro meer oplevert dan hij kost.¹ Uit bovengenoemd onderzoek komt naar voren dat 200.000 tijdelijke migranten in 2012 in totaal zo'n 364 miljoen euro opleverden.

Vier categorieën arbeidsmigranten.

Anders dan in 2008 werd verondersteld, blijkt dat arbeidsmigranten zich steeds langer en ook vaker permanent vestigen in Nederland.

Het landelijk onderzoek 'Arbeidsmigratie in vieren'² wijst uit dat arbeidsmigranten uit de MOE-landen een zeer gevarieerde groep vormen. Er zijn 4 typen migranten te onderscheiden, afhankelijk van de binding met het thuis- en bestemmingsland:

- Transnationale of bi-nationale arbeidsmigranten zijn hoogopgeleid, goed geïntegreerd in de Nederlandse samenleving, maar hebben ook nog een sterke band met het herkomstland. Deze migranten keren op termijn waarschijnlijk terug of migreren door naar een ander land.
- Vestigingsmigranten zijn ook veelal hoogopgeleid, al langer in Nederland en willen ook voor een langere tijd met hun familie blijven.
- Footloose migranten zijn kort in Nederland, spreken slecht Nederlands en zijn weinig geworteld in de Nederlandse samenleving. Het gaat vooral om laagopgeleiden met een zwakke arbeidspositie. De grootste groep bestaat uit Bulgaren zonder geldige werkvergunning (TWV), werkzaam in de informele economie (zwartwerkers, klussers, illegalen).

¹ E. Berkhout, B. Hof, *De economische bijdrage van tijdelijke arbeidsmigranten: een realistisch beeld*, SEO economisch onderzoek, Amsterdam: december 2012

² Erasmus Universiteit Rotterdam, *Arbeidsmigratie in vieren: Roemenen en Bulgaren vergeleken met Polen*, Augustus 2011

- Tijdelijke arbeidsmigranten die kort in Nederland blijven, veelal laaggeschoold werk doen, nauwelijks geïntegreerd zijn en een groot deel van hun inkomen naar het thuisland sturen.

Uit het landelijk onderzoek komt onder andere naar voren dat de overgrote meerderheid van de arbeidsmigranten betaald werk heeft (95%). Polen doen voornamelijk agrarisch werk en Bulgaren en Roemenen werken vooral in de bouw. Poolse migranten vinden vaak werk via een uitzendbureau in georganiseerde arbeidsmigratie, waarbij de reis, het werk en de huisvesting geregeld zijn. Bulgaren vinden werk en huisvesting vooral via informele contacten.

Landelijk gerealiseerde en te realiseren maatregelen.

Mede op aandrang van gemeenten is het Rijk steeds meer aandacht gaan schenken aan de arbeidsmigrantenproblematiek

Door de diversiteit aan arbeidsmigranten in vorm en duur van verblijf en alle gevolgen die dit met zich meebrengt, zijn op landelijk niveau een aantal maatregelen genomen om de ontwikkelingen rondom arbeidsmigranten uit de MOE-landen goed te kunnen stroomlijnen.

Zo krijgt de arbeidsmigrant bij binnenkomst in Nederland betere voorlichting over het verblijf en registratie. In de sfeer van arbeid (werk) worden er gegevens uitgewisseld tussen gemeenten en inspectiediensten, vindt er handhaving plaats van wet- en regelgeving en zijn er interventieteams opgericht. Eveneens vindt er gegevensuitwisseling plaats om malafide uitzendondernemingen op te sporen, is er een aanpak voor schijnzelfstandigen en zijn er diverse acties tegen onderbetaling. Inmiddels is op het gebied van sociale voorzieningen de bijstand en zorg / maatschappelijke opvang geregeld en zijn er diverse acties uitgezet op het gebied van taal, inburgering en onderwijs en bijstand. Kortom, een aantal maatregelen is genomen om te komen tot betere voorzieningen voor arbeidsmigranten.

Het door het Rijk geformuleerde beleid stelt gemeenten in staat een aantal maatregelen te treffen zodat voor arbeidsmigranten op een adequate manier huisvesting tot stand gebracht kan worden. Het door BZK ingestelde gemeentennetwerk vormt hierbij een belangrijke informatiebron en de mogelijkheid om met andere gemeenten informatie uit te wisselen.

De door het Rijk in gang gezette maatregelen zijn verwoord in bijgevoegde Kamerbrieven d.d.

- 11 april 2012
- 28 augustus 2012
- 18 januari 2013

Nationale intentieverklaring.

Een belangrijk gerealiseerde landelijke maatregel is de "Nationale intentieverklaring" van partijen (waaronder de landelijke overheid, koepelorganisaties van uitzendorganisaties, werkgevers – bijv. LTO- en gemeenten) betrokken bij de (tijdelijke) huisvesting van arbeidsmigranten uit de EU. Betrokken partijen onderkennen de problematiek rond de huisvesting van arbeidsmigranten en onderstrepen het belang van een gezamenlijke opgave en verantwoordelijkheid. Om deze reden tekenden zij op 28 maart 2012 samen met voormalig minister Spies (BZK) de intentieverklaring. De regio West-Brabant heeft op 3 oktober 2012 eveneens de nationale intentieverklaring met BZK ondertekend.

In de verklaring spreekt de regio zich uit om zich – samen met relevante partners - in te spannen voor voldoende en veilige (tijdelijke) huisvesting voor arbeidsmigranten. Voormalig minister Spies heeft dus ook met de regio West-Brabant concrete afspraken gemaakt om het proces te versnellen, te intensiveren en in 2013 met concrete resultaten en voorstellen te komen over een kwantitatieve en kwalitatieve huisvestingsopgave binnen de gemeenten van de regio. De regio krijgt daarbij ondersteuning in de vorm in menskracht en expertise van het ministerie van BZK. De Nationale Intentieverklaring en de brief aan de Tweede Kamer is als bijlage bijgevoegd.

Leegstandwet.

De mogelijkheid voor tijdelijke verhuur van vastgoed wordt verruimd. Dit betekent eveneens verruiming van (tijdelijke) huisvestingsmogelijkheden voor arbeidsmigranten. Naar verwachting treedt de wetswijziging per 1 juli 2013 in werking.

Voor woonruimte in gebouwen, zoals kantoren of scholen, wordt de maximale duur van de vergunning verlengd van vijf naar tien jaar. Bovendien wordt bij tijdelijke ontheffing van het bestemmingsplan de vergunning in één keer voor de hele duur van de vergunning verleend. De maximale huurprijs voor te koop staande woningen wordt losgelaten, de huurprijs is vrij overeen te komen tussen huurder en verhuurder.

Gemeenten kunnen geen extra voorwaarden meer stellen aan de vergunning. Wel kunnen zij uiteraard nog steeds toetsen aan andere wet- en regelgeving, zoals de huisvestingsverordening of het bestemmingsplan. De vergunning zal ineens voor vijf jaar worden verleend. Er is dus geen sprake meer van verlenging. Dit betekent onder andere dat de aanvrager van de vergunning slechts één maal leges hoeft te betalen.

Voor huurwoningen in afwachting van sloop en renovatie wordt de maximale duur van de vergunning verlengd van vijf naar zeven jaar.

Huisjesmelkers.

Tenslotte is geregeld dat een eigenaar maximaal twee koopwoningen tegelijk tijdelijk kan verhuren. Dit om te voorkomen dat huisjesmelkers, zoals nu in de praktijk blijkt, oneigenlijk gebruik kunnen maken van de mogelijkheid om tijdelijk te verhuren.

Voor alle categorieën zoals hierboven genoemd geldt verder dat er meerdere keren een vergunning mag worden afgegeven. Hier moet wel minimaal vijf jaar tussen zitten en de woning moet in die tussentijd regulier verhuurd of door de eigenaar bewoond zijn geweest.

Huisvestingsnorm SNF-certificaat.

Er is een nieuwe uniforme huisvestingsnorm ontwikkeld door vertegenwoordigers van werknemers en werkgevers in het kader van de Landelijke Intentieverklaring 'Huisvesting voor arbeidsmigranten'. Deze norm wordt bestemd in een huisvestingskeurmerk waarvoor iedereen die arbeidsmigranten huisvest, werkgevers of 'reguliere' huisvesters, in aanmerking komen. De norm is specifiek ingericht op huisvesting voor flexibele bewoning. Met dit keurmerk ontstaat er een duidelijk onderscheid in de markt voor iedereen die werkt met (tijdelijke) arbeidsmigranten.

Huisvestingslocaties van de keurmerkhouders worden jaarlijks door de Stichting Normering Flexwonen fysiek gecontroleerd op leefruimte, brandveiligheid, administratie en beheer, hygiëne, een minimum aantal sanitaire voorzieningen en kookgelegenheid. Voldoet de huisvesting niet, dan wordt de aanbieder van huisvesting uit het register van SNF geschreven. De huisvestingsnormen van het SNF-certificaat zijn vastgelegd in de nationale verklaring 'huisvesting tijdelijke arbeidsmigranten'.

Toolkit II – “Handreiking voor de opgave van tijdelijke huisvesting van EU-arbeidsmigranten”.

Deze door de VNG ontwikkelde toolkit is bedoeld om gemeenten, huisvesters en werkgevers/uitzendbureaus te helpen bij het gezamenlijk formuleren van de opgave van tijdelijke huisvesting voor EU-arbeidsmigranten. Dit kan vervolgens als basis dienen voor bestuurlijke afspraken voor een concreet huisvestingsprogramma voor EU-arbeidsmigranten op lokaal of regionaal niveau. Deze toolkit sluit aan bij de eerdere toolkit “Inschatting aantal EU-migranten op gemeentelijk niveau”, waarin hulpmiddelen worden aangereikt om te komen tot een schatting van het aantal arbeidsmigranten binnen een gemeente. Hiermee krijgen de betrokkenen een eerste inzicht in de vraag naar tijdelijke huisvesting. Met deze schattingen wordt een volgende stap gezet in het huisvestingsproces: het in kaart brengen van de daarop aansluitende actuele opgave van tijdelijke huisvesting van EU-arbeidsmigranten. De toolkit kan tevens worden ingezet als instrument bij de uitwerking van de “Quickscan Arbeidsmigranten in West Brabant”.

Register Niet Ingezetenen (RNI).

Voor gemeenten is het van belang, dat de verblijfplaats van een arbeidsmigrant in beeld is. Door inschrijving in het GBA kan automatisch begeleiding plaatsvinden op het gebied van huisvesting, gezondheid, onderwijs etc. Arbeidsmigranten die kort (minder dan 4 maanden) in Nederland verblijven, worden vaak niet in het GBA (Gemeentelijke Basis Administratie) ingeschreven. Om deze personen toch zichtbaar te krijgen is een wetsvoorstel, Basisregistratie personen (BRP) voorbereid, waarbij naast de gebruikelijke GBA-inschrijving, ook een vereenvoudigde inschrijvingsprocedure voor kortverblijvers in het RNI wordt geregeld.

In de praktijk komt het voor de meeste niet-ingezetenen erop neer, dat het adres in het land waar hij ingezetenen van is, wordt vastgelegd (het gaat dan om een buitenlands adres). Op dat moment ontvangen ook niet-ingezetenen, zoals tijdelijke arbeidsmigranten die zich niet in de GBA hoeven in te schrijven, een Burgerservicenummer (BSN). De afgifte van het sofinummer door de Belastingdienst komt dan te vervallen. De uitvoering wordt ondergebracht bij 18 RNI-loketgemeenten. Het kabinet wil straks het eerste contactmoment tussen EU-arbeidsmigranten en de Nederlandse overheid, bij inschrijving in de RNI, gebruiken om het eerste verblijfsadres te registreren. Het eerste verblijfsadres kan door gemeenten worden gebruikt voor bijvoorbeeld controle op overbewoning of gemeentelijke belastingen.

2.2 Regionaal

Het aantal arbeidsmigranten dat in Nederland werkt en woont concentreert zich voornamelijk in de gemeenten Den Haag-Rotterdam-Westland-Vlaardingen, Noord- en Midden Limburg, West-Friesland en West-Brabant. Naast ontwikkelingen op landelijk niveau in de afgelopen jaren, hebben zich uiteraard ook op regionaal niveau ontwikkelingen voorgedaan. Naar schatting wonen er, volgens “Quickscan Arbeidsmigranten in West-Brabant”, op dit moment 21.000-25.000 arbeidsmigranten in de regio West Brabant waarvan er naar schatting zo'n 12.000-16.000 in de regio werkzaam zijn. Een integrale aanpak in de regio West-Brabant van de arbeidsmigrantenproblematiek en alle aspecten die daar aan hangen (met name huisvesting) is hierbij gewenst, danwel noodzakelijk gebleken. Tot dusver is er in de regio een aantal ontwikkelingen in gang gezet.

Convenant “Huisvesting arbeidsmigranten West-Brabant”.

Op 18 september 2008 hebben 6 gemeenten, op initiatief van de gemeente Roosendaal, het convenant “Huisvesting uitzendmigranten West-Brabant” getekend waarin afspraken zijn vastgelegd over de wijze waarop gemeenten en uitzendorganisaties met elkaar omgaan als het gaat om de huisvesting van arbeidsmigranten.

Er is hiermee onder andere overeenstemming bereikt met de 3 landelijke koepels van uitzendorganisaties voor periodiek overleg met de vertegenwoordigers van de betrokken koepels (ABU, NBBU, VIA) en periodieke ambtelijke uitwisseling van informatie over nieuwe ontwikkelingen. Ook de subregio Breda heeft later dit initiatief overgenomen en hebben zelf met een aantal gemeenten een convenant afgesloten. De doelstelling van het convenant is overgenomen, waarbij in een later stadium is vastgesteld dat een integrale benadering op regionaal niveau gewenst is. Deze benadering is verder vormgegeven door het opstellen van de regionale strategische agenda.

Strategische Agenda West-Brabant 2012 – 2020.

De Strategische Agenda 2012 – 2020 biedt de komende jaren houvast bij de ontwikkelingen die op onze regio afkomen en de wijze waarop we daarop willen reageren. In het onderliggende Uitvoeringsprogramma geven de vertegenwoordigers van de drie O's (ondernemers, onderwijs, overheid) aan hoe ze dat concreet gaan doen.

In West-Brabant zal de komende jaren de samenstelling van de bevolking veranderen door de vergrijzing. Het hoogtepunt van de vergrijzing is in 2035, als ongeveer 28% van de West-Brabantse bevolking 65 jaar of ouder zal zijn. De beschikbaarheid van personeel komt hierdoor dus onder druk te staan. Nu al moeten sectoren grote moeite doen om gekwalificeerd personeel te vinden. Na 2015 zijn er meer arbeidsplaatsen dan werknemers in West-Brabant. De liberalisering van de Europese arbeidsmarkt leidt tot voortzetting van (al dan niet tijdelijke) vestiging van arbeidsmigranten uit andere landen. We zullen de mogelijkheid moeten bieden om deze arbeidsmigranten goed te ondersteunen binnen de bestaande arbeidsmarkt en binnen onze leefomgeving, met aandacht voor hun eigen cultuur. Huisvesting voor tijdelijke en permanente arbeidsmigranten vraagt aandacht.

Een belangrijk aspect van een goed functionerende arbeidsmarkt is scholing en inpassing van arbeidsmigranten, daarbij rekening houdend met de eigen cultuur in relatie tot de Nederlandse cultuur, alsook met leefbaarheid, wonen en welzijn. Het projectvoorstel Arbeidsmigratie Midden- en Oost-Europese landen van mei 2012 zet deze ambitie voor de regio om in concrete activiteiten.

Concept projectvoorstel arbeidsmigratie Midden – en Oost-Europese landen.

De faciliterende-, coördinerende en regisserende taak van de Regio West-Brabant om het gewenste beleid te ontwikkelen en de uitvoering op elkaar af te stemmen zonder dat de lokale belangen uit het oog worden verloren kent uiteenlopende kanten. Enerzijds heeft zij de wettelijke verplichting om samen met de rijksoverheid excessen, waarbij uitbuiting van arbeidspotentieel plaatsvindt, op te sporen en te voorkomen. Anderzijds wil zij de arbeidsmigranten laten participeren en integreren in onze samenleving, zodat zij een gewaardeerde rol kunnen spelen in de regionale context van West-Brabant.

In het conceptprojectvoorstel “arbeidsmigratie Midden- en Oosteuropese landen” zijn twee uiteenlopende aspecten genoemd om heel concreet uit te voeren. Daar hoort bijvoorbeeld een doelmatige en doelgerichte inschrijving in de gemeentelijke basisadministratie bij, evenals het leren van de Nederlandse taal wanneer migranten langere tijd willen blijven. Maar het gaat ook om praktische zaken zoals adequate huisvesting, als het meest in het oog springende en meest dringende vraagstuk. Ook de weg vinden in onze samenleving, deelnemen aan de maatschappelijke activiteiten, het gebruik maken van de medische faciliteiten en het naar school gaan van kinderen en jongeren zijn aandachtspunten.

Het conceptvoorstel heeft er in eerste instantie in geresulteerd dat de regio West-Brabant heeft gekozen om op een pragmatische wijze aan de slag te gaan met de inventarisatie van de aantallen, registratie en woonverblijven van arbeidsmigranten en zich in 2012 te focussen op de (tijdelijke en permanente) huisvesting van de arbeidsmigranten. Vervolgens worden alle overige aandachtsvelden integraal opgepakt.

Quick-Scan Arbeidsmigranten Regio West-Brabant.

Op grond van de Nationale Intentieverklaring heeft de regio met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) harde afspraken gemaakt om kwantitatief en kwalitatief voldoende huisvesting te realiseren op plekken waar dat kan en mag. Het Ministerie van BZK ondersteunt de regio hierbij met kennis vanuit het Expertisecentrum Flexwonen voor Arbeidsmigranten. Om de afspraken met het Ministerie na te komen is meer inzicht nodig in de huidige en toekomstige behoefte aan huisvesting voor arbeidsmigranten. Met het oog hierop heeft Gerrichhauzen en Partners in opdracht van Regio West-Brabant, Provincie Noord-Brabant en het Ministerie van BZK een quick-scan uitgevoerd, waarin geprobeerd is antwoord te geven op deze vragen.

De vraagstelling die aan deze quick-scan ten grondslag lag was om inzicht te verschaffen in de behoefte aan tijdelijk en permanente huisvesting voor arbeidsmigranten in de gemeenten en in de ontwikkeling van deze behoefte in relatie tot de demografische ontwikkeling en de toekomstige vraag naar werkgelegenheid.

Inhoudelijk beperkt de quick-scan zich tot een analyse van de huisvestings- en werkgelegenheids situatie. De algemene opvatting van de regiogemeenten is dat er voor de regio (en daarmee ook voor de individuele gemeenten) een (toekomstige) opgave ligt in het passend huisvesten van arbeidsmigranten. Vanuit de quick-scan is – met een acceptabele marge – een richtinggevende vertaling gemaakt naar de aantallen passend te huisvesten arbeidsmigranten per gemeente voor de periode 2013-2019. Hierbij is uitgegaan van de gegevens van “economisch gebonden arbeidsmigranten”.

In de regio West-Brabant blijkt dat de opgave voor de gemeenten, tot 2020 voornamelijk is gericht op het kwalitatieve deel van de huisvesting; het opsporen van illegale huisvestingssituaties, het legaliseren van aanvaardbare huisvesting en het vervangen van slechte huisvesting. Na 2020 zullen de gemeenten samen met andere partijen, in verband met de verwachte groei van het aantal arbeidsmigranten, vooral de nadruk dienen te leggen op uitbreiding van huisvesting.

Op basis van de conclusies van het rapport worden er zes aanbevelingen in de rapportage weergegeven:

1. Een huisvestingsopgave van arbeidsmigranten per gemeente voor arbeidsmigranten die economisch gebonden zijn aan de regio.
2. Gemeenten gaan corporaties uitnodigen (en uitdagen) een grotere rol te spelen bij het huisvesten van arbeidsmigranten.
3. Uit oogpunt van efficiency en omdat de problematiek gemeentegrensoverstijgend is, is een regionale opzet van informatiesteunpunten gewenst.
4. Bespreken van mogelijkheden om beleidsregels en handhavingsbeleid te harmoniseren.
5. Een afsprakenkader als hulpmiddel bij samenwerking in de regio voor meer verantwoordelijkheidsverdeling, opgave per gemeente huisvestingswijze, beleidsregels ruimtelijke ordening en uitwisseling van kennis en ervaring.
6. Het realiseren van huisvesting is niet voldoende, flankerend beleid op het gebied van onderwijs, integratie, veiligheid, handhaving e.d. is eveneens nodig.

Regionaal platform Arbeidsmarktbeleid (rpA).

Voor het onderdeel arbeidsmarkt maken acties gericht op arbeidsmigranten onderdeel uit van het Uitvoeringsprogramma West-Brabant werkt en pakt door! 2012 – 2015, waarin onderwijs, overheid en sociale partners hun gezamenlijke ambities op de arbeidsmarkt hebben geformuleerd. Het rpA heeft zich op dit thema tot doel gesteld om goede werkomstandigheden te bevorderen, discriminatie te bestrijden, naleving van primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden na te streven en goed werkgeverschap te promoten. Een informatiepunt voor arbeidsmigranten is een belangrijk middel om hierbij de vinger aan de pols te houden.

Voor de Topsectoren (logistiek, maintenance en biobased economy) wordt daarnaast bezien of kenniswerkers extra aandacht behoeven. Hiervoor wordt samengewerkt met de expatloket Tilburg en Eindhoven om te komen tot één centraal punt voor kenniswerkers in de provincie.

2.3. Lokaal

Met het vaststellen van de beleidsnotitie “Arbeidsmigranten in Roosendaal 2008” hebben we richtinggevende uitspraken gedaan over de huisvesting van arbeidsmigranten uit de zogenaamde MOE-landen (Midden- en Oost-Europese landen) in onze gemeente. Kernpunt van de notitie is dat arbeidsmigranten noodzakelijk zijn voor de economie, dat zij (als EU-onderdanen) welkom zijn, dat hun huisvesting goed moet worden geregeld en dat klachten overlast serieus moeten worden genomen.

In de in 2008 vastgestelde beleidsnotitie arbeidsmigranten zijn besluiten genomen betreffende:

- het vaststellen van een paraplubestemmingsplan;
- grootschalige huisvesting van arbeidsmigranten;
- huisvesting in het buitengebied;
- welzijnsaspecten van arbeidsmigranten;
- informatie vanuit het bedrijfsleven;
- regionaal convenant “Huisvesting arbeidsmigranten West-Brabant”,

Inmiddels heeft de doelgroep arbeidsmigranten ook een plaats gekregen in verschillende beleidsdocumenten. Zo is er bij het opstellen van de woonvisie “thuis in Roosendaal” 2010-2020 een beleidskader opgenomen, welke aangeeft dat structurele huisvesting van arbeidsmigranten bij voorkeur binnen de bebouwde kom dient plaats te vinden.

De huisvesting van arbeidsmigranten heeft in het woonconvenant Roosendaal 2010-2014 geleid tot de afspraak dat er een gezamenlijke inspanning is voor een structurele oplossing van huisvesting van deze doelgroep. Hieronder wordt verstaan het bieden van huisvesting voor de arbeidsmigranten die zich permanent of semi-permanent willen vestigen. Gekozen is voor een oplossing binnen de reguliere woonruimteverdeling waarbij informatie en advies als apart aandachtspunt wordt genoemd.

GBA.

In 2007-2008 bestond nog het vermoeden dat de op dat moment woonachtig en werkzame arbeidsmigranten kortdurend in ons land zouden verblijven. Uiteindelijk is gebleken dat deze groep langer hier verblijft, en is er de afgelopen jaren een aanzienlijke stijging van het aantal inschrijvingen door arbeidsmigranten in onze gemeentelijke basisadministratie (GBA) waarneembaar. Vermoedelijk is deze stijging van het aantal inschrijvingen niet een werkelijke toename van het aantal in de gemeente, maar is dit een gevolg van gevoerd actief beleid. Bij huisvestingscontroles door Toezicht en Handhaving wordt namelijk tevens gecontroleerd en gestimuleerd of men staat ingeschreven in het GBA. In onderstaand tabel is de stijging van het aantal GBA-inschrijvingen in de periode 2010-2013 weergegeven.

Inschrijving GBA per	01-01-2010	01-01-2011	01-01-2012	01-01-2013
Polen	416	520	693	779
Hongarije	30	34	42	47
Tsjechië	12	14	15	17
Slowakije	23	22	23	24
Estland	1	1	1	1
Letland	1	5	7	8
Litouwen	10	23	24	42
Slovenië	4	4	5	5
Bulgarije	82	79	81	105
Roemenië	29	37	41	43
Totaal	608	739	932	1071

Het is van belang dat de ingezette acties om te komen tot het stimuleren en aanmoedigen van inschrijving in het GBA ook in de toekomst blijft gecontinueerd.

Paraplubestemmingsplan.

Met de inwerkingtreding van het paraplubestemmingsplan op 25 februari 2010 is het niet meer mogelijk om met relatief grote hoeveelheden individuen in één huis te verblijven. Het paraplubestemmingsplan is een stevig instrument om periodiek en op projectmatige wijze te controleren op huisvestingssituaties. Als basisregeling is opgenomen dat in een standaard woning/wooneenheid aan maximaal vier afzonderlijke personen huisvesting wordt geboden (of drie afzonderlijke personen plus een huishouden).

Er zijn ook woningen waarin méér dan vier afzonderlijke personen gevestigd zouden kunnen worden, bijvoorbeeld bij grotere woningen of woningen met een groot erf. Als uitzondering zou in bijzondere situaties middels de binnenplanse vrijstellingsbepaling - waaraan (ruimtelijke) voorwaarden zijn gekoppeld - het aantal van 4 mogen worden overschreden.

De regeling zoals vastgelegd in het paraplubestemmingsplan wordt overgenomen in de diverse bestemmingsplannen die sinds 2010 voor de verschillende plangebieden worden opgesteld. De bedoeling is dat uiteindelijk in alle bestemmingsplannen de regeling krijgen zoals in het paraplubestemmingsplan is voorzien.

Voor het buitengebied geldt, dat huisvesting kan plaatsvinden in bedrijfsgebouw, bedrijfswoning en tijdelijke units/stacaravans (max. 5), met maximaal 50 werknemers voor maximaal 6 maanden, tenzij aangetoond kan worden dat een langere periode noodzakelijk is.

Initiatieven voor grootschalige huisvesting in het overgangsgebied wonen – werken zijn tot op heden uitgebleven.

De mogelijkheid om voor een periode langer dan 6 maanden tijdelijke werknemers bij agrarische bedrijven te huisvesten, is als gevolg van bezwaren van de provincie tegen deze regeling uiteindelijk bij de Raad van State komen te vervallen. Momenteel wordt onderzocht of er toch niet een regeling kan worden geredigeerd waarbij er wel mogelijkheden zijn om langer dan zes maanden huisvestingsmogelijkheden te creëren omdat daaraan zeker bij bedrijven die jaarrond produceren, grote behoefte bestaat.

Toezicht & Handhaving.

Nog altijd vormt rondom de arbeidsmigrantenproblematiek de “illegale kamerverhuur” een knelpunt. Een “illegale kamer” is een kamer die niet voldoet aan de wettelijke eisen, waarbij gedacht moet worden aan regels met betrekking tot (brand)veiligheid en overbevolking.

Uitgangspunt bij Toezicht & Handhaving is de panden integraal te controleren, waarbij veiligheid en gezondheid centraal staan. Indien er sprake is van een situatie die strijdig is aan de ter zake geldende regelgeving (m.n. Woningwet, Bouwbesluit 2012 en bestemmingsplan), zal een bestuurlijk handhavingstraject worden gestart om bij de gebruiker c.q. eigenaar van het pand af te dwingen dat de noodzakelijke verbeteringen c.q. aanpassingen worden verricht dan wel dat een strijdige situatie wordt beëindigd.

Op 1 januari 2013 zijn 430 panden geregistreerd. Van deze panden is bekend of bestaat een groot vermoeden dat daarin sprake is (geweest) van kamerverhuur dan wel huisvesting van arbeidsmigranten. Er worden (in 2013) in totaal 200 aangekondigde en onaangekondigde controles uitgevoerd, waarbij in totaal 100 panden worden gecontroleerd.

SIW onderzoek.

In de beleidsnotitie uit 2008 is geconcludeerd dat we meer inzicht dienen te hebben in de wensen en problemen bij de migranten zelf. Op ons verzoek is dan ook door het SIW een verkennend onderzoek gedaan naar de ervaringen van arbeidsmigranten in onze gemeente. Dit onderzoek, uitgevoerd bij een beperkte groep arbeidsmigranten, geeft aan dat het nogal eens voorkomt dat arbeidsmigranten in een afhankelijke positie verkeren van werkgevers en uitzendbureaus en dat woon- en leefomstandigheden niet altijd optimaal zijn. Ook weten veel arbeidsmigranten niet waar zij terecht kunnen met vragen over hun werk, hun huisvesting, sociale voorzieningen en andere zaken. Het dient wel te worden vermeld dat de woon-, leef- en werksituatie niet door alle arbeidsmigranten hetzelfde wordt beleefd. Isolement is vooral afhankelijk van leeftijd en kennis van vreemde talen. Voor alle arbeidsmigranten blijft het hebben van werk het allerbelangrijkst. De resultaten van dit onderzoek worden bevestigd in het onderzoek dat door het RISBO landelijk is uitgevoerd (zie hoofdstuk 2.1). voetnoot invoegen

Informatiesteunpunt.

Naar aanleiding van het uit 2009 daterende SIW onderzoek is geconcludeerd dat het gewenst is om te onderzoeken of een (digitaal en fysiek) informatiepunt waar arbeidsmigranten (in hun eigen taal) terecht kunnen met hun vragen, niet alleen op het gebied van huisvesting maar ook werk en andere zaken haalbaar is. In regionaal overleg en ook met Aramis Allee Wonen is hierover ambtelijk gesproken en is de bereidheid uitgesproken om te onderzoeken hoe zo'n steunpunt (regionaal) kan worden georganiseerd. Ook de koepelorganisaties van uitzendbureaus willen daar een bijdrage aan leveren. Op verschillende plaatsen in het hele land zijn met een dergelijk steunpunt inmiddels ervaringen opgedaan (o.a. in de regio Eindhoven en Limburg).

Ook in de quickscan huisvesting arbeidsmigranten is een aanbeveling opgenomen dat aansluit op de conclusie van het SIW onderzoek:

Het is van belang om de informatievoorziening aan arbeidsmigranten over de (on)mogelijkheden rond huisvesting te verbeteren. Hierbij moet aandacht worden besteed aan de eisen die gelden voor goede huisvesting, zodat arbeidsmigranten zelf illegale woonsituaties kunnen melden op een centraal punt. Gemeenten kunnen arbeidsmigranten helpen bij het vinden van hun weg langs de vele obstakels om huisvesting te vinden. Informatiesteunpunten, op plaatsen waar de doelgroep verblijft (wonen dan wel werken), zijn hierbij een belangrijk middel. Uit oogpunt van efficiency en omdat de problematiek gemeentegrensoverstijgend is, is een regionale opzet van de informatiesteunpunten gewenst.

Huisvesting.

Voor wat betreft de huisvestingsbehoefte van arbeidsmigranten, is het essentieel om drie verschillende groepen te onderscheiden:

* De eerste groep betreft de kort verblijvers (short-stay). Deze groep verblijft tot zes maanden in Nederland. Zij stellen geen hoge eisen aan de huisvesting en wonen het liefst zo goedkoop mogelijk. Voor deze groep zijn short-stay faciliteiten zoals een kamer in een complex, een kamer in een huis of huisvesting op het terrein van de werkgever geschikt.

* De tweede groep is die van het permanent tijdelijke verblijf (mid-stay). Deze groep verblijft tussen de 6 maanden en 3 jaar. Onder deze groep valt ook de 'permanente pendel', arbeidsmigranten die tijdelijk in Nederland werken, maar jaarlijks terugkeren. De migranten werken 6-11 maanden per jaar in Nederland en brengen de zomer- of wintermaanden in het land van herkomst door. Permanente pendel heeft gevolgen voor de huisvesting van arbeidsmigranten.

Goede woonomstandigheden worden een belangrijke terugkeervoorwaarde. Deze arbeidsmigranten stellen goede huisvesting op prijs en willen hiervoor ook betalen. Voor deze groep zijn mid-stay-woonconcepten van belang die voldoende kwaliteit en privacy bieden, maar ook meer flexibiliteit dan permanente bewoning.

* De laatste groep arbeidsmigranten, die kiest voor een permanent verblijf (long-stay) – verblijf langer dan 3-5 jaar - zoekt reguliere huisvesting eventueel samen met partner/gezin. Gezien de inkomenspositie van arbeidsmigranten is deze groep voornamelijk aangewezen op de sociale woningvoorraad (huur en koop). Voor deze groep gelden dezelfde regels als voor reguliere woningzoekenden, maar het is wel van belang deze arbeidsmigranten te helpen hun weg te vinden binnen het systeem en duidelijk te zijn over de voorwaarden waaraan moet worden voldaan.

soort huisvesting	tijdsduur		huisvesting door
kamerbewoning /logies	Max. 4-6 maanden	short-stay	werkgevers
zelfstandige bewoning	6 maanden – 3 jaar	mid-stay	huisvesters (particulier/corporaties)
reguliere huisvesting	Langer dan 3 jaar	longstay	huisvesters (corporaties/particulier)

Voor het realiseren van short-stay voorzieningen zijn de werkgevers (waaronder de uitzendbureaus) de aangewezen partij; gemeenten hebben hierbij een faciliterende rol.

De groep arbeidsmigranten die voor een langere periode in Nederland verblijft (mid-stay) heeft behoefte aan privacy en meer kwaliteit in de bepaalde vorm van tijdelijke huisvesting. Het gaat hier met name over zelfstandige bewoning van appartementen in groepsverband. De regio en de gemeenten moeten zich bij hun actieve inzet voor de huisvesting van arbeidsmigranten vooral focussen op het realiseren van deze huisvestingsvorm. Hierbij kunnen corporaties, huisvesters en werkgevers vanzelfsprekend een belangrijke rol spelen.

Gebleken is dat de arbeidsmigrant vaak langer in Nederland verblijft, dan in eerste instantie werd aangenomen. Zij hebben dan ook steeds meer behoefte aan kwalitatief goede huisvesting en zijn bereid hier ook meer aan te besteden.

Voor de toekomst is het dus van belang dat voor arbeidsmigranten mogelijkheden gecreëerd worden om een wooncarrière te maken zodat zij uiteindelijk op de reguliere woningmarkt terecht kunnen.

Kortom: short-stay voor de eerste opvang van een korte periode, mid-stay voor een langere tijdelijke periode, zodat uiteindelijk de doorstroming naar de long-stay kan worden gemaakt.

Om de druk op short-stay te verminderen, en een doorstroming op gang te brengen heeft het realiseren van mid-stay voorzieningen de meeste kans van slagen. Als gemeente kunnen we hierbij een initiërende rol vervullen.

Bed- voor- bed regeling.

De bed-voor-bed regeling, welke vooral gericht is op short-stay, is een onderdeel van de nationale intentieverklaring voor huisvesting van arbeidsmigranten en bestaat uit een set van bestuurlijke afspraken en inspanningsverplichtingen tussen huisvesters en een gemeente, om een kwalitatief aanvaardbare huisvestingssituatie te realiseren. Aan de bed-voor-bed regeling is een aantal strenge voorwaarden voor deelname verbonden, zoals bijvoorbeeld het huisvestingskeurmerk.

Met behulp van de regeling wordt gestreefd naar beëindiging van onwenselijke situaties en wordt ervoor gezorgd dat de huidige situaties gaan voldoen aan wet- en regelgeving of dat er een alternatieve huisvestingslocatie wordt gevonden. Voor huisvesters betekent deelname aan de regeling een positieve onderscheiding in de markt voor wat betreft goed werkgever- en/of huisvesterschap doordat zij een keurmerk voor huisvesting van arbeidsmigranten hebben ontvangen.

Aanpak terugdringen leegstand.

In het kader van de aanpak gericht op terugdringen van leegstand wordt in de komende periode met partners uit de vastgoedmarkten gezocht naar oplossingen en de inzet van de juiste instrumenten. De mogelijkheden voor het realiseren van mid-stay voorzieningen in leegstaand vastgoed kunnen hierin worden meegenomen.

De ontwikkeling op de arbeidsmarkt

De toekomstige vraag naar arbeid (vanwege vervanging en uitbreiding / vestiging) in de regio is zo'n 106.500 banen tot 2020. Dat betekent voor Roosendaal een kleine 14.000 banen. Er zijn in Roosendaal zo'n 2250 niet werkend werkzoekenden (voornamelijk mensen met een WW of WWB uitkering, stand juli 2012). Die worden door de inspanningen van het UWV en Sociale Zaken zoveel mogelijk naar een baan begeleid. Dat betekent dat er tot 2020 nog zeker 11.500 banen ingevuld moeten worden.

Er zijn verschillende kanalen waarlangs dat gebeurt: van werk naar werk, van school naar werk, van thuis naar werk, van het buitenland naar werk. En omdat een match lang niet altijd zomaar te maken is, is dit niet alleen een kwantitatieve exercitie maar vooral ook een kwalitatieve.

Het aantal arbeidsmigranten dat werkzaam in de regio is, stijgt tot 2020 met 1.000-1.500 personen. Deze groei wordt voor een klein deel veroorzaakt door de groei van de werkgelegenheid bij bestaande bedrijven (circa 120-160 arbeidsmigranten) en voor een groot deel door nieuwe grootschalige projecten, zoals het AFC Nieuw Prinsenland in Dinteloord en het Logistieke Park Moerdijk.

In periode 2020 tot 2040 ontstaan grote tekorten op de regionale arbeidsmarkt als gevolg van de daling van de beroepsbevolking. Arbeidsmigranten moeten in belangrijke mate deze tekorten opvangen. Dit leidt naar verwachting in 2040 tot een verdubbeling van het aantal arbeidsmigranten werkzaam in de regio tot 24.000-32.000 personen.

Zorg, Welzijn en Onderwijs (ZWO).

Naast een goede huisvesting is het van cruciaal belang dat arbeidsmigranten voldoende worden gefaciliteerd op het gebied van zorg, welzijn en onderwijs.

Per 31 oktober 2011 is in de gemeente Roosendaal een speciale voorziening voor niet Nederlands sprekende kinderen van arbeidsmigranten gestart. Dit is een gezamenlijk initiatief van de onderwijsinstellingen en de gemeente Roosendaal. In de gemeente Roosendaal verblijven 106 kinderen van arbeidsmigranten in de leeftijd van 4 t/m 12 (1-1-2013).

Afhankelijk van of de kinderen voldoen aan de criteria voor deelname zoals is opgenomen in de uitvoeringsnotitie Lokale Educatieve Agenda 2011-2014, krijgen de kinderen intensief en doelgericht taalonderwijs op een hiertoe speciaal ingerichte locatie en onder leiding van deskundige leerkrachten. Het doel is om de kinderen in een zo kort mogelijke periode de Nederlandse taal voldoende bij te brengen, zodat zij kunnen profiteren van het onderwijs. De kinderen werken onder andere met een digitaal interactief taalprogramma, waarmee op de eigen school verder kan worden geoefend. De kinderen kunnen maximaal een jaar gebruik maken van de voorziening. Er nemen op dit moment 17 kinderen deel aan de (taal)voorziening voor kinderen van arbeidsmigranten

In beginsel zorgen de ouders/verzorgers van het deelnemende kind zelf voor vervoer. Wanneer dit echter niet mogelijk is, kan de school tegen kilometervergoeding ook vervoer regelen.

De faciliteiten op het gebied van onderwijs voor arbeidsmigranten vormen een aandachtspunt, worden continu gevolgd, besproken met partners, en daar waar nodig, worden de mogelijkheden gezien om verbeteringen aan te brengen.

Op korte termijn zal een regionale aanpak volgen, waaronder het eerdergenoemde informatiesteunpunt. Dit steunpunt is niet alleen belangrijk om de arbeidsmigranten de juiste voorlichting te geven op het gebied van Zorg, Welzijn en Onderwijs, maar vormt ook een belangrijke informatiebron voor de gemeente.

Wet Educatie en Beroepsonderwijs/participatiebudget.

Op grond van de Regeling eerste opvang vreemdelingen in het primair onderwijs en het Leerplusarrangement Voortgezet Onderwijs kunnen scholen aanspraak maken op extra middelen bij de instroom van vreemdelingen. Gebleken is dat de scholen waar veel leerlingen uit Midden- en Oost-Europese landen staan ingeschreven niet goed op de hoogte zijn van deze bestaande regelingen. Een goede registratie van het aantal arbeidsmigranten en hun verblijfplaats en een goede informatieverstrekking over onderwijsregelingen blijft belangrijk, onder andere voor controle op de leerplicht.

Inburgering.

Met ingang van 1 januari 2013 kan de gemeente noch aan inburgeringsplichtigen noch aan vrijwillige inburgeraars een aanbod meer doen voor een inburgeringstraject. Ook kunnen inburgeringsplichtigen vanaf die datum geen alfabetiseringstraject meer volgen dat wordt betaald met gemeentelijke middelen (= het educatiedeel van het participatiebudget). Vrijwillige inburgeraars daarentegen krijgen thans direct toegang tot een educatietraject en hoeven niet eerst deelgenomen te hebben aan een inburgeringsexamen.. Voor alle overige inwoners van 18 jaar en ouder wijzigt er niets. Gemeentelijke budgetten (dat wil zeggen het educatiedeel van het participatiebudget) kunnen vanaf 1 januari 2013 nog steeds worden ingezet voor (EU-)burgers die een educatietraject willen volgen bij een Regionaal Opleidingscentrum, net zoals nu ook al het geval is.

Conclusies en aanbevelingen.

Zowel landelijk, regionaal en lokaal zijn al sinds geruime tijd ontwikkelingen in gang gezet om de groep arbeidsmigranten, die in Nederland wonen en werken op een zo goed mogelijke manier te faciliteren. Deze arbeidsmigranten vervullen vooral werkzaamheden in de sectoren land- en tuinbouw, industrie, bouw, transport en zakelijke dienstverlening. De gemeente Roosendaal wil tezamen met de 19 gemeenten binnen de Regio West-Brabant en in samenwerking met Rijk, provincie, marktpartijen, corporaties en andere organisaties voor zorgen dat arbeidsmigranten op een adequate manier worden opgevangen en begeleid bij werk, huisvesting, taal en inburgering, integratie en participatie, scholing en gezondheidszorg.

Geconcludeerd wordt dat er op dit moment geen behoefte is aan nieuw instrumentarium. Afspraken en maatregelen die voortkomen uit de beleidsnotitie uit 2008 kunnen worden gecontinueerd. Samenwerking in de regio levert eveneens een belangrijke bijdrage aan het verder uitwerken van beleid en activiteiten.

Onderstaand is een aantal conclusies en aanbevelingen beschreven.

1. Inschrijving in GBAR/NL.

Om de arbeidsmigranten gericht te kunnen ondersteunen in hun verblijf in de gemeente Roosendaal is het noodzakelijk dat we deze personen “kennen”. Een inschrijving in het GBA en in de toekomst ook het Register Niet Ingezetenen is hierbij van groot belang. Vanuit de gemeente zullen de reeds ingezette acties om inschrijving te stimuleren worden voortgezet en daar waar mogelijk worden geïntensiveerd.

2. Toezicht en handhaving.

Tot op heden is gebleken dat het intensief houden van toezicht en het programmatisch handhaven een positieve werking tot gevolg heeft gehad. Deze werkwijze zal dan ook worden gecontinueerd.

3 Huisvesting: Quicksan arbeidsmigranten West-Brabant

- a. Als gemeente onderschrijven we dat de cijfers uit de quickscan een goede indicatie vormen om als basis te dienen voor verdere uitwerking van kwantitatieve en kwalitatieve huisvesting van arbeidsmigranten. We zullen naar aanleiding van de resultaten uiteraard onze verantwoordelijkheid hierin nemen.
- b. Voor het realiseren van tijdelijke huisvesting, short-stay, vervult de gemeente voornamelijk een faciliterende rol; dit betekent dat de gemeente, daar waar mogelijk, meewerkt aan initiatieven van bedoelde huisvestingsvormen en toetst op regelgeving, kwaliteit en een inpassing in de leefomgeving. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de bed-voor-bed-regeling.
- c. Op dit moment wordt in de behoefte aan een huisvestingsvorm midstay-voorzieningen (regionaal en lokaal) slechts in beperkte mate voorzien. Gestreefd wordt naar het realiseren van deze permanente vormen van tijdelijke huisvesting, variërend voor huisvesting van zes maanden tot 3 jaar.
Mogelijkheden voor deze vorm van huisvesting voor arbeidsmigranten worden verkend in beschikbaar leegstaand vastgoed. De gemeente heeft hierin een initierende rol, de uiteindelijke realisering is een verantwoordelijkheid van huisvesters.

4 Informatiesteunpunt.

Lokaal en regionaal is geconcludeerd dat het zeer gewenst is om een informatiesteunpunt op te zetten waar arbeidsmigranten (in hun eigen taal) terecht kunnen met hun vragen, niet alleen op het gebied van huisvesting, maar ook op het gebied van werk, zorg, welzijn en onderwijs. Naast een regionaal steunpunt voor migranten zou een steunpunt, vraagbaak voor professionals zeer welkom zijn. Dat kan hetzelfde steunpunt zijn zodat er mogelijk ook verbindingen met het netwerk gelegd kunnen worden.

Omdat de problematiek van informatievoorziening grensoverschrijdend is, is het opzetten van een regionaal informatiesteunpunt als aanbeveling opgenomen in de quickscan arbeidsmigranten. De gemeente Roosendaal onderschrijft de noodzaak voor het opzetten van dit regionale informatiesteunpunt, en zal daar waar nodig actief aan meewerken.

5 Zorg-Welzijn-Onderwijs.

In regionaal verband is aangegeven dat de aanpak op het gebied van Zorg Welzijn en Onderwijs op korte termijn zal worden opgepakt. Roosendaal onderschrijft het belang van een regionale aanpak op dit terrein, en zal daar waar nodig en mogelijk, actief hieraan meewerken.

6 Netwerken intensiveren.

Tijdens een mini –conferentie ‘Arbeidsmigranten in Roosendaal’ die plaatsvond op 10 januari 2012 is afgesproken zoveel mogelijk kennis en ideeën te delen. Gestreefd wordt naar een intensivering van bestaand netwerk, zowel intern als extern. Maatschappelijke partners, CJG, onderwijs, Traverse, en Aramis Allee Wonen kunnen hierbij een vervullen

Ook via deelname aan het gemeentenetwerk van BZK worden ontwikkelingen op het gebied van de arbeidsmigranten nauwgezet gevolgd.

TOT SLOT

Met deze notitie, is naar aanleiding van de motie ‘Arbeidsmigranten in Roosendaal’ in de vergadering van de gemeenteraad op 12 december 2012, de beleidsnotitie uit 2008 met betrekking tot de arbeidsmigrantenproblematiek geactualiseerd en verder geconcretiseerd.

Deze actualisatie is geen aanleiding om het beleid zoals vastgesteld in 2008, te herzien; de ingezette integrale aanpak heeft tot de gewenste resultaten geleid. Met de conclusies en aanbevelingen worden de huidige maatregelen verder geïntensiveerd.

UITNODIGING EN PROGRAMMA

RAADSLEDENBIJEENKOMSTEN 'HUISVESTING ARBEIDSMIGRANTEN IN WEST-BRABANT'

DINSDAG 11 JUNI 2013 STEENBERGEN VAN 19.00 TOT 21.30 UUR
OF
WOENSDAG 12 JUNI 2013 DRIMMELEN VAN 19.00 TOT 21.30 UUR

Geachte raadsleden,

Op 11 en 12 juni aanstaande organiseert de Regio West-Brabant (RWB) in opdracht van de bestuurscommissie Ruimtelijke Ontwikkeling en Wonen twee informatieavonden over de huisvesting van arbeidsmigranten in West-Brabant.

Graag wil ik u uitnodigen hierbij aanwezig te zijn.

Wat vooraf ging.

In de periode oktober 2012 tot en met maart 2013 is, in opdracht van de Regio West-Brabant, de provincie Noord-Brabant en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, uitgebreid en gedegen onderzoek verricht naar het aantal werkzame - en woonachtige arbeidsmigranten; daarbij is de urgentie van de huisvestingsopgave in beeld gebracht in de 'Quick Scan huisvesting arbeidsmigranten Regio West-Brabant'.

Op 26 maart 2103 besloot de bestuurscommissie Ruimtelijke Ontwikkeling en Wonen (BC RO /Wo) deze Quick-Scan huisvesting arbeidsmigranten te gebruiken als basis voor de regionale opgave. Daarnaast achtte de bestuurscommissie RO/Wo het van cruciaal belang u, raadsleden van de 19 gemeenten in de regio West-Brabant, te informeren over de regionale opgave die dit onderzoek naar de huisvesting van arbeidsmigranten heeft opgeleverd en u te informeren over de kansen die arbeidsmigranten bieden voor een sociaal en economisch sterkere regio West-Brabant.

Momenteel worden stappen voorbereid die zullen leiden tot realisatie van nieuwe huisvesting en tot formalisering van bestaande (nog niet legale) huisvesting voor arbeidsmigranten. Hiermee zal door de regiogemeenten inhoud worden gegeven aan de Nationale Verklaring huisvesting arbeidsmigranten en de Strategische Agenda West Brabant. Het resultaat daarvan wordt aangeboden aan minister Blok.

PROGRAMMA

Deze informatieve raadsledenbijeenkomsten vinden plaats op:

Dinsdag 11 juni 2013 van 19.00 tot circa 21.30 uur te Steenberg.

Locatie Stella Maris, Kapelaan Kockstraat 91, 4651 XD te Steenberg.

Het programma voor de bijeenkomst in Steenberg luidt als volgt:

- 19.00 – 19.30 uur Ontvangst met koffie en thee
19.30 – 19.35 uur Openingswoord door Paul Vermeulen, gastheer namens RWB.
19.35 – 20.00 uur Inleiding door de avondvoorzitter, de heer Kees van Rooij, burgemeester van de gemeente Horst aan de Maas.
20.00 – 20.15 uur Toelichting door Pieter van Haeften van het onderzoeksbureau Gerrichhauzen en Partners.
20.15 – 20.45 uur Vijf korte 'pitches' vanuit een huisvester, een uitzendorganisatie, een werkgever, een arbeidsmigrant en een omwonende. U hoort achtereenvolgens: mevrouw Eefke Bierbooms, hoofd van de afdeling Facilites van Goodmorning; de heer Johan Westra, directeur-bestuurder corporatie Thuisvester de heer P. Visser, werkgever(agrariër); de heer J. van Wesel, belangenbehartiger van de bewoners van Welberg; mevrouw Zofia Roeg-Bialowiejska, arbeidsmigrant.
20.45 - -21.00 uur PAUZE
21.00 – 21.25 uur Forumdiscussie.
Naast de deelnemers aan de 'pitch' nemen in het forum plaats de heren: Ad van der Wegen, voorzitter van de bestuurscommissie RO/Wo en ambassadeur arbeidsmigranten, Johan de Beer, bestuurlijk trekker RWB en Cor van Geel, wethouder.
De avondvoorzitter leidt deze discussie met gelegenheid tot het stellen van vragen vanuit de zaal.
21.25 – 21.30 uur Schets de verdere procedure door de heer Paul Vermeulen.
21.30 – 21-45 uur Drankje
21.45 uur Sluiting.

Woensdag 12 juni 13 van 19.00 uur tot circa 21.30 uur te Made (gemeente Drimmelen).

Locatie Raadzaal Gemeentehuis Drimmelen, Park 1, 4921 BV te Made.

Het programma voor de bijeenkomst in Drimmelen luidt als volgt:

- 19.00 – 19.30 uur Ontvangst met koffie en thee.
19.30 – 19.35 uur Openingswoord door Paul Vermeulen, gastheer namens RWB.
19.35 – 20.00 uur Inleiding door de avondvoorzitter, de heer Koos Karssen, burgemeester van de gemeente Maassluis en VNG ambassadeur Arbeidsmigranten.
20.00 – 20.15 uur Toelichting door Pieter van Haeften van het onderzoeksbureau Gerrichhauzen en Partners.
20.15 – 20.45 uur Vijf korte 'pitches' vanuit een huisvester, een uitzendorganisatie, een werkgever, een arbeidsmigrant en een omwonende. U hoort achtereenvolgens: de heer Johan van Eggermond, ZLTO Drimmelen; mevrouw Annelies Wals (Thuisvester); mevrouw Anita Beekers, Beekersberries, een werkgever; een arbeidsmigrant , werkzaam in de omgeving van Made / Drimmelen; een omwonende van een woonlocatie van arbeidsmigranten.
20.45 - -21.00 uur PAUZE.
21.00 – 21.25 uur Forumdiscussie.
Naast de deelnemers aan de 'pitch' nemen in het forum plaats de heren: Ad van der Wegen, voorzitter van de bestuurscommissie RO/Wo en ambassadeur arbeidsmigranten, Johan de Beer, bestuurlijk trekker RWB en Janus Oomen wethouder.
De avondvoorzitter leidt deze discussie met gelegenheid tot het stellen van vragen vanuit de zaal.
21.25 – 21.30 uur Schets de verdere procedure door de heer Paul Vermeulen.
21.30 – 21-45 uur Drankje
21.45 uur Sluiting.

AANMELDING

U kunt zich aanmelden door op onderstaande link te klikken waarna u direct wordt doorgeleid naar de aanmeldingspagina op de RWB site. Een locatiekeuze verschijnt.

Als eerste klikt u de juiste (voorkeurs)locatie (Steenbergen of Drimmelen) aan.

Dan meldt u zich aan door het aanmeldingsformulier in te vullen en daarna te verzenden. Uw aanmelding is compleet als u een mail ontvangt waarin de door u ingevulde gegevens staan vermeld.

Link: <http://www.west-brabant.eu/actueel/bijeenkomsten/1680>

Graag tot ziens op 11 of 12 juni aanstaande.

Met vriendelijke groet,
In opdracht,

Paul Vermeulen
Programmamanager Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Leefbaarheid,
Regio West-Brabant